

ความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร

ปริญญานิพนธ์
ของ
พงศ์วัช ศรีจำนอง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
พฤษภาคม 2553

ความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร

ปริญญานิพนธ์
ของ
พงศ์วัช ศรีจำนอง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
พฤษภาคม 2553
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร

บทคัดย่อ
ของ
พงศ์วัช ศรีจำนอง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
พฤษภาคม 2553

พงศ์วัช ศรีจำนอง. (2553). ความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ที่มีต่อกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร. ปริญญาโท วท.ม. (การวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร.ไพฑูรย์ อ่อนมั่ง,
อาจารย์ ดร.รักษนก โคโต.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร โดยเลือกกิจกรรมที่ทำการศึกษา 4 กิจกรรม คือ 1) กิจกรรมล่องเรือเก็บขยะในลำคลอง 2) กิจกรรมสร้างแนวกันไฟ 3) กิจกรรมปลูกป่าชายเลน 4) กิจกรรมอาสาสร้างบ้านดิน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างนั้น นักท่องเที่ยวที่เป็นอาสาสมัคร จำนวน 120 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติพื้นฐาน

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า

1. นักท่องเที่ยวในกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร ทั้ง 4 กิจกรรม มีความคาดหวังในการเข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร อยู่ในระดับมาก
2. นักท่องเที่ยวในกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร ทั้ง 4 กิจกรรม มีความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร อยู่ในระดับมาก
3. นักท่องเที่ยวมีความคาดหวังต่อการเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครสูงกว่าความพึงพอใจทั้ง 4 กิจกรรม

EXPECTATION AND SATISFACTION OF TOURISTS TOWARD VOLUNTOURISM
ACTIVITIES

AN ABSTRACT
BY
PONGTAWAT SRICHAMNONG

Presented in Partial Fulfillment of Requirements for the
Master of Science Degree in Ecotourism Planning and Management
at Srinakharinwirot University
May 2010

Pongtawat Srichamnong. (2010). *Expectation and satisfaction of tourists toward voluntourism activities*. Master thesis, M.S. (Ecotourism Planning and Management). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University.
Advisor Committee: Asst.Prof.Lt.JG.Dr.Paiboon Onmung, Dr.Rakchanok Koto.

This research objective was to study expectation and satisfaction of tourists toward voluntourism activities. The four voluntourism activities, a collecting garbage in canal, a firebreaks making, a growing the mangrove forest, and building a clayhouse, were chosen to studied. The data collected was form 120 tourist participants in groups interview and self-administered questionnaires. Descriptive statistics were used to analyze the data.

The results were as follow :

1. The volunteer's tourists had expectation in rather high level.
2. The volunteer's tourists had satisfaction in rather high level.
3. The expectation of all activities were higher than satisfaction toward voluntourism activities.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

ความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร

ของ
พงศ์วัช ศรีจำนอง

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่ 28 เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2553

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

..... ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร.ไพฑูลย์ อ่อนมั่ง)

(รองศาสตราจารย์สุภาพร สุกสีเหลือง)

..... กรรมการ

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.รักษนก โคโต)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร.ไพฑูลย์ อ่อนมั่ง)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.รักษนก โคโต)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ปัญญา ธีระวิทย์เลิศ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดีเป็นเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจากท่านอาจารย์ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร.ไพบุลย์ อ่อนมั่ง ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ อาจารย์ ดร.รักษนก โคโต กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์สุภาพร สุกสีเหลือง อาจารย์ที่ปรึกษาและประธานกรรมการบริหารหลักสูตร ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำในการจัดทำงานวิจัยนี้ทุกขั้นตอน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้แก่ผู้วิจัยในการศึกษาตามหลักสูตรการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์สุภาพร สุกสีเหลือง ประธานการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์และอาจารย์ ดร.ปัญญา วีระวิทยเลิศ ที่ร่วมเป็นกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์และให้คำแนะนำที่ดีในการทำวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อุษาวดี เอกแสงศรี และ อาจารย์ ดร.ธนภูมิ อติเวทิน ที่ร่วมเป็นกรรมการสอบเค้าโครงปริญญานิพนธ์ ขอขอบพระคุณ คุณลุงชวน ชูจันทร์ ประธานประชาคมตลาดน้ำคลองลัดมะยม คุณสิงหนาท ชัยวัง หัวหน้าหน่วยสถานีควบคุมไฟฟ้า อ.ลานสัก จ.อุทัยธานี คุณพลวีร์ บุญเกียรติ หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง อ.ลานสัก จ.อุทัยธานี คุณไพโรจน์ นาครักษา หัวหน้าสถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 6 (เพชรบุรี) และ คุณสุรัช สระคำ เจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานกลุ่มบ้านดินไทย ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์พื้นที่ในการจัดกิจกรรมเป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการทำวิจัย ตลอดจนนักท่องเที่ยวที่มาร่วมทำกิจกรรมอาสาสมัครที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทุกท่านที่คอยให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ และขอขอบคุณเพื่อนๆ นิสิตปริญญาโทสาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ตลอดจนพี่ๆ ที่มีส่วนร่วมและให้คำปรึกษา และเป็นแรงผลักดันให้ผู้วิจัยมีกำลังใจในการทำวิจัย ท้ายที่สุดผู้วิจัยขอขอบพระคุณ พ่อ แม่ที่คอยเป็นกำลังใจที่ดีตลอดมา

ผลจากการมุ่งมั่นในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้กับพ่อ แม่ ตลอดจนครูบาอาจารย์ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาทุก ๆ ท่าน และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ไม่อาจกล่าวถึงได้หมด ณ ที่นี้ ที่มีส่วนทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงมาได้ด้วยดี

พงศ์ธวัช ศรีจำนอง

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของงานวิจัย.....	2
ความสำคัญของงานวิจัย.....	2
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	3
กรอบแนวความคิดในการวิจัย.....	4
2 เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร.....	5
ความคาดหวัง.....	32
ความพึงพอใจ.....	35
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	39
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	43
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	44
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	45
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากกิจกรรมที่ 1 กิจกรรมล่องเรือเก็บขยะในลำคลอง.....	47
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากกิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสร้างแนวกันไฟ.....	55
ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากกิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกป่าชายเลน.....	64

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลจากกิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอาสาสร้างบ้านดิน.....	73
ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ความคาดหวังและความพึงพอใจจากกิจกรรมที่ 1 กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมที่ 3 และกิจกรรมที่ 4.....	81
ตอนที่ 6 ผลการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในภาพรวม.....	86
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย.....	88
อภิปรายผล.....	89
ข้อเสนอแนะ.....	92
บรรณานุกรม.....	96
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก.แบบสัมภาษณ์.....	103
ภาคผนวก ข.แบบสอบถาม.....	106
ภาคผนวก ค.หนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย.....	113
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	116

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงงานอาสาสมัครระหว่างภาคชุมชนและภาครัฐกิจ.....	8
2 แสดงข้อมูลทั่วไปของนักท่งเที่ยวกิจกรรมที่ 1	50
3 การวิเคราะห์ความคาดหวังในการเข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบท่องเที่ยวเชิง อาสาสมัคร กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมล่องเรือเก็บขยะในลำคลอง.....	51
4 แสดงผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบท่องเที่ยว เชิงอาสาสมัคร กิจกรรมที่ 1.....	52
5 แสดงข้อมูลทั่วไปของนักท่งเที่ยว กิจกรรมที่ 2.....	58
6 การวิเคราะห์ความคาดหวังในการเข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบท่องเที่ยวเชิง อาสาสมัคร กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสร้างแนวกันไฟ	60
7 แสดงผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบท่องเที่ยว เชิงอาสาสมัคร กิจกรรมที่ 2.....	61
8 แสดงข้อมูลทั่วไปของนักท่งเที่ยว กิจกรรมที่ 3	67
9 การวิเคราะห์ความคาดหวังในการเข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบท่องเที่ยวเชิง อาสาสมัคร กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกป่าชายเลน	69
10 แสดงผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบท่องเที่ยว เชิงอาสาสมัคร กิจกรรมที่ 3	70
11 แสดงข้อมูลทั่วไปของนักท่งเที่ยว กิจกรรมที่ 4	76
12 การวิเคราะห์ความคาดหวังในการเข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบท่องเที่ยวเชิง อาสาสมัคร กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอาสาสร้างบ้านดิน	78
13 แสดงผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบท่องเที่ยว เชิงอาสาสมัคร กิจกรรมที่ 4	79
14 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยความคาดหวังและความพึงพอใจ กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมที่ 3 และกิจกรรมที่ 4.....	81
15 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ความคาดหวังและความพึงพอใจรวม กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมที่ 3 และกิจกรรมที่ 4.....	83
16 แสดงปัญหาและข้อเสนอแนะ.....	84

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังและความพึงพอใจ.....	4
2 กิจกรรมทำอิฐดินหนึ่งในงานอาสาสมัคร.....	12
3 ภาพบ้านดินที่สร้างขึ้นอย่างง่าย.....	14
4 การสร้างบ้านดินแบบประยุกต์ เพื่อความสวยงาม.....	15
5 การสร้างบ้านดินแบบประยุกต์ เพื่อความสวยงาม.....	16
6 การสร้างบ้านดินแบบประยุกต์ เพื่อความสวยงาม.....	16
7 แนวกันไฟที่ลากถึงหน้าดิน.....	18
8 การทำแนวกันไฟด้วยแรงงานคน.....	19
9 การขุดร่องตักเชื้อเพลิง ในกรณีที่ทำแนวกันไฟในที่ลาดชัน.....	21
10 แนวกันไฟที่มีจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดชนกับแนวอื่นๆ ทำให้ไฟไม่สามารถผ่าน ไปได้.....	22
11 แนวกันไฟที่จุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดไม่ได้ชนแนวใดๆ ไฟจะอ้อมผ่านแนวกันไฟ ทางปลายแนวทั้งสองด้าน.....	22
12 นำเชื้อเพลิงมารวมกองกลางแนว แล้วกำจัดทิ้งโดยการเผา.....	23
13 การเก็บขยะในลำคลอง.....	24
14 ดำน้ำเก็บขยะ.....	27
15 การดูแลสัตว์ของอาสาสมัคร.....	28
16 งานอาสาสมัครต่างๆ ในประเทศกัมพูชา.....	30
17 กิจกรรมอาสาสมัครเรียนรู้ในวิถีชีวิตชนบท.....	31
18 ทฤษฎีความคาดหวัง	35
19 การเกิดความพอใจของบุคคล.....	36
20 ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการ.....	38
21 นักท่องเที่ยวอาสาสมัคร แยกลงเรือเพื่อทำกิจกรรมในลำคลอง.....	48
22 ลงเรือล่องตามลำคลองเพื่อเก็บขยะ.....	48
23 ใช้อุปกรณ์เพื่อช่วยในการเก็บขยะที่อยู่ไกล.....	49
24 ขยะที่พบส่วนใหญ่เป็นโฟมและพลาสติก รวมทั้งผักตบชวา.....	49
25 การแนะนำวิธีใช้เครื่องมือในการทำแนวกันไฟ.....	55
26 การสร้างแนวกันไฟโดยทำให้เป็นทางโล่ง.....	56

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
27 เอาเศษใบไม้แห้งออกให้หมดเพื่อเป็นทางเดินโล่ง ป้องกันไม่ให้มีเชื้อไฟ.....	56
28 การทำแนวกันไฟโดยใช้อุปกรณ์ ต่างๆ เช่น ไม้ไผ่ คราด.....	57
29 แนวกันไฟที่ใกล้จะเสร็จสมบูรณ์.....	57
30 เดินดูระบบนิเวศป่าชายเลน โดยใช้สะพานไม้ Walk way ในการเที่ยวชมบรรยากาศ.	64
31 การส่งกล้าไม้เพื่อที่จะนำไปปลูก.....	65
32 มุงส่ว พื้นที่ที่เตรียมเอาไว้สำหรับทำกิจกรรม.....	65
33 ลงมือปลูกพันธุ์ไม้ป่าชายเลน.....	66
34 นำกล้าไม้ ปลูกลงไปตามไม้ปักที่ปักเตรียมเอาไว้.....	66
35 เตรียมดินไว้เพื่อนำไปผสมกับส่วนผสมอื่นๆ ในหลุมที่ขุดเพื่อเตรียมย่ำดิน.....	73
36 ย่ำดินเพื่อเตรียมดินมาอัดเป็นบล็อก ให้เป็นอิฐดิน.....	73
37 สภาพของดินที่เริ่มจับตัวกันและนำมาทำเป็นอิฐดิน.....	74
38 นำดินที่ผสมกันจนได้ที่แล้ว มาใส่ในบล็อกไม้ เพื่อให้เป็นอิฐดินในการสร้างบ้านดิน	74
39 ร่อนดินเพื่อทำให้ดินละเอียดมากขึ้น.....	75
40 นำดินละเอียดมาใช้ฉาบผนังบ้านดิน.....	75
41 ความคาดหวังและความพึงพอใจในแต่ละกิจกรรมของการเข้าร่วม และภาพรวม ทั้ง 4 กิจกรรม.....	83

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการอย่างหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก เนื่องจากสามารถก่อให้เกิดรายได้มหาศาลจากอุตสาหกรรมนี้ แต่ผลจากการพัฒนาการท่องเที่ยวได้ส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว แนวคิดในเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืนจึงเข้ามามีบทบาท และได้รับความสำคัญมากยิ่งขึ้นเมื่อสหประชาชาติได้จัดให้มีการประชุมสุดยอดระดับโลกว่าด้วยเรื่องสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (UN Conference on Environment and Development: WCED) หรือการประชุม Earth Summit ณ กรุงริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล เมื่อปี พ.ศ.2535 ผลจากการประชุมในครั้งนี้ ผู้แทนของ 178 ประเทศ รวมทั้งประเทศไทย ได้ร่วมลงนามรับรองแผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) ซึ่งถือเป็นแผนแม่บทของโลกที่ประเทศสมาชิกต้องตระหนักถึงปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและเห็นความสำคัญที่จะต้องร่วมกันพิทักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนให้เกิดขึ้นในโลก โดยกำหนดกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาในมิติ ด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล พร้อมทั้งกระตุ้นให้รัฐบาลประเทศต่างๆ สร้างกลยุทธ์การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจที่รับผิดชอบต่อสังคม ในขณะเดียวกันก็ให้ความสำคัญคุ้มครองฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2542: 2)

ปัจจัยปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่ทั้งหน่วยงานภาครัฐและประชาชนทั่วไปให้ความสนใจ รวมถึงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้ตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรการท่องเที่ยวซึ่งมีผลโดยตรงต่ออุตสาหกรรมนี้ จึงเริ่มมีการวางแผนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้เกิดความสมดุลของระบบนิเวศ อีกทั้งนักท่องเที่ยวเริ่มมีความใส่ใจในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กล่าวคือ สนับสนุนค่านิยมที่ส่งเสริมให้มีมาตรฐานการบริโภคทรัพยากรแบบไม่ฟุ่มเฟือย อยู่ในขีดความสามารถของระบบนิเวศที่จะรองรับได้ คำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนเป็นหลักหรือมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง เป็นการพัฒนาที่มีชุมชนเป็นฐานโดยส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2541: 103)

กิจกรรมการท่องเที่ยวได้มีการปรับเปลี่ยนในรูปแบบต่าง ๆ ให้เลือกเพิ่มมากขึ้น การท่องเที่ยวในรูปแบบที่มีการคำนึงด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเข้ามามีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งหมายถึง การท่องเที่ยวที่ทุกฝ่ายมีส่วนในการรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติและระบบนิเวศ เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาและเรียนรู้สภาพแวดล้อมธรรมชาติและได้เอื้อประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น มุ่งเน้นที่คุณค่าของธรรมชาติกลับคืนสู่ธรรมชาติ การท่องเที่ยวในรูปแบบนี้เริ่มเป็นที่สนใจจากนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้กิจกรรมในรูปแบบนี้เริ่มเติบโต (Brown; & Morrison. 2003) การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครเป็นการผสมกันระหว่างรูปแบบท่องเที่ยวกับการสมัครใจไปทำงานที่เป็นประโยชน์ ไม่ใช่แค่การได้รับการพัฒนาในตัวเอง แต่ผลทางตรงที่จะได้รับทั้งทางด้านสังคม ธรรมชาติและ การมีส่วนร่วมในเชิงบวก กิจกรรมดังกล่าวจึงเป็นกิจกรรมที่มีรูปแบบของการผ่อนคลาย (Raymond; & Hall. 2008)

เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ นักท่องเที่ยวและบุคคลส่วนใหญ่ ยังไม่เข้าใจในการท่องเที่ยวลักษณะนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเพื่อให้เกิดความเข้าใจในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร โดยทำการศึกษาความคาดหวังก่อนที่จะทำกิจกรรมการท่องเที่ยวและสำรวจความพึงพอใจในการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครหลังจากเสร็จกิจกรรมการท่องเที่ยว

ความมุ่งหมายของงานวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายเพื่อศึกษาความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการศึกษาครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร เพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร สำหรับนักท่องเที่ยวและบุคคลที่สนใจในการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาในการศึกษางานวิจัยครั้งนี้

1. จัดเตรียมแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เดือนมีนาคม พ.ศ. 2552
2. เตรียมข้อมูลในการลงพื้นที่เพื่อเลือกกิจกรรมในการศึกษา ระหว่างเดือน มิถุนายน – ตุลาคม พ.ศ. 2552
3. ประสานงานไปยังพื้นที่ในการเก็บข้อมูล ระหว่างเดือนพฤศจิกายน – ธันวาคม พ.ศ. 2552
4. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างเดือนมกราคม – มีนาคม พ.ศ. 2553

ขอบเขตด้านพื้นที่ในการเก็บข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้จะเก็บข้อมูลโดยใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรมอาสาสมัคร 4 กิจกรรม คือ

1. กิจกรรมล่องเรือเก็บขยะในลำคลอง สถานที่ คลองลัดมะยม เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ จัดโดยองค์กรเครือข่ายอาสาสมัครธรรมชาติ
2. กิจกรรมสร้างแนวกันไฟ สถานที่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง อ.ลานสัก จ.อุทัยธานี จัดโดยองค์กรเครือข่ายอาสาสมัครธรรมชาติ
3. กิจกรรมปลูกป่าชายเลน สถานที่ อ.บ้านแหลม จ.เพชรบุรี จัดโดยสถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 6 เพชรบุรี
4. กิจกรรมอาสาสร้างบ้านดินให้เด็กกำพร้า สถานที่ อ.หนองฉาง จ.อุทัยธานี จัดโดยกลุ่มบ้านดินไทย

ขอบเขตของกลุ่มตัวอย่าง

เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปทำกิจกรรมอาสาสมัคร ใน 4 กิจกรรม

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการทำวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ให้นิยามศัพท์เฉพาะไว้ดังนี้

ความคาดหวัง หมายถึง สิ่งที่นักวิจัยมุ่งหวังอยากให้เป็นไปตามความต้องการ

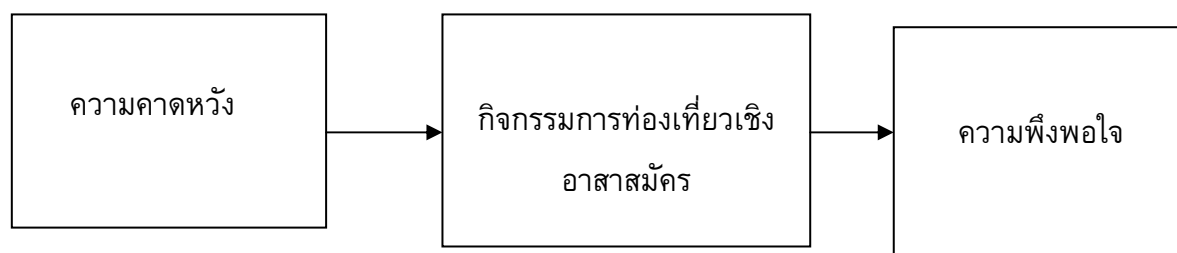
ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือการตอบสนองของนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร ต่อสิ่งที่ได้รับที่เกิดจากผลของกิจกรรมที่ได้ทำ

นักท่องเที่ยว หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เดินทางไป-กลับ ที่ได้เข้าร่วมทำกิจกรรมเชิงอาสาสมัคร

การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร หมายถึง การเดินทางที่มีจุดประสงค์และมีเป้าหมายในการสร้างประโยชน์ให้กับพื้นที่ที่เดินทาง โดยมีกิจกรรมอาสาสมัครในรูปแบบต่างๆ มารองรับ ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กิจกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เก็บขยะในลำคลอง การปลูกป่าชายเลน การทำแนวกันไฟ การสร้างบ้านดิน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาและทบทวนวรรณกรรม รวมทั้งผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้ว ความคาดหวังของบุคคลนั้นเป็นการคาดหวังหรือการคาดการณ์ล่วงหน้าต่อสิ่งที่ต้องการจะได้รับ โดยการได้ปฏิบัติหรือการกระทำในขั้นตอนของความสนใจและตั้งใจ ซึ่งผลจะแสดงออกมาภายหลังจากกิจกรรมที่ได้ทำ ถ้าตรงกับสิ่งที่บุคคลคาดหวังก็จะเกิดความพึงพอใจ ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องต่างๆ นำมาเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยต่างๆ ดังนี้

ภาพประกอบ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังและความพึงพอใจ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและผลงานวิจัย โดยใช้แนวความคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องต่างๆ และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร
2. ความคาดหวัง
3. ความพึงพอใจ
4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร

1.1 ความหมายของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว มีผู้ให้คำจำกัดความไว้มากมายประการ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 (2542: 50) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง (การเดินทางจากบ้านพักของตนเองไปยังอีกที่หนึ่ง) ซึ่งการประจักษ์ว่าด้วยการเดินทางและท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ที่จัดขึ้น ณ กรุงโรม ประเทศอิตาลี เมื่อปี พ.ศ. 2506 (ค.ศ. 1963) ได้ให้ความหมายไว้ในลักษณะเดียวกันว่า การท่องเที่ยวคือ การเดินทางเพื่อความบันเทิงรื่นเริง เยี่ยมญาติหรือการไปร่วมประชุม แต่มิใช่เพื่อประกอบอาชีพเป็นหลักฐาน หรือไปพำนักอยู่เป็นการถาวร

วิสาขา อุทานะพันธ์ (2546: 413) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า การท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่อาศัยการเดินทางเป็นหลักโดยมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางที่หลากหลาย เช่น เพื่อการพักผ่อน เพื่อความสนุกสนาน เพื่อการประชุมสัมมนา เพื่อทัศนศึกษา เพื่อการกีฬา เพื่อติดต่อธุรกิจ และเพื่อเยี่ยมญาติ เป็นต้น

กวี วรกวิน (2546: 8) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า การท่องเที่ยว หมายถึง ปรากฏการณ์ของมนุษย์ที่เกิดจากการสร้างปฏิสัมพันธ์ในเชิงบวกกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมในเรื่องเกี่ยวกับการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ เพื่อจุดประสงค์ที่ต่างกัน ที่มีใช้เพื่อการย้ายถิ่นอย่างถาวร

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2547: 1) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยว ในข้อกำหนดเงื่อนไขของการท่องเที่ยวไว้ 3 ประการ คือ เป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว (Temporary) เดินทางด้วยความสมัครใจ (Voluntary) และเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตามที่มีใช้เพื่อการประกอบอาชีพหรือสร้างรายได้

จากนิยามความหมายของการท่องเที่ยวข้างต้น สรุปได้ว่า การท่องเที่ยว เป็นการเดินทางไปยังที่ใดที่หนึ่งชั่วคราวซึ่งมิใช่เป็นการเดินทางเพื่อประกอบอาชีพหรือสร้างรายได้ แต่ไปเพื่อการพักผ่อน เพื่อความสนุกสนาน เพื่อเยี่ยมญาติ เพื่อปฏิสัมพันธ์กับสภาพธรรมชาติและวัฒนธรรมในเชิงบวก

1.2 ความหมายของอาสาสมัคร

คำว่า อาสา หลายคนอาจจะบอกว่า คือการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อคนอื่น แต่จะมีใครที่เข้าใจอย่างจริงแท้ ซึ่งการได้ทำอะไรเล็กๆ แต่เป็นประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น นั้นก็นับว่ายิ่งใหญ่แล้วสำหรับการทำความดี อาสาสมัครที่มีอยู่ในประเทศไทยมีด้วยกันหลายด้าน นี่คือการความหมายของคำว่า อาสาสมัครจากการรวบรวมของผู้วิจัย ดังนี้

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายของคำว่าอาสาสมัคร คือ ว. ที่เสนอตัวเข้าทำงานด้วยความสมัครใจ เช่น ทหารอาสาสมัคร น. บุคคลที่เสนอตัวเข้าทำงานด้วยความสมัครใจ เช่น เขาเป็นอาสาสมัคร

เครือข่ายพุทธิกา (2549: 6) ได้ให้ความหมายของอาสาสมัครว่า เป็นบุคคลที่อาสาเข้ามาช่วยเหลือสังคมด้วยความสมัครใจ เสียสละ เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ป้องกันและพัฒนาสังคมโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

พจนีย์ ทวีโกคา (2542: 16) ให้นิยามความหมายว่าผู้ที่ศรัทธาจะทำงานเพื่อสาธารณประโยชน์ โดยใช้เวลาว่าง ความสามารถ และความถนัดที่ตนเองมีอยู่ทำประโยชน์แก่ส่วนรวม แก่องค์กรและแก่ผู้ประสบความทุกข์ยากเดือดร้อน โดยไม่คำนึงถึงค่าตอบแทนและไม่ได้ยึดงานที่ปฏิบัติอยู่เป็นอาชีพ

จากการรวบรวมความหมายของคำว่าอาสาสมัครข้างต้น ผู้วิจัยพอสรุปความหมายได้ว่า อาสาสมัคร (Volunteer) หมายถึง ผู้ที่สมัครใจและอาสาเข้ามาเพื่อช่วยเหลือ เยียวยา และทำงานที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนและสังคม โดยสมัครใจเพื่อการดูแล ป้องกัน แก้ปัญหาเพื่อพัฒนาสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินหรือสิ่งอื่นใด ผลตอบแทนที่อาสาสมัครได้รับคือ ความสุขความภาคภูมิใจที่ได้ปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนสังคม และประเทศชาติ

1.2.1 รูปแบบงานอาสาสมัครที่มีอยู่ในประเทศไทย

สหประชาชาติประกาศให้ปี พ.ศ. 2544 เป็นปีอาสาสมัครสากล ในประเทศไทยมีการตั้งคณะอนุกรรมการจัดงานปีอาสาสมัครสากล โดยส่งผลให้วันที่ 21 ตุลาคมเป็นวันอาสาสมัครไทยมีปฎิญญาอาสาสมัครไทยและนโยบายการพัฒนางานอาสาสมัคร ซึ่งในประเทศไทยได้แบ่งงานอาสาสมัครออกเป็น 3 สังกัด ดังนี้

1) ภาครัฐ

อาสาสมัครในสังกัดภาครัฐที่มากที่สุดคือ อาสาสมัครสาธารณสุข รongลงมาคือ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน หรือเรียกย่อ ๆ ว่า อสม. นั้น หมายถึง บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากชาวบ้านในแต่ละกลุ่มบ้านและได้รับการอบรมตาม หลักสูตรที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด โดยมีบทบาทหน้าที่สำคัญในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมสุขภาพ อนามัย (Change agents) การสื่อสารสาธารณสุข การแนะนำเผยแพร่ความรู้ การวางแผน และประสานกิจกรรมพัฒนาสาธารณสุข ตลอดจนให้บริการสาธารณสุขด้านต่าง ๆ เช่น การส่งเสริมสุขภาพ การเฝ้าระวังและป้องกันโรค การช่วยเหลือและรักษาพยาบาลขั้นต้น โดยใช้ยาและเวชภัณฑ์ตามขอบเขตที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด

อาสาสมัครก๊วภัย คือ คำที่ใช้เรียกกลุ่มคนผู้มีความเสียสละทั้งทางกายและทางใจ เพื่ออุทิศให้แก่สังคมและเพื่อนร่วมโลก ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์หรือสัตว์ โดยไม่คำนึงถึงชนชั้น วรณะ เชื้อชาติ หรือศาสนา และเป็นผู้ซึ่งยอมเสียสละเวลาส่วนตัว เพื่อช่วยเหลือสังคมโดยที่ไม่หวังผลตอบแทนใดๆ อาสาสมัครก๊วภัยมีหลายประเภท มาจากหลายสายงาน กระจายอยู่ทั่วทุกสารทิศ ไม่ว่าจะเป็นอาสาสมัครก๊วภัยของมูลนิธิต่าง ๆ รวมถึงหน่วยงานทางราชการ แต่ทุกคนมีจุดประสงค์เดียวกัน คือต้องการช่วยเหลือผู้ซึ่งกำลังประสบกับปัญหาไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ให้พ้นจากวิกฤตินั้นๆ ไปได้ด้วยดี (ศูนย์วิทยุพระราม 9 ศูนย์ประสานงานช่วยเหลือประชาชน. 2552: ออนไลน์)

อาสาสมัครส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย หรือ อาสาสมัคร กศน. (Non Informal Education Volunteer : NIEV) หมายถึง นักศึกษา ผู้มีจิตอาสา ผู้รู้ ภูมิปัญญา ศิษย์เก่า หรือผู้สนใจที่จะร่วมจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาชุมชน เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และสมัครใจทำงานเพื่อสังคมในด้านการศึกษา โดยไม่รับค่าตอบแทนในหมวดเงินเดือน และได้รับการฝึกอบรมก่อนได้รับการแต่งตั้งให้เป็นอาสาสมัคร กศน. ผู้ที่จะทำหน้าที่อาสาสมัคร กศน. ได้นั้น ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ ที่สมัครใจและเสียสละเพื่อช่วยเหลืองานการศึกษาของ กศน. มีภูมิสำเนา หรือมีถิ่นที่อยู่ประจำในหมู่บ้านหรือชุมชน มีความรู้ความสามารถ และสามารถอ่านออก เขียนได้ นอกจากนี้ ยังต้องเป็นบุคคลที่กรรมการหมู่บ้าน หรือประชาชนรับรองว่าเป็นผู้ที่มีความประพฤติอยู่ในกรอบศีลธรรมอันดี ได้รับความไว้วางใจ และยกย่องจากชุมชน (จารุณี แก้วประภา. 2552: ออนไลน์)

2) ภาคเอกชน

ในปัจจุบันภาคธุรกิจได้เข้ามามีบทบาทกับเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้นในด้านอาสาสมัครจะเห็นได้จากทั้งกรณี สีนามิที่ผ่านมามีไปจนถึงน้ำท่วมภาคเหนือ ในปัจจุบันมีการส่งเสริมให้พนักงานไปทำงานอาสาสมัครและทำกิจกรรมเพื่อสังคมเป็นกลุ่มมากขึ้น

องค์การอาสาสมัครสหประชาชาติ (United Nation Volunteer, UNV) ได้ทำวิจัย รายงานศึกษาถึงการส่งเสริมความร่วมมือกันระหว่างภาคธุรกิจและภาคชุมชนผ่านบทบาทของ อาสาสมัครในบุคลากรบริษัททั่วโลก โดยทำโครงการวิจัยใน 7 ประเทศทั่วโลกอันประกอบ บราซิล กาน่า อินเดีย เลบานอน ไนจีเรีย ฟิลิปปินส์และแอฟริกาใต้ พบว่าปัจจัยในการส่งเสริมความร่วมมือ กันระหว่างภาคธุรกิจและภาคชุมชนนั้น สรุปได้ 4 อย่างอันประกอบไปด้วย บรรษัททุนเคราะห์และ การลงทุนทางสังคม , อาสาสมัคร , การเป็นพันธมิตร และความรับผิดชอบต่อสังคม

อาสาสมัครพนักงานและอาสาสมัครในชุมชนเป็นตัวเชื่อมโยงในการสร้างความ เข้าใจซึ่งกันและกัน บริษัทเองได้มีความจริงจังต่อการลงทุนทางสังคมผ่านงานอาสาสมัครมากขึ้น ไปจนถึงการพัฒนาชุมชนโดยมองว่าเป็นการพัฒนาศักยภาพพนักงาน สร้างสัมพันธ์กับชุมชนจะ ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของบริษัท โดยสามารถสรุปประโยชน์งานอาสาสมัครระหว่างภาคชุมชนและ ภาคธุรกิจได้เป็นตารางได้ดังนี้

ตาราง 1 แสดงงานอาสาสมัครระหว่างภาคชุมชนและภาคธุรกิจ

ภาคชุมชน	พนักงาน	บริษัท
สร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน	ช่วยให้เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน	สร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน
ช่วยลดกำแพงอุปสรรคก่อให้เกิด ความเข้าใจที่ดีขึ้น	ก่อให้เกิดความพึงพอใจในการ ทำงานที่มีความหมาย	ช่วยให้บริษัทเข้าถึงความ รับผิดชอบต่อสังคม
เพิ่มทักษะคนในชุมชน	พัฒนาความเป็นผู้นำและเสริม ทักษะมุมมองที่กว้างขึ้นเป็น ภาพรวม	พัฒนาทีมงานและเครือข่าย ภายใน
เพิ่มความเข้าใจกิจกรรมบริษัท ในชุมชน	ก่อให้เกิดความคำนึงถึงชุมชน	ส่งเสริมค่านิยมสัญญาความ ผูกพันพนักงานต่อบริษัท
สร้างศักยภาพการมีส่วนร่วมเป็น ข้อตกลงกับบริษัทในระยะยาว	ก่อให้เกิดการพัฒนาจิตวิวัฒน์ เห็นคุณค่าในตัวเอง	ก่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดี บริษัทต่อสาธารณะ
ก่อให้เกิดทรัพยากรเพิ่มขึ้นซึ่งจะ เกิดไม่ได้ถ้าปราศจากความ ร่วมมือ	รู้จักคนมากขึ้น	ช่วยในการคัดเลือกคนที่ดีเข้า มาทำงาน
เพิ่มจำนวนคนเป็นอาสาสมัครใน ชุมชนมากขึ้น	ลดการแปลกแยกทำให้รู้จัก พนักงานแผนกอื่นด้วย	เป็นการสร้างแบรนด์ที่ แตกต่างด้านการตลาด

3) ภาคประชาสังคมและประชาชนทั่วไป

การเกิดขึ้นขององค์กรเอกชนสาธารณะประโยชน์ได้ทำให้อาสาสมัครในภาครัฐ ส่วนหนึ่งพัฒนาไปมีบทบาทที่หลากหลายทางสังคมและได้ร่วมเรียนรู้จากความสำเร็จและความล้มเหลวทางสังคมอื่นๆ ควบคู่ไปกับการเกิดความหลากหลายของอาสาสมัครอื่นๆ ทั้งในและนอกระบบงานด้วย เช่น อาสาสมัครเพื่อนช่วยเพื่อน To be Number One เครือข่ายจิตอาสา การทำความดีเพื่อในหลวง อาสาสมัครที่ทำงานในโรงพยาบาลต่างๆ อาสาสมัครนวดเด็กกำพร้า อาสาสมัครกลุ่มมิตรภาพบำบัด อาสาสมัครดูแลคนพิการ อาสาสมัครชุมชน อาสาสมัครเศรษฐกิจพอเพียง รวมไปถึงอาสาสมัครต่างชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย

การเกิดขึ้นของเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิที่ได้ทำให้ความตื่นตัวของอาสาสมัคร โดยเฉพาะเยาวชนคนหนุ่มสาวหลั่งไหลไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยเกิดขึ้นและพัฒนาเป็นกระบวนการและเครือข่ายจิตอาสาที่ชัดเจนมากขึ้น ทั้งยังส่งผลให้เกิดความสนใจในคนรุ่นใหม่ในประเทศไทยไปทำงานอาสาสมัครในต่างประเทศแทนการทำงานชั่วคราว อาทิ ไปทำงานอาสาสมัครสึนามิที่อินเดีย ช่วยงานแผ่นดินไหวปากีสถาน เป็นต้น และสึนามิยังส่งผลให้เกิดกลุ่มองค์กรที่ทำงานด้านอาสาสมัครเพิ่มมากขึ้นเชื่อมกับบริบทสังคมต่างๆ ทั้งยังเป็นการทำลายความเชื่อในเรื่องปัจเจกบุคคล

องค์กรเอกชนมีการพัฒนาไปสู่การเป็นผู้ประสานอาสาสมัครในพื้นที่ตนมากขึ้นมีระบบจัดการอาสาสมัครที่มีประสิทธิภาพและมีการจัดการความรู้ผ่านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น มีผู้ที่ต้องการทำงานอาสาสมัครในยามว่างมากขึ้น โดยเฉพาะในวันสุดสัปดาห์ โดยไปร่วมกับเพื่อน และครอบครัวซึ่งส่งผลไปถึงการปลูกฝังค่านิยมดี ๆ ในระยะยาวเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีในสังคม การทำงานค่ายชนบทที่มีความสำคัญน้อยลงในมุมมองนักศึกษา โดยกิจกรรมเพื่อสังคมในภาพรวมได้เปลี่ยนแปลงเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์เชิงปัจเจกมากขึ้น อาทิ หนังสือ ร้องเพลง ทำหนังสือ อย่างไรก็ตามได้มีความพยายามเชื่อมโยงกิจกรรมสร้างสรรค์นั้นกับงานเพื่อสังคม

1.3 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร

ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครมาจากภาษาอังกฤษ 2 คำ คือ Volunteer และ Tourism การให้ความหมายของคำที่เกิดขึ้นใหม่ จึงเป็นการสร้างคำใหม่ขึ้นมาและใช้คำว่า Voluntourism ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่เพิ่งเกิดขึ้นได้ไม่นานนัก ได้มีคนให้ความหมายและคำจำกัดความของคำว่า การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร ไว้ดังนี้

คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร (Voluntourism) United Nations World Tourism Organization (UNWTO) and George Washington University's International Institute of Tourism Studies (IITS) ได้ร่วมกันจัดทำเว็บไซต์ Voluntourism และ Voluntourism Forum ขึ้น โดยเริ่มในปี 2000 และได้กำหนดคำนิยามของ Voluntourism ไว้ดังนี้

“Voluntourism is the integrated combination of voluntary service to a destination with the traditional elements of travel and tourism - arts, culture, geography, history and recreation – while in the destination”

“ การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร เป็นการผสมผสานระหว่างการให้บริการ ในรูปอาสาสมัคร และการเดินทางท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ อาทิ ด้านศิลปวัฒนธรรม ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์และ นันทนาการในแหล่งท่องเที่ยว”

แวร์ริงและเนล (Wearing; & Nail. 2003) ได้อธิบายความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร ไว้ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร เป็นการหาประสบการณ์ที่ต้องลงไปสัมผัสด้วยตัวเอง ซึ่งจะรวมไว้ในเรื่องของความเข้าใจกัน หรือสำหรับความแตกต่างอันที่นำไปสู่แรงจูงใจอันแท้จริง
2. เป็นประสบการณ์ที่สามารถให้ประโยชน์ ต่อผู้ที่มีส่วนร่วมเช่นเดียวกับการอยู่รวมกันในสังคม
3. ในความหมายคือการให้ ที่ผ่านประสบการณ์สังคม ซึ่งจะมีผลกระทบซึ่งกันและกัน เป็นผลให้เกิดการรู้จักกัน

บราวน์และมอร์ริสัน (Brown; & Morrison. 2003) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร ไว้ว่า การท่องเที่ยวรูปแบบอาสาสมัคร ซึ่งเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่มีการคำนึงด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งนักท่องเที่ยวจำนวนมากในปัจจุบันกำลังมองหากิจกรรมที่สามารถที่จะทำในวันหยุด โดยมีค่าใช้จ่ายที่ไม่สูงเกินไปและมีจุดมุ่งหมายในการเดินทางท่องเที่ยว พร้อมกับการทำกิจกรรมอาสาสมัคร เช่น การสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

เรมอนด์และฮอลล์ (Raymond; & Hall. 2008) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร เป็นการผสมกันระหว่างรูปแบบท่องเที่ยวกับการสมัครใจไปทำงานที่เป็นประโยชน์ ไม่ใช่แค่การได้รับการพัฒนาในตัวเอง แต่ผลทางตรงที่จะได้รับทั้งด้านสังคม ธรรมชาติและการมีส่วนร่วมในเชิงบวก เพราะฉะนั้นกิจกรรมดังกล่าวจึงเป็นกิจกรรมที่มีรูปแบบของการผ่อนคลาย จึงสามารถเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้

นินอส (Ninos. 2006) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร เป็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิต เป็นการสร้างโอกาสสำหรับเด็กและบุคคลในครอบครัวถึงสิ่งที่ค้นพบ ด้านขีดความสามารถของมนุษย์โดยผ่านกระบวนการ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาของชุมชน

แวร์ริง (Wearing. 2001) ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร เป็นการปรับรูปแบบการเที่ยวของนักท่องเที่ยว ซึ่งมีเหตุผลต่างๆ นานาในการเป็นอาสา ทั้งในเรื่องของสัตว์หรือต้นไม้ และใช้เวลาของงานอาสาในช่วงวันหยุด นั่นก็อาจจะนำไปสู่การช่วยเหลือหรือบรรเทาความลำบากของคนบางกลุ่มในสังคม หรือเป็นการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้กลับมาสมบูรณ์ดังเดิม

คลาร์ก (Clarke. 2009) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครเป็นการไปทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ซึ่งกันและกัน นั่นก็คือ ตัวอาสาสมัครเองและชุมชนรวมถึงบุคคลที่มีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ การเป็นอาสาสมัครยังค้นพบอีกว่า เป็นการรู้จักตัวเองและวัฒนธรรมต่างๆ ผ่านการเปิดโลกทัศน์ ที่จะนำไปสู่การเข้าใจในวัฒนธรรมอื่นๆ

ออบ (Aabo. 2006) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร เป็นอีกรูปแบบของทางเลือกในการท่องเที่ยวที่สำคัญตามหลักของเหตุและผลการพัฒนาของการท่องเที่ยวในรูปแบบผจญภัย เชื่อว่าบุคคลไม่บ่อยครั้งที่จะถูกฝึกให้เดินทางในวันหยุด เราจึงสามารถยืนยันได้ว่า การท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมซึ่งผู้ที่เข้าร่วมไปโดยสมัครใจ การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร จะเกิดจากข้อปฏิบัติของสิ่งที่ตั้งใจ มีจุดมุ่งหมายในการเดินทางและลักษณะพิเศษเป็นตัวกำหนด แรงจูงใจของอาสาสมัครสามารถกำหนดแบบกว้างๆว่า การมีใจที่จะเป็นอาสาสมัครและมีวันหยุด อันเป็นสิ่งเร้าและมีอิทธิพลเป็นเหตุที่เหมือนกันทำให้เกิดแรงจูงใจของผู้มีส่วนร่วม

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยพอสรุปเป็นแนวคิดได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร (Voluntourism) หมายถึง การท่องเที่ยวบวกกับงานอาสาสมัครที่มีจุดประสงค์และมีเป้าหมายในการสร้างประโยชน์ให้กับพื้นที่ที่เดินทาง โดยมีกิจกรรมอาสาสมัครในรูปแบบต่างๆ มารองรับ เช่นกิจกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ค่ายอาสาพัฒนา การสร้างสิ่งสาธารณูปโภคพื้นฐาน การเลี้ยงเด็ก เป็นต้น เป็นการรู้จักตัวเองและวัฒนธรรมต่างๆ ผ่านการเปิดโลกทัศน์ ที่จะนำไปสู่การเข้าใจวัฒนธรรมอื่นๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์และทำให้เกิดการมีส่วนร่วมต่อตัวอาสาสมัครที่เข้าร่วมและต่อชุมชนที่ทำกิจกรรม แรงจูงใจที่เข้าร่วมเดินทางท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร คือลักษณะตัวกิจกรรมและต้องการใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ในวันหยุด

1.4 การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร (Voluntourism) ในประเทศไทย

การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครนั้นมีอยู่ทั่วทุกมุมโลก เริ่มเติบโตไปพร้อมๆ กับวิกฤตใหญ่ๆ ไม่นานมานี้ ไม่ว่าจะเป็น เหตุการณ์ 911 ที่ตึก World Trade Center เหตุการณ์สึนามิในแถบเอเชียและแอฟริกา เหตุการณ์พายุแคทารีนาถล่มรัฐลุยเซียนา หรือแม้แต่วิกฤตการณ์โลกร้อนที่ก่อผลกระทบรุนแรงขึ้นทุกวันต่อมนุษย์ในทุกพื้นที่ทั่วโลกซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้กระตุ้น มนุษย์ให้ตื่นขึ้นมาสนใจและใส่ใจซึ่งกันและกันรวมถึงใส่ใจโลกใบนี้ให้มากขึ้นด้วย

กิจกรรมอาสาสมัคร ในประเทศไทยเกิดขึ้นมาเป็นเวลานานแล้ว มาจากการที่องค์กรพัฒนาเอกชนรับชาวต่างประเทศเข้ามาทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ให้กับท้องถิ่น เมื่อเสร็จภารกิจอาสาสมัครต่างประเทศก็จะเดินทางท่องเที่ยวเอง จึงเป็นลักษณะ Volunteer + self – travel ไม่เป็นลักษณะ Volunteer + package tour คำว่า Voluntourism ได้รับการเผยแพร่และความสนใจมากขึ้น

หลังจากเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยสึนามิโดยในเดือนมกราคม พ.ศ.2548 ได้มีการจัดตั้งศูนย์อาสาสมัคร “The Tsunami Volunteer Center” ขึ้นในเขตหลัก จ.พังงา ซึ่งมีอาสาสมัครจากนานาชาติจาก 51 ประเทศ ทั่วโลก จำนวน 3,500 คน อายุระหว่าง 19 - 67 ปี เข้ามาเพื่อสร้างบ้าน

สอนภาษาอังกฤษ ต่อเรือ ในขณะที่เกาะพีพี จ.กระบี่ ได้มีการจัดตั้ง The Phi Phi Dive Camp มีอาสาสมัครนานาชาติ จำนวน 4,000 คน เข้ามาเพื่อขนขยะและสิ่งปรักหักพังออกจากเกาะพีพี จำนวน 290 ตัน

การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร (Voluntourism) มีลักษณะผสมผสานระหว่างการท่องเที่ยวในรูปแบบความสนใจพิเศษกับการทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในพื้นที่ท่องเที่ยวที่ได้ไปเยี่ยมเยือน การท่องเที่ยวความสนใจพิเศษ อาทิ เชิงนิเวศ วัฒนธรรม การศึกษาด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เกษตร การสร้างการทำงานเป็นทีม (Ecotourism / Educational tourism / Culture / Geography / History / Agrotourism / Team building) กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ (Voluntary activities) อาทิ การ ปลูกป่า การสอนภาษาอังกฤษ การสร้างโรงเรียน การสร้างฝายแม้ว การทำเส้นทาง ศึกษาธรรมชาติ เป็นต้น

การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครกำลังกลายเป็นที่นิยมแผ่ขยายในวงกว้างของสังคมขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งการขยายตัวของการท่องเที่ยวในลักษณะนี้นั้นเริ่มเป็นที่นิยมในหมู่นักศึกษา หรือคนทำงานที่เอาวันหยุดยาวๆ ในการปิดเทอมหรือลาพักร้อนของตนเอง ไปให้ประโยชน์เพื่อความสุขของตนเองในขณะเดียวกันก็ได้มอบความสุขนี้ให้กับคนอื่นในเวลาเดียวกันด้วย

ภาพประกอบ 2 กิจกรรมทำอิฐดินหนึ่งในงานอาสาสมัคร

ที่มา: เครือข่ายจิตอาสา. (2552). *เที่ยวเพื่อคนอื่น*. (ออนไลน์)

สิ่งหนึ่งที่สนับสนุนและสอดคล้องการเติบโตนี้ก็คือ การวางตำแหน่ง (Positioning) ของงานอาสาสมัคร ไว้ในจุดที่เชื่อมตรงกลางระหว่างความเสียสละที่ทำได้เพื่อสังคมแบบทุ่มเทเต็มร้อย กับความสุขส่วนตัวและทำเพื่อให้คนอื่นมีความสุขด้วย ซึ่ง Voluntourism เป็นคำตอบและจุดขายที่วางตำแหน่งไว้อย่างดี ตรงกับความต้องการที่ขาดการตอบสนองอย่างลงตัวพอดี ทำให้คนที่อยากทั้ง

หาความสุขใส่ตัว และอยากช่วยเหลือผู้อื่นในคราวเดียวกัน (แบบไม่กระทบวิถีชีวิตตน) เลือกที่จะมาใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์กับกิจกรรมในลักษณะนี้มากขึ้นอีกด้วย

1.5 ลักษณะกิจกรรมในงานท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร

1.5.1 กิจกรรมสร้างบ้านดิน

บ้านหนึ่งหลัง ต้องตัดต้นไม้ที่มีอายุครั้งก่อนชีวิตของคน หรือระเบิดภูเขาหิน เพื่อนำมาสร้าง ป่าไม้หรือภูเขาหินเหล่านี้ คงไม่มีโอกาสที่จะกลับมาเป็นแบบเดิมได้อีกต่อไป หนึ่งหลังที่ทำ สิบหลัง ร้อยหลัง ที่สร้างขึ้น ทำให้ป่าเขาและธรรมชาติที่มีอยู่น้อยแล้ว จะต้องหมดไป ลูกหลานของเราคงจะไม่มีโอกาส ได้เห็น ได้สัมผัสกับต้นไม้ใหญ่ ภูเขาหิน สิ่งเหล่านี้จะเป็นเพียงภาพหรือสิ่งที่จำลอง เอาไว้ให้พวกเขาเหล่านั้นได้ดูเท่านั้น บ้านปกติหนึ่งหลัง มีอายุประมาณ 50 ปี ปูนจะเริ่มร่อน ตามกฎหมายต้องรื้อทิ้ง แต่บ้านดินที่จังหวัดอุบลราชธานี เป็นห้องแถว ที่ชาวจีนล่องตามน้ำโขง มาค้าขายและได้สร้างขึ้น ปัจจุบันมีอายุเกือบ 100 ปีแล้ว ถึงแม้ไม้ที่เป็นองค์ประกอบบางส่วนจะผุร่อนไป แต่ในส่วนของดินก็ยังคงอยู่ ไม่เสื่อมสลาย บ้านดินจึงเป็นบ้านที่มีความคงทนแข็งแรง คุณภาพ เทียบเท่า หรือดีกว่าบ้านปกติ

บ้านดินถูกสร้างขึ้นมาโดยการเปลี่ยนรูปจากดินให้เป็นบ้านเท่านั้น เมื่อเราสร้างขึ้นแล้วไม่พอใจเราสามารถรื้อและสร้างใหม่ได้ทันทีที่ บ้านดินจะเปลี่ยนบ้านกลับเป็นดินดังสภาพเดิมมีคนเคยกล่าวไว้ว่า "เมื่อรื้อลงบ้านดินสามารถปลูกผักได้ทันที" ซึ่งตรงกันข้ามกับบ้านปูน ที่ต้องเสียเวลาในการจัดการขยะปูนกองโต บ้านดินจึงเป็นบ้านที่เป็นมิตรกับธรรมชาติอย่างแท้จริง บ้านดิน มีอุณหภูมิภายใน 24 - 26 องศาเซลเซียส ตลอดทั้งปี ซึ่งเป็นอุณหภูมิที่ มนุษย์สามารถอยู่ได้อย่างสบาย ไม่ต้องติดแอร์ อีกทั้งฝาคาน้ำบ้านดินยังสามารถดูดซับความชื้นได้ดี ดังนั้นบ้านดิน จึงช่วยปรับความชื้นภายในได้เป็นอย่างดี บ้านดินคือบ้านมีชีวิต สามารถหายใจได้ ในประเทศเกาหลีเชื่อว่าธาตุที่อยู่ในตัวเราประกอบไปด้วย ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม และธาตุไฟ สมัยนี้คนเราแทบจะไม่ได้สัมผัสกับดิน จึงทำให้ขาดสมดุลภายในร่างกาย การได้สัมผัสกับดิน จะทำให้เกิดความสมดุลขึ้น คนเกาหลียังเชื่อว่า ถ้าคนเราอยู่ในบ้านที่สร้างด้วยดินธาตุในดินจะระเหยแทรกซึมเข้าสู่ร่างกาย ทำสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง ซึ่งอาจจะจริงตามที่ได้พบเห็น เดียวนี้คนเราป่วยเข้าโรงพยาบาลกันเป็นจำนวนมาก เพราะไม่ได้สัมผัสกับดิน บางคนยังกล่าวว่า บ้านปูนดูดพลังจากเราไปส่วนดินนั้นให้พลังกับชีวิต

การนำดินเหนียวมาเป็นวัสดุหลักในการก่อสร้าง จึงเป็นที่ติดปากและนิยมเรียกว่า “บ้านดิน” เพื่อให้สื่อถึงที่มา คุณค่า และความยั่งยืน จริง ๆ แล้ว บ้านดินเป็นเพียงส่วนหนึ่งของสถาปัตยกรรมธรรมชาติ ที่มีแนวความคิดมาจากการใช้วัสดุในท้องถิ่นนำมาสร้างบ้าน อาคารที่พักอาศัย สำหรับประเทศไทยเรา นิยมเรียกงานแบบนี้ว่า “สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น” ที่หมายถึง สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นในแต่ละท้องถิ่นที่มีลักษณะแตกต่างกันไปตาม

สภาพแวดล้อม เพื่อสนองความต้องการนั้น ๆ รูปแบบของสิ่งก่อสร้างอาจจะพัฒนาไปจากรูปแบบเดิม เพื่อให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิต

ภาพประกอบ 3 บ้านดินที่สร้างขึ้นอย่างง่าย

บ้านดิน ถือเป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่สำคัญประเภทหนึ่ง ในขณะเดียวกันก็เป็นสถาปัตยกรรมธรรมชาติที่สำคัญด้วย เพราะวัสดุที่นำมาใช้ล้วนแล้วแต่เป็นวัสดุที่ได้มาจากธรรมชาติ สอดคล้องกับวิถีชีวิตและสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติหรือบางวัสดุอาจจะเกิดจากการนำวัสดุมาใช้ให้เกิดการหมุนเวียนอย่างคุ้มค่า การก่อสร้างใช้วิธี “ลงแขก” หมายถึง การช่วยเหลือกันในกลุ่มชน จากบุคคลทุกเพศทุกวัยทั้ง เด็ก ผู้หญิง คนหนุ่ม-สาว คนเฒ่า-คนแก่ อาจเป็นผู้มีประสบการณ์ทางการก่อสร้างหรือไม่ก็ได้ การทำงานร่วมกันในกลุ่มชนเป็นการถ่ายทอดประสบการณ์ วัฒนธรรม วิถีชีวิต เรื่องราวต่าง ๆ ของชุมชนอย่างเป็นธรรมชาติ กาลเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป

มนุษย์ได้เริ่มพัฒนาที่อยู่อาศัย อันเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นความเป็นไปของมนุษย์ จากเดิมที่มีชีวิตอยู่อย่างเรียบง่ายใช้วัสดุธรรมชาติที่มีอยู่รอบตัว พัฒนาเป็นการใช้วัสดุที่มีมาตรฐานระบบอุตสาหกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของคนหมู่มาก มีมากใช้ไม่แปรรูป อิฐที่ทำจากดินเผา พัฒนาสู่คอนกรีต เหล็ก กระฉก อลูมิเนียม วัสดุสังเคราะห์ต่าง ๆ และยังคงพัฒนาต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง ขั้นตอนกรรมวิธีการผลิตยุ่งยากและซับซ้อนมากขึ้น สิ้นเปลืองพลังงานไปอย่างมากมายมหาศาล ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม นำมาซึ่งปัญหาต่าง ๆ อีกมากมายให้เป็นภาระกับทั้งตนเองและสังคม ยังไม่รวมถึงภาระของรัฐบาลที่ต้องจัดหาสาธารณูปโภคเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความสะดวกสบายและปัญหาเหล่านี้มีผลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ คือ มีความยุ่งยากและซับซ้อนขึ้น เมื่อมีการก่อสร้างมากขึ้น ชุมชนท้องถิ่นกลายเป็นชุมชนเมือง พัฒนาตามรูปแบบวิถีชีวิตตามระบบทุนนิยม หรือระบบอุตสาหกรรมที่มุ่งพัฒนาเฉพาะด้านวัตถุ ระบบดังกล่าวได้ทำลายความสงบสุขของวิถีชีวิตที่เรียบง่ายสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

พื้นที่ในท้องถิ่นหลายแห่งถูกแทนที่ด้วยโรงงานอุตสาหกรรมและควันทะลัก สิ่งเหล่านี้ได้ทำให้เกิดปฏิกิริยาตอบโต้จากผู้ที่ตระหนักถึงโทษภัยของระบบทุนนิยม เช่น นักคิด นักก่อสร้างหัวก้าวหน้า ที่หาทางออกด้วยการหันหลังกลับไปศึกษาค้นคว้า หารูปแบบและวิธีการในการก่อสร้างอาคารแบบดั้งเดิมจากภูมิปัญญาของคนโบราณ ที่มุ่งให้เกิดการตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญและมีความเคารพต่อภูมิปัญญาดั้งเดิม ชุมชนท้องถิ่น ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้คงอยู่อย่างเหมาะสมและเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

ภาพประกอบ 4 การสร้างบ้านดินแบบประยุกต์เพื่อความสวยงาม

บ้านดินเป็นหนึ่งในเทคนิควิธีที่ถูกนำมาใช้เพื่อวนกลับไปคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติการใช้วัสดุในท้องถิ่นที่กลมกลืนกับสิ่งแวดล้อม ดินในแถบลุ่มน้ำภาคกลางเรียกได้ว่าเป็นดินเหนียวแทบทั้งสิ้น แม้แต่ทางภาคอีสานก็มีลักษณะเป็นดินเหนียวปนทรายจึงสามารถนำดินมาขึ้นรูปเป็นบ้านดินได้โดยไม่ต้องมีค่าใช้จ่าย ช่วยลดการใช้พลังงานและทำลายสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ บ้านดินมีคุณสมบัติในการเป็นฉนวน คือ สามารถใช้เป็นที่อยู่อาศัยในพื้นที่ที่มีภูมิอากาศรุนแรงทั้งหนาวจัดและร้อนจัด บ้านดิน มีอุณหภูมิภายใน 24-26 องศาเซลเซียส ตลอดทั้งปี ซึ่งเป็นอุณหภูมิที่เราสามารถอยู่ได้อย่างสบาย (อุณหภูมิที่เราตั้งเครื่องปรับอากาศแบบประหยัดไฟนั่นเอง) อีกทั้งฝาค้างบ้านดินยังสามารถดูดซับความชื้นได้ดี ดังนั้นบ้านดินจึงช่วยปรับความชื้นภายในได้เป็นอย่างดี บ้านดินคือบ้านที่มีชีวิต สามารถหายใจได้ (ศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริ ช. 2552: ออนไลน์)

ภาพประกอบ 5 การสร้างบ้านดินแบบประยุกต์ เพื่อความสวยงาม

ภาพประกอบ 6 การสร้างบ้านดินแบบประยุกต์ เพื่อความสวยงาม

บ้านดินมีวิธีการสร้างหลายเทคนิค หลายวิธี ขึ้นอยู่กับวัสดุก่อสร้างที่จะหาได้ในท้องถิ่นด้วย เพราะไม่ได้ใช้ดินล้วนๆ แต่ใช้วัสดุธรรมชาติอื่นๆ ผสมด้วยแต่ในเมืองไทยมีอยู่ 3 วิธีที่นิยมและเหมาะสมได้แก่

1) แบบปั้น (Cob) เป็นเทคนิคปั้นบ้านขึ้นเป็นหลังโดยใช้ดินเหนียวผสมกับทรายและฟางข้าวเส้นยาว จากนั้นก็ค่อยๆ ปั้นขึ้นรูปเป็นผนังและส่วนต่างๆ ของบ้าน วิธีนี้จะได้บ้านซึ่งเป็นเนื้อเดียวกันทั้งหลังปั้นขึ้นไปเรื่อยๆ จากฐาน โดยสามารถก่อฝาผนังได้สูงประมาณครั้งละ 1 ฟุต

แล้วต้องรอให้ดินแห้งสนิท ถึงจะปั้นก่อขึ้นต่อไปได้ ผนังของวิธีนี้จะหนาสักหน่อย แต่จะมีความแข็งแรงมาก กว่าเทคนิคอื่นๆ แต่เมื่อแห้งจะมีความแข็งแรงมากและยังพลิกแพลงรูปร่างได้ง่าย คล้ายๆ FREE FORM เพราะไม่ต้องคำนึงถึงรูปอิฐความเหลี่ยมหรือเส้นตรง จะเป็นธรรมชาติมาก แต่ก็ต้องใช้เวลาและความละเอียด บ้านดินแบบนี้ เป็นหลักการของ Wall Bearing ตัวกำแพงเป็นส่วนรับน้ำหนักที่ถ่ายจากโครงหลังคาและน้ำหนักของตัวมันเอง ซึ่งหากจะต้องการสร้างบ้านดินให้สูงมากกว่าหนึ่งชั้น ก็จำเป็นจะต้องมีโครงสร้างคานไม้เข้ามาผสมด้วย หลายคนอาจสงสัยว่าความคงทนของบ้านที่สร้างด้วยดินนั้นจะมีมากน้อยขนาดไหน ซึ่งในประเทศจีนก็มีตัวอย่างของบ้านดินที่มีอายุยืนยาวหลายร้อยปี แต่ความพิเศษของบ้านดินน่าจะอยู่ที่ต้องอาศัยความร่วมมือกันของชุมชน คล้ายกับการลงแขกเกี่ยวข้าวของชาวไทยในชนบทนั่นเอง

2) แบบอิฐดิบ (Adobe Brick) เทคนิคนี้จะใช้วิธีนำดินเหนียวผสมทรายและแกลบ (หรือฟางสั้น) เช่น แกลบ เศษหญ้า หรืออาจจะใช้ฟางข้าว นำมาผสมกับโคลนและปั้นเป็นอิฐดิบ ทิ้งไว้ให้แห้ง แล้วจึงนำมาก่อเป็นฝาผนังบ้านโดยใช้โคลนเป็นตัวประสาน วิธีการสร้างบ้านด้วยเทคนิคนี้ ง่าย สามารถก่อสร้างได้รวดเร็วเพราะสามารถทำก้อนดินดิบไว้ได้เรื่อยๆ และก่อซ้อนทับกันไปได้เลย มีความแข็งแรงและผนังจะไม่หนามาก เทคนิคนี้เป็นที่นิยมในเมืองไทยแต่อาจต้องใช้แรงงานมาก

3) แบบโครงไม้ (Wattle&daub) เริ่มต้นทำโครงสร้างเป็นไม้สานกันเป็นตาราง และนำฟางชุบด้วยโคลนโปะเป็นฝาผนัง ซึ่งเป็นวิธีเดียวกับการทำยั้งข้าวของชาวบ้าน การสร้างบ้านด้วยเทคนิคนี้ สามารถสร้างได้ง่าย ใช้แรงน้อย ถ้าทำฝาผนังให้หนา มีความแข็งแรง ไม่แพ้การก่อด้วยอิฐดิบ ข้อจำกัดในเรื่องของการฉาบ อาจจะต้องฉาบหลายครั้ง ถ้าต้องการให้ฝาผนังเรียบ และแห้งช้าหากอยู่ในร่ม

1.5.2 กิจกรรม แนวกันไฟ (Firebreaks or fuelbreaks)

แนวกันไฟ หมายถึง แนวกีดขวางตามธรรมชาติหรือที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อหยุดยั้งไฟป่า หรือเพื่อเป็นแนวตรวจการณ์ไฟ หรือเป็นแนวตั้งรับในการดับไฟป่า แนวกันไฟโดยทั่วไปคือแนวที่มีการกำจัดเชื้อเพลิงที่จะทำให้เกิดไฟป่าออกไป โดยอาจจะกำจัดเชื้อเพลิงออกไปทั้งหมดจนถึงชั้นดินแท้ (Mineral soil) หรืออาจจะกำจัดเฉพาะเชื้อเพลิงที่ติดไฟง่าย เช่น ใบไม้ หญ้า ออกไป เท่านั้นก็ได้

การทำแนวกันไฟก็เพื่อตัดช่วงความต่อเนื่องของเชื้อเพลิง เป็นการป้องกันไม่ให้ไฟลุกลามเข้าไปในพื้นที่ที่จะคุ้มครอง หรือป้องกันไม่ให้ไฟลุกลามออกมาจากพื้นที่ที่กำหนด แนวกันไฟ (Firebreaks) มีความแตกต่างกับแนวดับไฟ (Fire line) ตรงที่แนวกันไฟจะทำเอาไว้ล่วงหน้าก่อนการเกิดไฟป่า ส่วนแนวดับไฟจะทำในขณะที่กำลังเกิดไฟไหม้ และทำขึ้นเพื่อการดับไฟทางอ้อม (Indirect attack) หรือเพื่อการดับไฟด้วยไฟ (Back firing)

ภาพประกอบ 7 แนวกันไฟที่ถากถึงหน้าดิน

ที่มา: กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช. (2552). แนวกันไฟ. (ออนไลน์)

การทำแนวกันไฟมีวัตถุประสงค์ ที่เป็นประโยชน์ในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1) เพื่อป้องกันไม่ให้ไฟป่าลุกลามเข้าไปในพื้นที่ที่จะคุ้มครอง ซึ่งอาจจะเป็นพื้นที่ป่า สมบูรณ์ สวนป่า แหล่งชุมชน เรือกสวน หรือพื้นที่ที่มีความสำคัญอื่นๆ ในกรณีนี้จะต้องสามารถ คัดการณ์ทิศทางที่ไฟจะลุกลามเข้ามาได้อย่างแม่นยำ จากนั้นจึงทำแนวกันไฟสกัดในทิศทางนั้น ทั้งนี้แนวกันไฟจะมีประสิทธิภาพมากหากสามารถทำแนวกันไฟไว้ในทิศทางที่ให้แนวหัวไฟมาชน แนวกันไฟเป็นมุมเฉียง ทั้งนี้เนื่องจากตามแนวมุมเฉียงแนวกันไฟจะมีความกว้างมากขึ้น ไฟข้าม ยากขึ้น แต่ถ้าแนวหัวไฟตั้งฉากกับแนวกันไฟ ไฟจะมีโอกาสข้ามแนวได้ง่ายที่สุด เพราะในทิศทาง นั้น แนวกันไฟจะมีความกว้างน้อยที่สุด

2) เพื่อแบ่งพื้นที่คุ้มครองออกเป็นส่วนๆ สะดวกในการควบคุมไฟ กรณีนี้ เช่นการทำแนว กันไฟแบ่งพื้นที่ในสวนป่าออกเป็นบล็อก (Block) เพื่อความสะดวกในการดับไฟป่า โดยหากเกิดไฟ ไหม้ในบล็อกใดก็จะพยายามป้องกันไม่ให้ไฟลุกลามออกจากบล็อกนั้นเพราะไฟจะลุกลามไปสู่อบล็อก อื่นๆ แนวกันไฟในลักษณะนี้จะเรียกว่า Fuelbreaks ซึ่งมักจะทำในพื้นที่ที่มีเชื้อเพลิงมาก เช่นสวน ป่า หรือทุ่งหญ้า ที่เมื่อเกิดไฟป่าขึ้นแล้วไฟจะมีความรุนแรงและรวดเร็วมากจนไม่สามารถดับไฟ ทางตรงได้ เป็นการยอมเสียพื้นที่บางส่วน เพื่อรักษาพื้นที่ส่วนใหญ่เอาไว้

3) เพื่อใช้เป็นเส้นทางตรวจการณ์ระวังไฟป่า แนวกันไฟจะทำหน้าที่เหมือนเส้นทางล่อลวง ที่ใช้ในการตรวจหาไฟทางพื้นดิน โดยพลเดินเท้า จักรยานยนต์ หรืออาจจะใช้รถยนต์ ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ ลักษณะของแนวกันไฟนั้น

4) เป็นแนวตั้งรับในการดับไฟป่า โดยใช้เป็นเส้นทางลำเลียงเจ้าหน้าที่และเครื่องมือเข้าไป ดับไฟป่า และในกรณีฉุกเฉิน สามารถล่าถอยมาใช้แนวกันไฟเป็นแนวตั้งรับที่ปลอดภัยได้

การสร้างแนวกั้นไฟโดยทั่วไปจะประกอบด้วยแนว 2 ชั้น คือชั้นนอกเป็นแนวกว้างที่กำลังจัดไม้พุ่มและไม้พื้นล่างออกจนหมด และชั้นในซึ่งเป็นแนวที่แคบลงอยู่ภายในแนวแรกอีกทีหนึ่ง ซึ่งจะกำจัดเชื้อเพลิงออกทั้งหมดจนถึงชั้นผิวหน้าดิน แนวกั้นไฟสามารถสร้างได้ 6 วิธี คือ

1) ใช้วิธีกล คือการใช้แรงงานคนหรือเครื่องจักรกล ส่วนใหญ่แล้วแนวกั้นไฟจะสร้างด้วยวิธีนี้ ในเขตบ่อนซึ่งเกิดไฟเรือนยอดที่มีความรุนแรงสูง การสร้างแนวกั้นไฟจะต้องกว้างและกำจัดต้นไม้ทั้งน้อยใหญ่ออกจากแนว ดังนั้นจึงจำเป็นต้องใช้เครื่องจักรกลหนัก เช่น รถแทรกเตอร์ และรถบูลโดเซอร์ มาใช้ในการไถทำแนวกั้นไฟ แต่สำหรับประเทศไทย ซึ่งไฟส่วนใหญ่เป็นไฟผิวดิน ดังนั้นการทำแนวกั้นไฟส่วนใหญ่จึงเพียงแต่กำจัดเชื้อเพลิงบนพื้นป่าจำพวกใบไม้กิ่งไม้แห้ง หญ้า และไม้พื้นล่างเล็กๆ ออกก็เพียงพอ ไม่จำเป็นต้องตัดไม้ยืนต้นทิ้ง ดังนั้น จึงไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องจักรกลหนัก หากแต่ใช้แรงงานคนและเครื่องมือเกษตร เช่น จอบ คราด มีด ขวาน หรือคราด (Rakehoe) ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อใช้ในการทำแนวกั้นไฟโดยเฉพาะก็เพียงพอ

ภาพประกอบ 8 การทำแนวกั้นไฟด้วยแรงงานคน

ที่มา: กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช. (2552). แนวกั้นไฟ. (ออนไลน์)

2) ใช้สารเคมี ในเขตบ่อนมีการใช้ยากำจัดวัชพืชเพื่อทำแนวกั้นไฟกันอย่างกว้างขวาง เช่น โซเดียม อเซไนท์ (Sodium arsenite) แต่ยากำจัดวัชพืชส่วนใหญ่มีผลตกค้างในดินและมีอันตรายต่อสัตว์ป่า

นอกจากนี้ยังมีการใช้สารหน่วงการไหม้ไฟ (Fire retardant chemicals) เช่น ไดแอมโมเนียมฟอสเฟต และโมโนแอมโมเนียมฟอสเฟต โดยการฉีดพ่นสารดังกล่าวลงบนเชื้อเพลิงพวกหญ้าหรือเชื้อเพลิงเบาอื่นๆ สารดังกล่าวจะจับตัวเป็นชั้นบางๆ ปกคลุมเชื้อเพลิงทำให้เชื้อเพลิงไม่ติดไฟหรือติดไฟยากขึ้น สารหน่วงการไหม้ไฟนี้จะคงคุณสมบัติอยู่ตราบเท่าที่เชื้อเพลิงยังแห้ง แต่

เมื่อถึงฤดูฝนน้ำฝนจะชะล้างสารดังกล่าวออกไป ซึ่งอาจจะไปตกค้างในดิน หรือชะล้างลงแหล่งน้ำ ก่อให้เกิดปัญหาดินและน้ำมีพิษตกค้างได้ ดังนั้นในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา จึงมีผู้พยายามคิดค้นสารหน่วงการไหม้ไฟที่ไม่มีพิษตกค้างต่อสิ่งแวดล้อม ได้แก่ โฟมที่สกัดจากโปรตีน เช่น Class A Foam ซึ่งเริ่มใช้กันอย่างแพร่หลายในหลายประเทศอยู่ในขณะนี้ เช่น อเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย และ นิวซีแลนด์ อย่างไรก็ตามโฟมดัง กล่าวยังมีราคาค่อนข้างแพงอยู่

3) ใช้พืชที่เขียวอยู่ตลอดปี โดยการปลูกพืชที่เขียวชอุ่มอยู่ตลอดทั้งปีเป็นแนว เรียกว่า Green Belt แนวกันไฟจากพืชนี้จะคงประสิทธิภาพอยู่ตราบเท่าที่พืชที่ปลูกยังคงความชุ่มชื้นและเขียวชอุ่ม พืชไม้ที่เลือกมาปลูกในแนวกันไฟนี้ จะต้องไม่ผลัดใบในฤดูแล้ง มีความอวบน้ำสูง มีเรือนยอดแน่นทึบปกคลุมดิน เพื่อให้แสงส่องถึงพื้นดินได้น้อย ทำให้มีวัชพืชขึ้นน้อยตามไปด้วย การทำแนวกันไฟชนิดนี้จะได้ผลดีถ้ามีการชลประทานช่วยให้น้ำแก่พืชที่ปลูกอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้แนวกันไฟคงความเขียวชอุ่มชุ่มชื้นอยู่เสมอ สำหรับประเทศไทยได้เคยทดลองประยุกต์ใช้วิธีนี้มาบ้างในบางพื้นที่ โดยต้นไม้ที่นำมาทดลองปลูก ได้แก่ สะเดาช้าง ต้นสะยก และกล้วยป่า

4) ใช้การให้น้ำ วิธีนี้คล้ายๆ กับวิธีใช้พืช เพียงแต่ไม่จำเป็นต้องปลูกพืชขึ้นใหม่ หากแต่เป็นการให้น้ำแก่พืชที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ เพื่อให้พืชที่ปกคลุมแนวดังกล่าวคงความเขียวชอุ่มชุ่มชื้นอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้อาจทำได้โดยการจัดระบบชลประทานให้มีน้ำไหลผ่านแนวกันไฟนี้ตลอดเวลา หรือใช้ระบบวางท่อให้น้ำตามแนวกันไฟแล้วติดตั้งสปริงเกอร์สำหรับให้น้ำเป็นช่วงๆ หรือเจาะรูที่ท่อน้ำเป็นช่วงๆ เพื่อให้น้ำไหลซึมออกมาหล่อเลี้ยงพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ แนวกันไฟที่สร้างโดยวิธีนี้เรียกว่า แนวกันไฟเปียก (Wet Firebreaks) ซึ่งมีประสิทธิภาพในการยับยั้งไฟป่าได้ผลดีมาก แต่ราคาในการลงทุนสร้างก็สูงมากด้วยเช่นกัน ในประเทศไทยได้มีการทดลองทำแนวกันไฟเปียกดังกล่าวที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ตามพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่

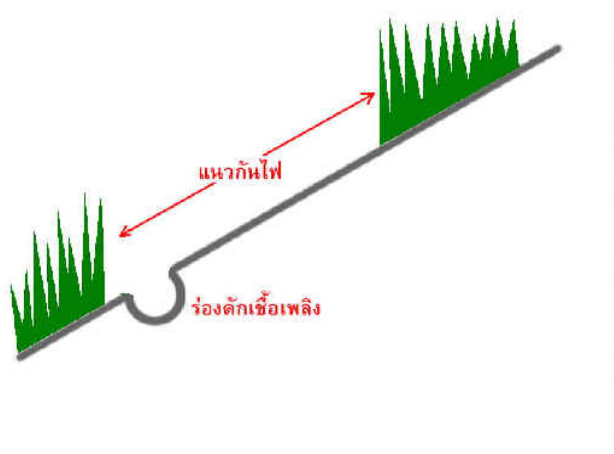
5) ใช้การเผา โดยการเผาพื้นที่เป็นแนวเพื่อกำจัดวัชพืช และเป็นการกระตุ้นการงอกของพืชใหม่และหญ้าสดซึ่งไม่ติดไฟ การทำแนวกันไฟด้วยวิธีนี้ใช้กันมานานและแพร่หลายมาก ในแทบทุกภูมิภาคของโลก เนื่องจากเสียค่าใช้จ่ายและแรงงานน้อยที่สุด แต่ได้แนวกันไฟที่มีประสิทธิภาพสูง ในประเทศไทยเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้การเผาเพื่อทำแนวกันไฟป้องกันบ้านเรือนและเรือกลสวนไร่นา หากแต่การใช้วิธีนี้จะต้องมีมาตรการควบคุมเป็นอย่างดี มิเช่นนั้นแล้วไฟอาจลุกลามออกไปนอกพื้นที่ได้

6) ใช้แนวธรรมชาติในหลายๆ โอกาส สามารถจะใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ เช่น ลำห้วย แนวผาหิน หรือที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น ถนน ทางรถไฟ แนวสายไฟฟ้าแรงสูง มาปรับปรุงและดัดแปลงให้เป็นแนวกันไฟได้ โดยไม่ต้องสร้างแนวกันไฟขึ้นใหม่แต่อย่างใด

ในทางปฏิบัติไม่สามารถกำหนดได้แน่นอนตายตัวว่าแนวกันไฟจะต้องมีความกว้างเท่าไร ทั้งนี้เนื่องจากมีปัจจัยที่มีผลต่อความกว้างของแนวกันไฟที่ต้อง พิจารณาหลายปัจจัย เช่น ลักษณะของเชื้อเพลิง สภาพภูมิประเทศ ตลอดจนลักษณะอากาศโดยเฉพาะอย่างยิ่งทิศทางและความรุนแรงของลมในพื้นที่ ในป่าเต็งรังที่มีไฟไหม้ทุกปี แนวกันไฟกว้างเพียง 2-3 เมตร ก็อาจเพียงพอ แต่ในป่า

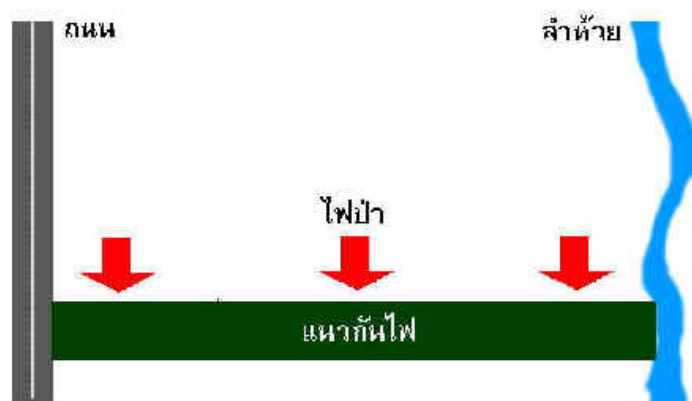
ไฟหรือทุ่งหญ้า แนวกันไฟขนาดกว้าง 100-200 เมตร ก็อาจไม่สามารถยับยั้งไฟได้ อย่างไรก็ตาม โดยทฤษฎีกว้างๆ แล้ว อย่างน้อยที่สุดแนวกันไฟจะต้องกว้างกว่าความยาวของเปลวไฟในแนวราบ (Horizontal flame length) หลักเกณฑ์ทั่วไปในการพิจารณากำหนดขนาดความกว้างของแนวกันไฟ และข้อควรคำนึงอื่นๆ ในการทำแนวกันไฟ มีดังนี้

- 1) แนวกันไฟในพื้นที่ลาดชัน ต้องกว้างกว่าแนวกันไฟในพื้นที่ราบ
- 2) ถ้าปริมาณและความหนาของชั้นเชื้อเพลิงยิ่งมาก แนวกันไฟก็ต้องยิ่งกว้างมาก
- 3) พื้นที่ที่เชื้อเพลิงเป็นหญ้าหรือมีเชื้อเพลิงอื่นที่จะก่อให้เกิดลูกไฟปลิวไปได้ไกลแนวกันไฟยิ่งต้องทำกว้าง
- 4) ในพื้นที่โล่ง มีลมแรง แนวกันไฟจะต้องทำกว้างมาก เพื่อป้องกันการปลิวของลูกไฟ และการพาความร้อน (Convection) โดยลมข้ามแนวกันไฟ
- 5) การทำแนวกันไฟในที่ลาดชัน จะต้องขุดร่องตลอดขอบแนวกันไฟด้านล่าง เพื่อใช้ดักไม่ให้เชื้อเพลิงจำพวกขอนไม้ติดไฟ ที่กลิ้งลงมาตามความลาดชัน สามารถกลิ้งผ่านแนวกันไฟไปได้

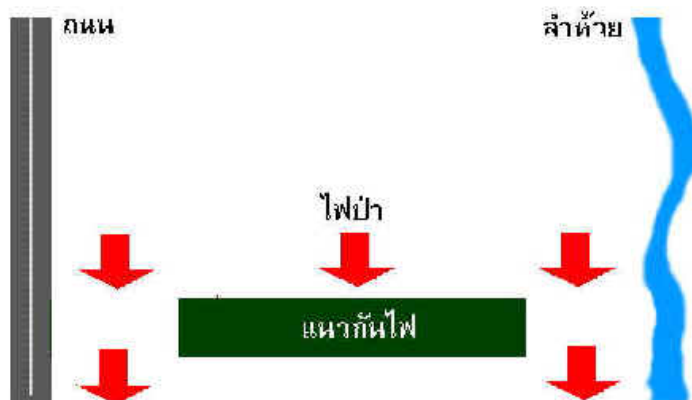
ภาพประกอบ 9 การขุดร่องดักเชื้อเพลิง ในกรณีที่ทำแนวกันไฟในที่ลาดชัน
ที่มา: กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช. (2552). แนวกันไฟ. (ออนไลน์).

- 6) หากสภาพภูมิประเทศอำนวย ให้ทำแนวกันไฟให้ตรงที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้ความยาวของแนวกันไฟสั้นที่สุด ทั้งนี้เพื่อประหยัดเวลาและงบประมาณ ทั้งการทำและดูแลรักษา
- 7) จุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของแนวกันไฟจะต้องชนกับแนวใดๆ ที่ทำหน้าที่เป็นแนวกันไฟด้วยเช่นกัน เช่น เริ่มต้นทำแนวกันไฟจากขอบถนน โดยให้แนวกันไฟตั้งฉากกับแนวถนน และไปสิ้นสุดแนวกันไฟที่ริมหญ้า ในลักษณะเช่นนี้ ไฟที่ไหม้เข้ามาหาแนวกันไฟจะไม่สามารถไหม้อ้อมแนวออกจากซ้ายหรือขวาได้ เนื่องจากติดแนวถนนและแนวหญ้า

ภาพประกอบ 10 แนวกันไฟที่มีจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดชนกับแนวอื่นๆทำให้ไฟไม่สามารถผ่านไปได้

ที่มา: กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช. (2552). แนวกันไฟ. (ออนไลน์).

ภาพประกอบ 11 แนวกันไฟที่จุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดไม่ได้ชนแนวใดๆ ไฟจะอ้อมผ่านแนวกันไฟทางปลายแนวทั้งสองด้าน

ที่มา: กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช. (2552). แนวกันไฟ. (ออนไลน์).

8) หากต้องการใช้แนวกันไฟเป็นทางตรวจการณ์และส่งกำลังทางรถยนต์หรือจักรยานยนต์ จะต้องทำร่องระบายน้ำ เพื่อป้องกันการกัดเซาะหน้าดินจนเป็นร่องลึก

9) เชื้อเพลิงที่กำจัดออกจากแนวกันไฟ อาจจะนำมารวมกองเป็นแนวตรงกลางแนวกันไฟแล้วเผาทิ้งหรือนำออกไปทิ้งที่อื่น กรณีที่ต้องทิ้งเชื้อเพลิงเอาไว้ในพื้นที่ จะต้องไม่ทิ้ง

เชื้อเพลิงไม้ที่ขอบแนวกันไฟทางด้านที่คาดว่าไฟจะลามเข้ามา มิเช่นนั้นเมื่อไฟลามเข้ามาใกล้ขอบแนวดังกล่าวซึ่งมีเชื้อเพลิงอยู่เป็นจำนวนมาก จะทำให้ไฟเพิ่มความรุนแรงขึ้นกว่าเดิมจนสามารถลุกลามข้ามแนวกันไฟไปได้

ภาพประกอบ 12 นำเชื้อเพลิงมารวมกองกลางแนว แล้วกำจัดทิ้งโดยการเผา
ที่มา: กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช. (2552). แนวกันไฟ. (ออนไลน์).

1.5.3 กิจกรรมเก็บขยะในแม่น้ำลำคลอง

คนไทยกับสายน้ำนับเป็นความผูกพันที่สืบสานผ่านกาลเวลามาช้านานจนเกิดเป็นแหล่งอารยธรรมที่สะท้อนภาพของวิถีความเป็นอยู่ของคนไทยได้อย่างชัดเจน ชีวิตที่ดำเนินควบคู่ไปกับสายน้ำเปรียบเสมือนการเดินทางที่พึ่งพาอาศัยกันและกันมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ หากแต่ทุกวันนี้สถานการณ์ของแหล่งน้ำทั่วประเทศกำลังเผชิญกับปัญหาความเสื่อมโทรม จนเกิดเป็นผลกระทบขนาดใหญ่ต่อการพัฒนาประเทศ เงินจำนวนมหาศาลถูกใช้ไปกับการฟื้นฟูสภาพแหล่งน้ำตามพื้นที่ต่างๆทั่วประเทศ

ปัญหาน้ำเสียที่เกิดขึ้น สามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

1) น้ำเสียชุมชน (Domestic wastewater) ได้แก่ น้ำเสียที่เกิดจากกิจกรรมต่างๆ ของประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชน เช่น น้ำเสียจากบ้านเรือน อาคารที่พักอาศัย โรงแรม โรงพยาบาล เป็นต้น

2) น้ำเสียจากอุตสาหกรรม (Industrial wastewater) ได้แก่ น้ำเสียที่เกิดจากกระบวนการอุตสาหกรรมตั้งแต่ขั้นตอนการล้างวัตถุดิบ กระบวนการผลิต ไปจนถึงการทำความสะอาดโรงงาน

3) น้ำเสียจากเกษตรกรรม (Agricultural wastewater) ได้แก่ น้ำเสียที่เกิดจากกิจกรรมทางการเกษตร ครอบคลุมถึงการเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์

4) น้ำเสียที่ไม่ทราบแหล่งกำเนิด (Nonpoint source wastewater) ได้แก่ น้ำฝนและน้ำหลากที่ไหลผ่านและชะล้างความสกปรกต่างๆ เช่น กองมูลฝอย แหล่งเก็บสารเคมี ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ และคลองระบายน้ำ

น้ำ ถือได้ว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต ซึ่งไม่เพียงแต่จะใช้เพื่อการอุปโภคบริโภคแล้ว น้ำยังกลายเป็นปัจจัยสำคัญในอันที่จะช่วยให้เศรษฐกิจของประเทศดำเนินต่อไป ทั้งในส่วนของภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม รวมทั้งการคมนาคม

ในปัจจุบัน จากการขยายตัวของสังคมเมืองไปสู่สังคมอุตสาหกรรมในเขตพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ ทำให้แหล่งน้ำตามธรรมชาติที่เคยอยู่ในสภาพที่ดีได้รับความเสียหายเป็นอย่างมาก ก่อให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งน้ำในปัจจุบัน ซึ่งไม่เพียงแต่จะเกิดผลกระทบขึ้นกับการดำเนินชีวิตโดยตรงแล้ว ยังก่อให้เกิดปัญหาด้านสังคมอื่นๆ อีกตามมา อาทิ เป็นแหล่งแพร่ระบาดของเชื้อโรค เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลงนำโรค ทำให้เกิดปัญหามลพิษต่อดินและอากาศทำให้เกิดความรำคาญ เช่น กลิ่นเหม็น รวมไปถึงความสูญเสียต่างๆ ทางเศรษฐกิจ เช่น สูญเสียพันธุ์ปลานานาชนิด ลดศักยภาพในการท่องเที่ยวทางสายน้ำ เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อกันมา และที่สำคัญก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อระบบนิเวศในระยะยาว

ภาพประกอบ 13 การเก็บขยะในลำคลอง

ดังนั้นการลงมือช่วยกันเก็บขยะในแม่น้ำลำคลองก็เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยในการฟื้นฟูระบบนิเวศให้กลับคืนมา อีกทั้งช่วยให้การท่องเที่ยวทางน้ำมีเสน่ห์เพิ่มมากขึ้นและได้เข้าไปสัมผัสกับชุมชนที่อยู่สองฝั่งแม่น้ำ ลำคลองอย่างใกล้ชิด

1.5.4 กิจกรรมปลูกป่าชายเลน

ป่าชายเลน (Mangrove forest) คือ ระบบนิเวศที่ประกอบไปด้วยพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ หลายชนิดดำรงชีวิตร่วมกันในสภาพแวดล้อมที่เป็นดินเลนน้ำกร่อยและมีน้ำทะเลท่วมถึงอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นจึงพบป่าชายเลนปรากฏอยู่ทั่วไปตามบริเวณที่เป็นชายฝั่งทะเล ปากแม่น้ำ ทะเลสาบ และรอบเกาะแก่งต่างๆ ในพื้นที่ชายฝั่งทะเล พันธุ์ไม้ที่มีมากและมีบทบาทที่สุดในป่าชายเลนคือ ไม้โกงกาง ป่าชายเลนจึงมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ป่าโกงกาง (ส่วนส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลน สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. 2549: 1)

สภาพโดยทั่วไปของสังคมพืชป่าชายเลนเป็นดินเลนหรือดินเลนปนทราย ซึ่งเกิดจากการทับถมของตะกอนที่ถูกพัดพามาตามแม่น้ำลำธารหรือกระแสน้ำ อยู่ตามบริเวณชายฝั่งทะเล ปากแม่น้ำ หรืออ่าวที่มีน้ำทะเลท่วมถึงในช่วงที่มีน้ำทะเลขึ้นสูงสุด บริเวณดังกล่าวมีการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างน้ำจืดกับน้ำทะเลกลายเป็นน้ำกร่อยที่มีสภาพความเค็มแตกต่างกัน และเป็นปัจจัยแวดล้อมที่สำคัญต่อการเจริญเติบโตของพันธุ์ไม้ป่าชายเลน ป่าชายเลนจึงเป็นระบบนิเวศที่เชื่อมโยงระหว่างพื้นดินกับน้ำทะเลมีความอ่อนไหวและเปราะบาง เปลี่ยนแปลงสภาพไปตามทิศทางการผันแปรของกระแสน้ำและคลื่นลม ในสภาวะการถล่มทลาย ป่าชายเลนทำหน้าที่เป็นแนวปราการธรรมชาติที่คอยปกป้องชายฝั่งทะเลไม่ให้ถูกทำลายจากกระแสน้ำ เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำจะเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อนเพื่อให้เจริญวัย อยู่อาศัยและแสวงหาอาหารที่มีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ในป่าชายเลน ทำให้ป่าชายเลนหลากหลายไปด้วยสิ่งมีชีวิตทั้งพืชและสัตว์นานาชนิด

ป่าชายเลนประกอบด้วยพันธุ์ไม้หลายชนิด บางชนิดขยายพันธุ์โดยส่วนที่เรียกว่า ผักและบางชนิดขยายพันธุ์โดยส่วนที่เป็นผลและเมล็ด โดยธรรมชาติ ผัก ผลหรือเมล็ด ของพันธุ์ไม้ป่าชายเลนทุกชนิด สามารถที่จะงอกและเจริญเติบโตได้ เมื่ออยู่ในสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสม แต่เมื่อต้องการที่จะปลูกในพื้นที่ที่มีขนาดใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นวัตถุประสงค์เพื่อทางเศรษฐกิจหรือรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมก็ตาม จำเป็นต้องทำการเก็บรวบรวมผัก ผลหรือเมล็ด เพื่อนำมาใช้ปลูกโดยตรง หรือนำมาเพาะในเรือนเพาะชำเป็นกล้าไว้ก่อน เพื่อเตรียมไว้ปลูกในช่วงเวลาที่มีผักหรือเมล็ดไม่เพียงพอสำหรับวิธีการและเทคนิคนั้น จะแตกต่างกันไปตามลักษณะของพันธุ์ไม้แต่ละชนิด

1) การปลูกโดยใช้ผัก พันธุ์ไม้ที่ใช้ผักในการขยายพันธุ์ ได้แก่ โกงกางใบใหญ่ โกงกางใบเล็ก รังกะแท้ว พังกาหัวสุมดอกแดง พังกาหัวสุมดอกขาว ถั่วขาว ถั่วดำ โปรงแดงและโปรงขาว เป็นต้น การใช้ผักปลูกดำเนินการได้ 2 วิธี คือ

1.1) การปลูกโดยใช้ผักโดยตรง

1.1.1) สำหรับพันธุ์ไม้ที่มีขนาดของผักยาว เช่น โกงกางใบใหญ่ โกงกางใบเล็ก รังกะแท้วและโปรงแดง สามารถใช้ผักปลูกลงในพื้นที่ได้ทันที โดยในการปลูกควรจับผักห่างจากโคนผักประมาณหนึ่งในสามของความยาวของผัก และให้ส่วนโคนของผักอยู่ทางด้านนิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ คือมีลักษณะเหมือนกำผักไว้ในอุ้งมือ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถปักผักลงไปได้สะดวกและอยู่ใน

แนวตั้ง โดยเมื่อปลูกให้ปักฝักลงไปในดินจนนิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้ขุดติดผิวดิน ถ้าหากพื้นที่ปลูกเป็นดินปนทรายและแน่นทึบ ควรใช้ไม้แหลมขนาดเท่าหรือโตกว่าฝักของชนิดไม้ที่จะปลูกเล็กน้อยแทงนำร่องก่อน เพื่อลดความกระทบกระเทือนของการเสียดสีระหว่างดินกับผิวของฝักที่ปลูก และเมื่อหย่อนลงไปให้หลุมที่เตรียมไว้แล้ว ให้กดดินบริเวณรอบโคนฝักให้แนบสนิทกับฝัก เพื่อไม่ให้โยกคลอนโดยเฉพาะจากอิทธิพลของแรงกระแสคลื่นลม

1.1.2) สำหรับพันธุ์ไม้ที่มีขนาดของฝักเล็กหรือสั้น เช่น พังกาหัวสุมดอกแดง พังกาหัวสุมดอกขาว ถั่วดำ ถั่วขาว และโปรงขาว การปลูกควรจับฝักห่างจากโคนประมาณหนึ่งในสามลักษณะเหมือนจับปากกา ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการปลูก แล้วปักลงในดินไม่ให้ลึกนักประมาณ 1 ใน 3 ของความยาวของฝักทั้งหมด

1.2) การเพาะชำลงในถุงเพาะชำ การนำฝักมาเพาะลงในถุงเพาะชำก่อนจะนำไปปลูกในพื้นที่โดยตรงนั้น จะช่วยให้การเจริญเติบโตและการรอดตายมากขึ้น ข้อควรระวังในการใช้กล้าปลูก คืออย่าให้รากทะลุกันถุงลงดิน เมื่อย้ายไปปลูกระบบรากจะกระทบกระเทือน อาจทำให้ตายได้ โดยเฉพาะไม้โกงกาง

2) การปลูกโดยใช้เมล็ด สามารถดำเนินการได้กับพันธุ์ไม้ที่ขยายพันธุ์โดยเมล็ดหรือผล เช่น ตะบูนขาว ตะบูนดำ แสมขาว แสมทะเล ฝาดดอกขาว ฝาดดอกแดง หงอนไก่ทะเลและหลุมพอทะเล เป็นต้น แต่เนื่องจากเมล็ดพันธุ์ไม้ป่าชายเลน จะถูกพัดพาไปตามกระแสน้ำได้ง่ายในทางปฏิบัติจึงไม่นิยมปลูกด้วยเมล็ดโดยตรงในพื้นที่และที่ได้ผลดีที่สุดคือ ต้องนำเมล็ดไม้เหล่านี้มาทำการเพาะชำ เพื่อเตรียมกล้าไม้ไว้ให้แข็งแรงและเพียงพอก่อนนำไปปลูกโดยตรงในพื้นที่ จึงทำให้การปลูกได้ผลดี โดยเทคนิคในการเพาะชำจะแตกต่างกันไปตามลักษณะของเมล็ดในแต่ละชนิด เช่น เมล็ดลำพู ลำแพนที่มีขนาดเล็ก ควรเพาะในกระบะเพาะก่อน แล้วย้ายต้นอ่อนลงถุงเพาะชำ เมล็ดตะบูนขาวที่มีขนาดใหญ่สามารถเพาะลงในถุงเพาะชำโดยตรงได้

3) การปลูกโดยใช้กล้าไม้ที่ได้จากการเตรียมกล้าในแปลงเพาะ

3.1) การเตรียมหลุมปลูก หลุมที่จะปลูกต้องจัดเตรียมไว้โดยใช้เสียมขุด ให้มีขนาดโตและลึกกว่าขนาดของถุงเพาะเล็กน้อย ทั้งนี้เพื่อให้ฝังลงดินได้มิดพอดี หรืออาจจะใช้ไม้ปักลงดินตรงจุดที่จะปลูก แล้วโยกไม้วนไปรอบๆ เป็นวงกลม เพื่อให้ได้หลุมกว้างพอที่จะหย่อนกล้าไม้ลงไปได้อย่างสะดวกและไม่กระทบกระเทือนต่อรากไม้ด้วย โดยก่อนที่จะหย่อนกล้าไม้ลงในหลุม ควรทำการปรับหลุมให้อยู่ในระดับพอเหมาะกับขนาดถุงเพาะชำ

3.2) การปลูกและระยะการปลูก ใช้มือทั้งสองบีบอัดดินในถุงเพาะชำให้เกาะยึดกันแล้วใช้มือฉีกหรือใช้มีดกรีดถุงออกก่อนปลูก หรืออาจใช้มีดกรีดเฉพาะก้นถุงให้ขาดออกจากกันโดยรอบก็ได้ แล้วใช้มีดประคองดินในถุงเพาะแล้วหย่อนกล้านลงในหลุมที่เตรียมไว้แล้ว โดยจัดวางกล้าไม้ให้ตั้งตรง แล้วสุดท้ายใช้ดินกลบปิดปากหลุมและกดอัดดินรอบๆ หลุมให้แน่น เพื่อไม่ให้กล้าไม้ที่ปลูกโยกคลอนจากแรงคลื่นและแรงลม สำหรับระยะการปลูกของพันธุ์ไม้ป่าชายเลน ส่วนใหญ่จะใช้ระยะการปลูกประมาณ 1 x 1 เมตร หรือ 1.5 x 1.5 เมตร หรือน้อยกว่าซึ่งขึ้นอยู่กับ

วัตถุประสงค์ของการใช้ประโยชน์ไม้ขนาดต่างๆ กันและวัตถุประสงค์อย่างอื่นของการปลูกด้วย เช่น การปลูกเพื่อเป็นกำแพงกันคลื่นลมตามชายฝั่งทะเล การปลูกเพื่อเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำอาจจะปลูกในระยะที่ 0.75 x 0.75 เมตรก็ได้ (สนิท อักษรแก้ว; สนใจหะวานนท์; และชาติรี มากนวล. 2536?: 5-8)

1.6 องค์การที่ส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร

1.6.1 องค์การที่ส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในต่างประเทศ

แนวโน้มการเติบโตของการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร โดยเฉพาะคนในแถบตะวันตกมีการวางแผนเพื่อการหยุดยาวเพื่อพักผ่อนกันเป็นกิจวัตรอยู่แล้ว ก็มีจิตที่เสียสละมากขึ้นในการที่จะพักผ่อนเพื่อทำประโยชน์ให้กับสังคมและคนอื่นๆ ให้มากขึ้นด้วย ซึ่งการเติบโตนี้เองก็ตามมาด้วยการเติบโตใหญ่ของผู้ประกอบการต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่หันมาใส่ใจสังคมไปพร้อมๆ กับการแสวงหาผลประโยชน์ให้องค์กรหรือในภาคธุรกิจอื่นๆ การเติบโตของกิจกรรม Voluntourism เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์นั้น ต่างก็เป็นตัวเลือกของการท่องเที่ยวที่แฝงไว้ด้วยคุณค่าของการใช้เวลาพักผ่อนในชีวิตให้เป็นประโยชน์ ซึ่งกิจกรรมที่น่าสนใจ

Aruba Reef Care Project : ในประเทศอูรูก้า ทุกๆ ปีจะมีการจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวและผู้สนใจได้มีส่วนในการช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลของโลกผ่านโครงการ Aruba Reef Care Project ซึ่งจัดติดต่อกันมากกว่า 14 ปีแล้ว สำหรับในปีที่ผ่านมาช่วงวันที่ 7-8 ก.ค. 2550 (2007) นั้น ก็ได้มีการจัดกิจกรรมดังกล่าวนี้โดยนักดำน้ำตามแหล่งดำน้ำต่างๆ กว่าพันแห่งในประเทศอูรูก้า จะได้ร่วมกันทำงานอาสาเก็บขยะใต้ท้องทะเล รวมทั้งร่วมกันทำความสะอาดชายหาดและสิ่งแวดล้อมทางทะเลต่างๆ อีกด้วย ซึ่งผู้เข้าร่วมในปีล่าสุดนั้นก็มากกว่า 800 คนจากทั่วทุกมุมโลกที่มาช่วยโครงการนี้

ภาพประกอบ 14 การดำน้ำเก็บขยะ

ที่มา: เครือข่ายจิตอาสา. (2552). *เที่ยวเพื่อคนอื่น*. (ออนไลน์)

PEPY: เป็นองค์กรที่โด่งดังในหมู่ชาวต่างชาติพอสมควรสำหรับ PEPY (Protect Earth, Protect Yourself) ที่จัดกิจกรรมรณรงค์ต่างๆ ทั่วโลก และสำหรับกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครที่ประสบความสำเร็จและได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีนั้นก็เป็นโครงการที่เขาจัดการเดินทางท่องเที่ยวจักรยานการกุศลจากเนปาล (เดือนพฤศจิกายน 2007) ไปยังประเทศกัมพูชา โดยระหว่างทางก็มีการขอระดมทุนเพื่อนำเงินบริจาคไปช่วยเหลือด้านการศึกษา สิ่งแวดล้อม และสุขภาพ ในประเทศกัมพูชา ให้ดียิ่งขึ้น

Bestfriends.org : องค์กร Utah's Best Friends Animal Sanctuary นี้ถือเป็นองค์กรช่วยเหลือสัตว์ที่ใหญ่ที่สุดในอเมริกา ซึ่งมีสัตว์ต่างๆ ทั้งสุนัข แมว กระต่ายและอื่นๆ ในความดูแลกว่า 1,500 ตัว ซึ่งองค์กรนี้ได้ทำการตลาด ชื่อว่า “no kill” เพื่อรณรงค์หยุดการฆ่าสัตว์ต่างๆ และเป็นอีกหนึ่งแหล่งที่นักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร นั้นให้ความสนใจเข้ามาทำงานอาสาเป็นจำนวนมาก

ภาพประกอบ 15 การดูแลสัตว์ของอาสาสมัคร

ที่มา: เครือข่ายจิตอาสา. (2552). *เที่ยวเพื่อคนอื่น*. (ออนไลน์)

Earthwatch Institute : สำหรับผู้ที่ชอบงานอาสาแนววิชาการ องค์กรนี้ก็อีกหนึ่งที่เปิดรับอาสาสมัคร สำหรับการเป็นผู้ช่วยวิจัย Scientific Environmental Research and Conservation Projects ที่จะคอยสำรวจและสอดส่องจับตาดูสิ่งแวดล้อมทั่วโลก

1.6.2 องค์การที่ส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในประเทศ

อาสาสมัครท้องถิ่นในการดูแลรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรม : ดำเนินการอนุรักษ์และบำรุงรักษา โบราณสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และแหล่งโบราณคดีในท้องถิ่น เพื่อแบ่งเบาภารกิจของหน่วยงานของรัฐ ซึ่งมีบุคลากรจำกัด และเป็นการเสริมสร้างสำนึกให้คนในท้องถิ่นเกิดความรู้สึกรักมรดกทางวัฒนธรรมของชาติในท้องถิ่นของตน

บางกอกฟอรัม : องค์การพัฒนาเอกชนที่มุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ด้านต่างๆ ให้เกิดการเชื่อมร้อย ถักทอ เกาะเกี่ยวกลุ่มมนุษย์ให้มีความสัมพันธ์ต่อกัน ร่วมพัฒนาท้องถิ่นทั้งในเชิงพื้นที่และเชิงประเด็นที่แต่ละกลุ่มคนนั้นสนใจและให้ความสำคัญ โดยเริ่มแรกนั้นบางกอกฟอรัมทำงานในการรณรงค์ให้กรุงเทพมหานครน่าอยู่ขึ้น ผลักดันให้เกิดกลุ่มประชาสังคมต่างๆ เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนทางความคิดของคนเมือง ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมแก้ปัญหากรุงเทพมหานครในเรื่องสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร

อาสาสมัครเพื่อสังคม : ปฏิบัติงานในโครงการพัฒนาสังคมขององค์การพัฒนาเอกชน โดยเน้นงานทางด้านการให้อาสาสมัครเข้ามามีส่วนร่วมในการทำโครงการทางด้านสังคม สิ่งแวดล้อม ชุมชน

เครือข่ายจิตอาสา : ประสานงานองค์กรสาธารณประโยชน์ในเครือข่ายจัดสรรความต้องการการทำงานอาสากับความต้องการรับอาสาสมัคร ให้เกิดการผลักดันกระแสความสนใจต่องานด้านอาสาสมัครและการมีจิตอาสาต่อสังคม ร่วมกำหนดวาระสาธารณะและขับเคลื่อนกระแสอาสาสมัครอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับงานอาสาสมัครทั้งในและต่างประเทศ เพื่อการหนุนเสริมศักยภาพการบริหารงานอาสาสมัครอย่างรอบด้าน

กลุ่มบ้านดินไทย : เป็นองค์กรที่ทำงานเน้นไปในเรื่องการสร้างบ้านดิน ใช้การเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง การสร้างบ้านดินเพื่อใช้ในวัตถุประสงค์ ที่แตกต่างกันตามความจำเป็น และคงไว้ซึ่งหลักการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เครือข่ายอาสารักษามรดกทางวัฒนธรรม : สำหรับคนที่ชอบในเรื่องธรรมชาติ โดยองค์กรนี้ทำงานมุ่งเน้นในเรื่องของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ อีกทั้งยังสนับสนุนและปลูกฝังจิตสำนึกอันดีให้กับเด็กและเยาวชน รวมทั้งอาสาสมัครบุคคลทั่วไป ให้เกิดความรู้สึกรัก ผูกพันต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว และได้เข้าใจถึงระบบนิเวศวิทยาของธรรมชาติอย่างแท้จริง ซึ่งจะจัดให้มีกิจกรรมทางด้านการส่งเสริม ป้องกัน รักษาและการฟื้นฟูแก้ไขให้สิ่งแวดล้อมดีขึ้น

1.7 กิจกรรมที่เกื้อกูลการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร

Change Ambassador : เป็นกิจกรรมแลกเปลี่ยนอาสาสมัครที่จัดโดย Travelocity เว็บไซต์ด้านการท่องเที่ยวชื่อดัง ซึ่งใครที่สมัครเข้าโครงการเพื่อไปร่วมกิจกรรมอาสา ก็จะได้รับของสมนาคุณในรูปแบบต่างๆ มากมาย รวมถึงการบริการจอง voluntourism trip ที่เขาจะจัดเตรียมการเดินทางดีๆ นี้ไว้พร้อมให้กับลูกค้าที่ไม่ต่างจากการเดินทางเที่ยวอื่นๆ อีกด้วย

Fairmont Hotel Winnipeg : ในประเทศกัมพูชาก็จับมือกันกับ Habitat for Humanity ซึ่งเป็นองค์กรที่ดูแลด้านที่อยู่อาศัยและความเป็นอยู่ของมนุษยชาตินั้น ร่วมมือที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของคนกัมพูชาให้ดีขึ้น โดยทางโรงแรมจะต้อนรับและมีที่พักสำหรับผู้ที่ต้องการมาท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร มีบริการพิเศษอื่นๆ รวมไปถึงส่วนลดต่างๆ ไว้บริการสำหรับผู้ที่มาพักเพื่อร่วมกิจกรรมเพื่อสังคมในการช่วยองค์กรสร้างบ้านให้กับผู้ยากไร้

ภาพประกอบ 16 งานอาสาสมัครต่างๆ ในประเทศกัมพูชา

ที่มา: เครือข่ายจิตอาสา. (2552). *เที่ยวเพื่อคนอื่น*. (ออนไลน์).

Sky Way Guesthouse : เป็นอีกหนึ่งที่พักในประเทศกัมพูชาที่มอบโอกาสพิเศษ (ที่นอกเหนือจากส่วนลด) ให้กับผู้ที่เข้าพักในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร โดยการจัดกิจกรรมอาสาสมัครไว้รองรับแขกซึ่งทางโรงแรมจะพาไปทำกิจกรรมสอนภาษาอังกฤษและทักษะทางด้านคอมพิวเตอร์ต่างๆ ให้กับเด็กในเมือง Orphanage นั้นเอง

Tauk : เป็นอีกหนึ่งบริษัทด้านการท่องเที่ยวในระดับที่มีชื่อ ซึ่งทางบริษัทก็เสนอการท่องเที่ยวที่แตกต่างและเป็นทางเลือกใหม่ให้กับลูกค้า โดยการนำเสนอ การเดินทางไป Wyoming ที่นอกจากจะได้ท่องเที่ยวแล้วคุณยังได้มีโอกาสใช้เวลากว่าครึ่งวันในการเป็นอาสาสมัครต่างๆ ให้กับอุทยานแห่งชาติ Yellowstone National Park อันมีชื่อเสียงอีกด้วย

Katrina Cleanup : เป็นโครงการ การร่วมมือกันช่วยเหลือของทุกภาคส่วน ซึ่งโครงการนี้รองรับสำหรับอาสาสมัครที่เข้ามาช่วยเหลือในเหตุภัยพิบัติพายุเฮอริเคนแคทเธอรีนา ซึ่ง

อาสาสมัครนั้นจะสามารถที่จะจ่ายค่าที่พักได้ในราคาเพียง 5 ดอลลาร์ต่อคืนเท่านั้น ซึ่งก็ช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในการมีจิตอันเป็นกุศลนี้

คุณค่าที่ได้รับของการร่วมกิจกรรมในลักษณะนี้นั้นมีมากมายหลายประการหนึ่งในนั้นคือการได้ลงมือไปปฏิบัติอย่างจริงๆ กับงานอาสาสมัครมากกว่าการบริจาคเงิน ซึ่งสิ่งนี้จะช่วยให้รู้ที่มาและที่ไปของเงินบริจาค คุณค่าอีกอย่างก็คือการได้สร้างทักษะซึ่งการลงไปช่วยเหลือนั้นหลายๆ งานช่วยเพิ่มหรือฝึกทักษะใหม่ให้กับประสบการณ์ใหม่ๆ ในชีวิต อย่างเช่นคนที่ไม่เคยสร้างลงไม้ลงมือตอกตะปูมาก่อนก็จะได้ออกกำลังและเรียนรู้การทำงานในทักษะนี้ ซึ่งก็จะช่วยพัฒนาความสามารถและสมองไปพร้อมๆ กัน

การเพิ่มทักษะการปฏิสัมพันธ์และการสร้างความเชื่อมโยงกับบุคคลอื่นนั้นเป็นอีกหนึ่งสิ่งสำคัญที่จะได้รับ (โดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาทางด้านเศรษฐกิจที่มีขาดทักษะในด้านนี้) ซึ่งการลงไปช่วยเหลือนั้นก็ทำให้เรารู้จักที่จะสัมพันธ์กับคนอื่นและเพื่อนมนุษย์เป็นสิ่งที่ได้มากกว่าการหยอดกล่องบริจาคเท่านั้น

สุขภาพจิตที่สดใส สุขภาพร่างกายที่ยอดเยี่ยม ซึ่งเป็นคุณค่าอันจับต้องได้ที่จะได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร นี้ เพราะการได้ทำกิจกรรมต่างๆ ได้ออกแรง ไปพร้อมๆ กับการท่องเที่ยวเพื่อหาประสบการณ์ใหม่ๆ จะช่วยทำให้คุณภาพชีวิตหลายๆ อย่างดีขึ้น ซึ่งเมื่อไม่นานมานี้องค์กร Corporation for National and Community Service ของอเมริกาก็ออกมานำเสนอรายงานที่ทำภายใต้หัวข้อเรื่องที่ว่า “The Health Benefits of Volunteering” ซึ่งผลการวิจัยนี้ชี้ว่า การทำงานอาสาสมัครนั้นยอดเยี่ยมและดีต่อสุขภาพเป็นอย่างมาก นอกจากจิตใจที่ดีที่ส่งผลต่อร่างกายที่ดีตามนั้น ประสิทธิภาพของร่างกายและอวัยวะต่างๆ จะแข็งแรงและใช้งานได้นานขึ้นกว่าคนที่ทำงานเพียงอย่างเดียว แถมยังช่วยลดอัตราเสี่ยงต่อการเกิดโรคต่างๆ ที่เกี่ยวกับหัวใจได้อีกด้วย

ภาพประกอบ 17 กิจกรรมอาสาสมัครเรียนรู้วิถีชีวิตชนบท
ที่มา: เครือข่ายจิตอาสา. (2552). *เที่ยวเพื่อคนอื่น*. (ออนไลน์).

ผลการสำรวจและวิจัยที่สนับสนุนการเติบโตของการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร ซึ่ง The Travel Industry Association of America (TIA) ได้ทำการวิจัยและชี้ให้เห็นสิ่งสำคัญของผลลัพธ์ที่ออกมาว่า จำนวนของนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครนั้นเพิ่มขึ้นหลายเท่าตัวจาก ปีค.ศ.2005 (พ.ศ. 2548) ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือการจัดงาน National Public Lands Day ที่เป็นวันใส่ใจพื้นที่สาธารณะ พบว่ามีอาสาสมัครเกือบ 100,000 คน ที่มุ่งหน้าไปยัง National Parks เพื่อที่จะไปร่วมกิจกรรมสร้างสะพาน ปลูกต้นไม้ กำจัดวัชพืช และอื่นๆ อีกมากมาย อันเป็นกิจกรรมสาธารณะที่สะท้อนการเติบโตของจิตอาสาของคนอเมริกันในยุคนี้ได้เป็นอย่างดี ซึ่งการเติบโตของอาสาสมัครนั้นมีทิศทางที่พุ่งขึ้นอย่างรวดเร็ว และจากข้อมูลล่าสุดใน ปีค.ศ.2007 (พ.ศ.2550) ของการสำรวจทางอินเทอร์เน็ตโดย Travelocity เว็บไซต์ด้านการท่องเที่ยวชื่อดังนั้นก็พบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครเพิ่มขึ้นกว่าเท่าตัว (จาก 6% เพิ่มขึ้นเป็น 11%) จากปีค.ศ.2006 (พ.ศ.2549) ที่ผ่านมามีด้วย ซึ่งผลวิจัยนี้ก็สอดคล้องกับผลสำรวจของอีกสำนัก Msnbc.com ที่ทำการสำรวจเกี่ยวกับ Voluntourism พบว่าเกินกว่าครึ่ง (55%) ของผู้ทำแบบสำรวจทั่วโลกนั้นรู้จักและสนใจในการท่องเที่ยวและหาประสบการณ์ใหม่ๆ ด้วยวิธีนี้ ซึ่ง 20% ของผู้เข้ามาทำแบบสำรวจนั้นเคยไปทำกิจกรรมในลักษณะของ Voluntourism มาแล้วอย่างน้อยหนึ่งครั้งแล้วก็อยากที่จะทำอีกต่อไป

การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครนี้ ถือเป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่ง ในการสร้างสรรค์สังคมและโลกใบนี้ไปพร้อมๆ กับการสร้างความสุขให้กับตัวเองในเวลาเดียวกันและเป็นการเสียสละเพื่อส่วนรวมได้เป็นอย่างดี

2. ความคาดหวัง

2.1 ความหมายของความคาดหวัง

มีผู้ที่ให้ความหมายของความคาดหวังไว้มากมายให้ผู้วิจัยใช้ในการอ้างอิงเพื่อให้ความหมายของความคาดหวังของผู้วิจัยเองไว้ดังนี้

ความคาดหวัง คือความเชื่อถือว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งน่าจะเกิดขึ้นและสิ่งใดไม่น่าจะเกิดขึ้น ความคาดหวังจะเกิดขึ้นตรงความเชื่อถือ หรือการคาดการณ์ล่วงหน้าหรือไม่นั้นย่อมขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละคน หากความคาดหวังนี้ประสบความสำเร็จหรือถูกต้องจะมีเจตคติที่ดีหรือมีความพึงพอใจต่อสิ่งนั้น แต่ถ้าหากความหวังผิดพลาดในสิ่งใด ก็จะมีเจตคติไม่ดีต่อสิ่งนั้น (สุรางค์ จันทน์เอม. 2529: 55)

ความคาดหวัง คือการคาดการณ์หรือการตั้งความหวังล่วงหน้า โดยประสบการณ์ในอดีตจะเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ส่งผลต่อความคาดหวังของมนุษย์ (วิชัย พรหมเมศ. 2537: 14)

ความคาดหวังของบุคคลเป็นการตั้งขึ้นเพื่อการตอบสนองต่อความต้องการ ดังนั้นความต้องการเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกันแทบจะแยกไม่ออก เพราะถ้ามนุษย์เกิดความต้องการแล้ว ความคาดหวังก็จะตามมา แล้วการกระทำพฤติกรรมไปสู่เป้าหมาย อย่างไรก็ตามความต้องการของมนุษย์เมื่อได้รับการตอบสนองในระดับที่ตนต้องการแล้ว ก็จะมีการคาดหวังถึงสิ่งที่อยู่สูงขึ้นไปอีกตามลำดับ (เพชรี หาลาภ.2538:10-11)

พาราสูรามาน, ไซแธมอล และแบร์รี่ (Parasuraman; Zeithaml ; & Berry. 1988: 16) กล่าวว่าความคาดหวัง หมายถึงทัศนคติที่เกี่ยวกับความปรารถนาหรือความต้องการของผู้บริโภค ที่พวกเขา คาดหมายว่าจะเกิดขึ้นในการบริการนั้นๆ ลูกค้านำซื้อสินค้าหรือบริการเพื่อตอบสนองความต้องการที่เฉพาะเจาะจง และลูกค้าจะประเมินผลของการซื้อโดยมีพื้นฐานจากสิ่งที่คาดหวังว่าจะได้รับ ความต้องการคือสิ่งที่ถูกต้องฝังลึกอยู่ในจิตใต้สำนึกของมนุษย์ เป็นผลสืบเนื่องมาจากชีวิตความเป็นอยู่และสถานะภาพของแต่ละบุคคล เมื่อรู้สึกรู้สึกว่ามีความต้องการ พวกเขาจะมีแรงจูงใจที่จะทำให้ความต้องการได้รับการตอบสนอง

ความคาดหวังของผู้มารับบริการเป็นส่วนประกอบสำคัญในการวัดระดับความพอใจ ซึ่งระดับความพอใจได้จากความแตกต่างระหว่างผลที่มองเห็นหรือเข้าใจ (Perceived performance) กับความคาดหวังของบุคคล ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นมีได้ 3 แบบด้วยกันคือ หากการทำงานของข้อเสนอไม่ตรงกับระดับความคาดหวังผู้มารับบริการย่อมเกิดความไม่พอใจ (Dissatisfied) ถ้าการทำงานของข้อเสนอตรงกับระดับความคาดหวังผู้มารับบริการย่อมพอใจ (Satisfied) แต่ถ้าเกินความคาดหวังผู้มารับบริการก็จะมีมีความพอใจมากขึ้นหรือประทับใจ (Delight)

สรุปในความหมายของความคาดหวังของผู้วิจัย คือ การจูงใจที่เกิดจากบุคคลที่มีความต้องการหลายอย่างและเชื่อว่าถ้าดำเนินการวิธีนี้จะได้รับผลตอบแทน เช่น เมื่อเชื่อแล้วก็จะตัดสินใจทำ ส่วนผลที่ได้รับนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งอาจจะทำให้เกิดความพอใจ หรือไม่พอใจก็ได้ แต่มีแรงจูงใจให้ทำงานตามความเชื่อว่าจะเป็นอย่างที่คาดหวังไว้

ความคาดหวังจะมีความแตกต่างของแต่ละบุคคลโดยใช้มาตรฐานของตนเองเป็นเครื่องวัด มีการคาดการณ์หรือตั้งความหวังล่วงหน้าเพื่อตอบสนองต่อความต้องการ ซึ่งระดับของความคาดหวังจะเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ แตกต่างกันไปตามแต่ละบุคคล ขึ้นอยู่กับภูมิหลัง ประสบการณ์เดิม ความสนใจ ตลอดจนสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่ส่งผลให้ความคาดหวังเป็นจริงขึ้นมา และความคาดหวังเป็นส่วนประกอบสำคัญในการวัดระดับความพึงพอใจ

2.2 ปัจจัยที่ทำให้เกิดความคาดหวัง

ผลของการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริโภคเกี่ยวกับคุณภาพของการให้บริการยังทำให้ทราบว่าความคาดหวังของผู้บริโภคเกี่ยวกับการให้บริการ ได้รับอิทธิพลมาจาก 4 ปัจจัยสำคัญด้วยกันคือ

1) ความต้องการส่วนบุคคล (Personal needs) ความต้องการส่วนบุคคลจะแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับลักษณะส่วนบุคคลและสภาพแวดล้อมของผู้บริโภคแต่ละคน อาจจะคาดหวังจากการบริการชนิดเดียวกันแตกต่างกันออกไปตามความต้องการของแต่ละบุคคล

2) การบอกแบบปากต่อปาก (Word of mouth communication) เป็นข้อมูลที่ได้รับรู้ข้อมูลจากผู้บุคคลคนอื่น ๆ ที่เคยได้รับการบริการจากผู้ให้บริการมาแล้ว โดยอาจจะให้การคำแนะนำชักชวนให้มาใช้บริการ ข้อตำหนิหรือข้อบอกล่าต่าง เกี่ยวกับการบริการนั้นๆ

3) ประสบการณ์ในอดีตของบุคคล (Past experiences) การที่บุคคลนั้นๆ ได้รับประสบการณ์ตรงต่างๆ เกี่ยวกับการบริการ มีอิทธิพลต่อระดับความคาดหวังของบุคคลเช่นกัน เพราะประสบการณ์ในอดีตก่อให้เกิดการเรียนรู้และจดจำประสบการณ์เหล่านี้ไว้

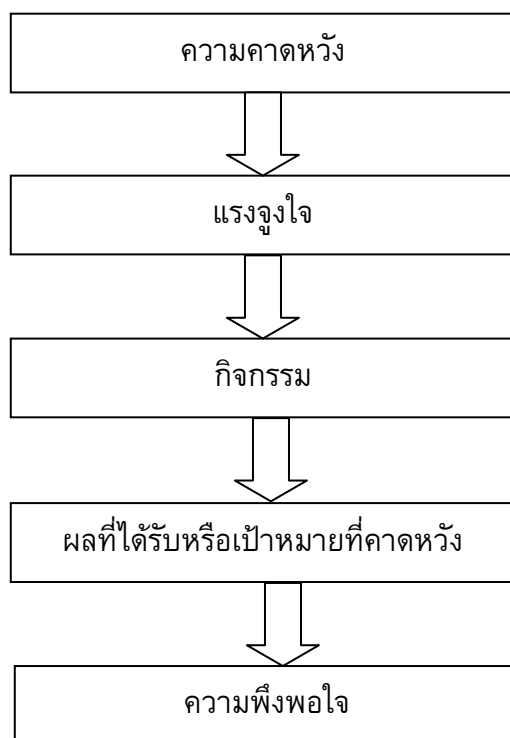
4) การโฆษณาประชาสัมพันธ์ (External communications to customers) การโฆษณาประชาสัมพันธ์จากองค์การผู้ให้บริการที่มีต่อบุคคลในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการประกาศการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านทางสื่อมวลชนต่างๆ เพื่อให้เกิดภาพพจน์ที่ดี ทางข้อมูลแผนพับ ใบปลิว หรือเพื่อส่งเสริมการขายล้วนแต่มีบทบาทสำคัญต่อการคาดหวังของบุคคลต่อการบริการที่จะได้รับ

2.3 การศึกษาความคาดหวัง

การศึกษาความคาดหวัง คือ การที่บุคคลจะกำหนดความคาดหวังของตนเองนั้นจะต้องประเมินความเป็นไปได้ ทั้งนี้เพราะความคาดหวังเป็นความรู้สึกนึกคิดและคาดการณ์ของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยสิ่งอื่นๆ อาจจะเป็นรูปธรรม หรือนามธรรมก็ได้ ความรู้สึกนึกคิดหรือคาดการณ์นั้นๆ จะมีลักษณะเป็นการประเมินค่าโดยมาตรฐานของตนเอง เป็นเครื่องวัดการคาดการณ์ของแต่ละบุคคล แม้จะเป็นการให้ต่อสิ่งที่เป็รูปธรรมหรือนามธรรมชนิดเดียวกัน ก็อาจจะแตกต่างกันออกไปได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับภูมิหลัง ประสบการณ์ ความสนใจ และการเห็นคุณค่าความสำเร็จของสิ่งนั้นๆ (ศรีนิตย์ บุญทอง, 2521: 10-11)

การศึกษาความคาดหวัง คือการศึกษาจากความต้องการที่มนุษย์ต้องการได้รับการตอบสนองในระดับที่ตนต้องการ หวังและจากแรงจูงใจในสิ่งเร้าเพื่อให้เกิดความคาดหวังเกิดขึ้นได้แก่ ความต้องการ ความสนใจพิเศษ ความรู้สึกนึกคิด หรือทัศนคติของแต่ละบุคคล ซึ่งผลักดันให้เกิดพฤติกรรมให้เกิดความคาดหวังในตัวบุคคล (ถิระพัฒน์ โยธจักร. 2549: 9)

สรุปการศึกษาความคาดหวัง เป็นการศึกษาในความต้องการในสิ่งที่คาดหวังของบุคคลเพื่อการตอบสนองต่อความต้องการ ซึ่งความต้องการกับความคาดหวังจึงเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกันแทบจะแยกไม่ออก เพราะถ้ามนุษย์เกิดความต้องการแล้วความคาดหวังก็จะตามมา บวกกับแรงจูงใจของบุคคลที่มีความต้องการหลายอย่างและเชื่อว่าถ้าดำเนินการวิธีนี้จะได้รับผลตอบแทน ซึ่งอาจจะเกิดความพอใจหรือไม่พอใจก็ได้

ภาพประกอบ 18 ทฤษฎีความคาดหวัง

ที่มา : บุญเต็ม พันธรอบ. (2528). *หลักแสดงความสัมพันธ์และความพึงพอใจของลูกค้า*.

หน้า 61.

3. ความพึงพอใจ

3.1 ความหมายของความพึงพอใจ

คำว่า ความพึงพอใจ มีความหมายตรงกับภาษาอังกฤษว่า Satisfaction หมายถึง ความรู้สึกดีในระดับที่ต้องการ และมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้คำจำกัดความ ความหมายของ ความพึงพอใจไว้พอสรุปได้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525: 5477) ได้ให้ความหมายของคำว่า พอใจ หมายถึง สนใจ ชอบ เหมาะ ความพึงพอใจ เป็นส่วนหนึ่งของเจตนาคติ ซึ่งหมายถึง ความรู้สึก เข้าใจที่คนเรามีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจจะเป็นเหตุการณ์ บุคคล วัสดุ สิ่งของหรือสถานที่โดยตอบสนองในรูปที่พึงพอใจหรือไม่พึงพอใจก็ได้ การที่บุคคลจะมีความพึงพอใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ต้องมีประสบการณ์ทางตรงหรือทางอ้อมต่อสิ่งนั้นมาก่อน (ชูชีพ อ่อนโคกสูง. 2522: 108-109)

วูลแมน (Wolman.1973: 384) อธิบายไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกมีความสุขเมื่อคนเราได้รับผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายความต้องการหรือแรงจูงใจ

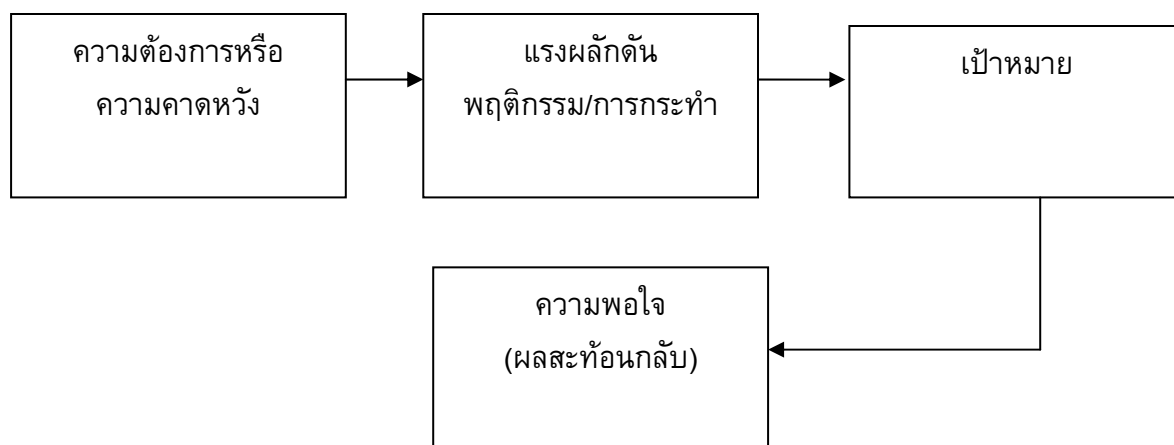
วาเลสเทีย (วราภรณ์ รุ่งรัตน์. 2538: 4 ; อ้างอิงจาก Wallestein. 1971) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อได้รับผลความสำเร็จตามความมุ่งหมาย หรือความรู้สึกขั้นสุดท้าย (Endstate in Feeling) ที่ได้รับผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

อิลเลีย (Elia.1972: 173) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่าเป็นความรู้สึกของบุคคลในด้านความพอใจ หรือสภาพจิตใจของบุคคลว่าชอบมากน้อยเพียงไร

เดสเซอร์ (Dessler. 1983) อธิบายเกี่ยวกับความพึงพอใจว่า เป็นระดับความรู้ เมื่อความต้องการที่สำคัญของคนเรา เช่นการมีสุขภาพดี มีความมั่นคง มีความสมบูรณ์พูนสุข มีพวกพ้อง มีคนยกย่องต่างๆ เหล่านี้ได้รับการตอบสนองแล้ว

กู๊ด (Good. 1973: 320) ได้ให้ความหมายความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจหมายถึงสภาพคุณภาพ หรือระดับความพึงพอใจ ซึ่งเป็นผลมาจากความสนใจต่างๆ และทัศนคติที่บุคคลมีต่อสิ่งที่ทำอยู่

มิลลินซ์ (วัฒนา เพ็ชรวงศ์. 2542: 17 ; อ้างอิงจาก Mullins. 1985: 280 Management and Organization Behavior) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ หลายๆ ด้านเป็นสภาพที่มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกของบุคคลที่ประสบความสำเร็จในงานทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ เกิดจากมนุษย์จะมีแรงผลักดันบางประการในตัวบุคคลซึ่งเกิดจากการที่ตนเองพยายามจะบรรลุถึงเป้าหมายบางอย่างนั้นแล้วจะเกิดความพึงพอใจเป็นผลสะท้อนกลับไปยังจุดเริ่มต้น เป็นกระบวนการหมุนเวียนต่อไปอีก ตามภาพประกอบ

ภาพประกอบ 19 การเกิดความพอใจของบุคคล

ที่มา : จิตตินันท์ เดชะคุปต์. (2543). จิตวิทยาการบริการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
หน้า.16.

จากความหมายของความพึงพอใจที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นพอสรุปได้ว่า ความพึงพอใจเป็นทัศนคติหรือความรู้สึกส่วนตัวของบุคคลที่มีต่อปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ที่บุคคลนั้นๆ ได้รับประสบหรืออยู่ในเหตุการณ์ เช่น สิ่งของ บุคคล สถานที่หรือกิจกรรมต่างๆ ซึ่งเป็นได้ทั้งทางบวกและทางลบ ความพึงพอใจในทางบวกจะทำให้บุคคลนั้นมีความรู้สึกดี มีความประทับใจและรู้สึกผ่อนคลายจากความตึงเครียด นอกจากนี้ยังส่งผลให้มีสุขภาพดีทั้งทางร่างกาย จิตใจและสติปัญญาอีกด้วย ส่วนความพึงพอใจในทางลบ หมายถึงความไม่ประทับใจ ไม่พึงพอใจจะมีผลในทิศทางตรงกันข้าม

3.2 ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจ

ความพึงพอใจของผู้รับบริการ เป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกทางบวกของผู้รับบริการต่อการให้บริการ ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการที่สำคัญๆ ดังนี้

1) ผลลัพธ์ บริการ ความพึงพอใจของผู้รับบริการจะเกิดขึ้น เมื่อได้รับการบริการที่มีลักษณะคุณภาพและระดับการให้บริการตรงกับความต้องการ ความเอาใจใส่ขององค์กรในการออกแบบผลลัพธ์ด้วยความสนใจในรายละเอียดของสิ่งที่ลูกค้าต้องการใช้ในชีวิตประจำวัน วิธีการใช้หรือสถานการณ์ที่ลูกค้าใช้สินค้าหรือบริการแต่ละอย่าง และคำนึงถึงคุณภาพของการนำเสนอบริการเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า

2) ราคาค่าบริการ ความพึงพอใจของผู้รับบริการขึ้นอยู่กับราคาบริการที่ผู้รับบริการยอมรับหรือพิจารณาว่าเหมาะสมกับคุณภาพตามความเต็มใจที่จะจ่าย (Willingness to pay) ของผู้รับบริการ ทั้งนี้เจตคติของผู้รับบริการที่มีต่อราคาบริการกับคุณภาพของการบริการแต่ละบุคคลอาจแตกต่างกันออกไป

3) สถานที่บริการ การเข้าถึงบริการได้สะดวก เมื่อลูกค้ามีความต้องการย่อมก่อให้เกิดความพึงพอใจต่อการบริการ ทำให้ที่ตั้งและการกระจายสถานที่บริการให้ทั่วถึงเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ลูกค้าจึงเป็นเรื่องสำคัญ

4) การส่งเสริมแนะนำบริการ ความพึงพอใจของผู้รับบริการเกิดขึ้นจากการได้ยินข้อมูลข่าวสาร หรือบุคคลอื่นกล่าวขานถึงคุณภาพของการบริการไปในทางบวก ซึ่งหากตรงกับความเชื่อที่มีอยู่ก็จะรู้สึกดีกับบริการดังกล่าว อันเป็นแรงจูงใจผลักดันให้มีความต้องการบริการตามมาได้

5) ผู้ให้บริการ ผู้ประกอบการ/ผู้บริหารการบริการและผู้ปฏิบัติงานบริการล้วนเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการปฏิบัติงานบริการให้ผู้รับบริการเกิดความพอใจทั้งสิ้น ผู้บริหารการบริการที่วางนโยบายการบริการโดยคำนึงถึงความสำคัญของลูกค้าเป็นหลัก ย่อมสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้เกิดความพึงพอใจได้ง่าย

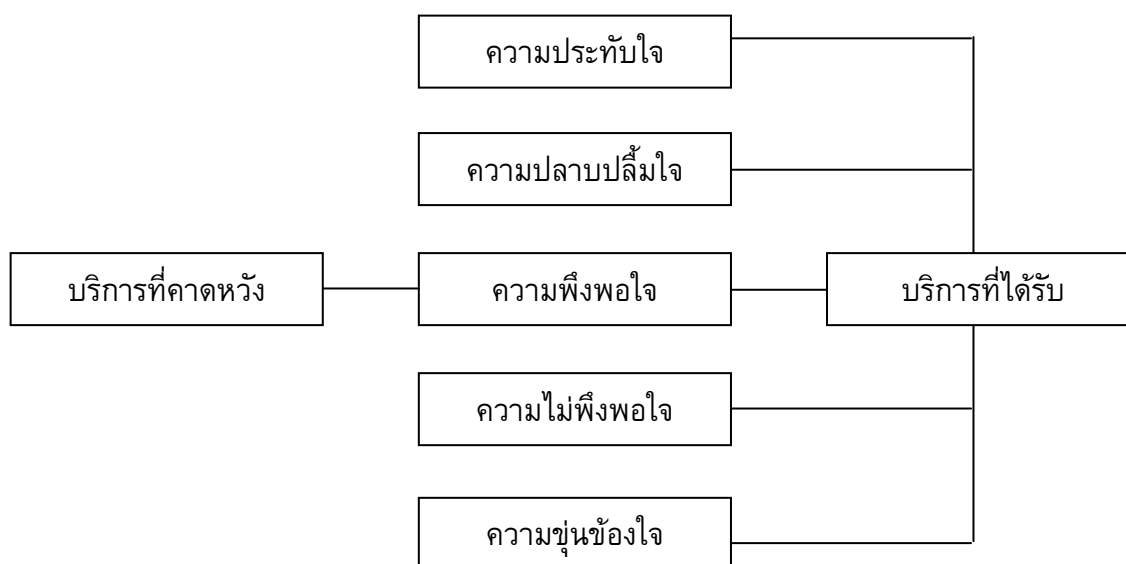
6) สภาพแวดล้อมของการบริการ สภาพแวดล้อมและบรรยากาศของการบริการมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้า ลูกค้ามักจะชื่นชมสภาพแวดล้อมของการบริการที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบอาคาร สถานที่ ความสวยงามของการตกแต่งภายในด้วยเฟอร์นิเจอร์และสีสันทัน การจัดแบ่งพื้นที่เป็นสัดส่วน ตลอดจนการออกแบบวัสดุเครื่องใช้ในงานบริการ

7) กระบวนการบริการ วิธีนำเสนอบริการในกระบวนการบริการเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า ประสิทธิภาพของการจัดการกระบวนการบริการส่งผลให้การปฏิบัติงานบริการแก่ลูกค้ามีความคล่องตัวและสนองตอบความต้องการของลูกค้าได้อย่างถูกต้อง มีคุณภาพ

จากที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยพอจะสรุปได้ว่า ความพึงพอใจเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาตามปัจจัยแวดล้อมและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่แปรผันได้ตามปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับความคิดหวังของบุคคลในแต่ละสถานการณ์ ช่วงเวลาหนึ่งบุคคลหนึ่งอาจไม่พอใจต่อสิ่งหนึ่ง เพราะไม่เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ แต่ในช่วงหนึ่งหากสิ่งที่คาดหวังไว้ได้รับการตอบสนองที่ถูกต้อง บุคคลก็สามารถเปลี่ยนแปลงความรู้สึกเดิมต่อสิ่งนั้นได้อย่างทันทีทันใด แม้ว่าจะเป็นความรู้สึกตรงกันข้ามก็ตาม นอกจากนี้ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่สามารถแสดงออกในระดับมากน้อยนั้นขึ้นอยู่กับความแตกต่างของการประเมินสิ่งที่ได้รับจริงกับสิ่งที่คาดหวังไว้ ส่วนใหญ่ลูกค้าจะใช้เวลาเป็นมาตรฐานในการเปรียบเทียบความหวังจากบริการต่างๆ

ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ

1. ความพึงพอใจที่ตรงกับความคิดหวัง เป็นการแสดงความรู้สึกยินดี มีความสุขของผู้รับบริการ เมื่อได้รับการบริการที่ตรงกับความคิดหวังที่มีอยู่
2. ความพึงพอใจที่เกินความคิดหวังเป็นการแสดงความรู้สึกปลาบปลื้มใจหรือประทับใจของผู้รับบริการ เมื่อได้รับการบริการที่เกินความคิดหวังที่มีอยู่ เช่น ลูกค้าเติมน้ำมันรถที่สถานีบริการน้ำมันพร้อมกับได้รับการตรวจเครื่องยนต์และเติมลมฟรี

ภาพประกอบ 20 ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการ

ที่มา : จิตตินันท์ เดชะคุปต์. (2543). ความพึงพอใจของลูกค้า : ทำไมและอย่างไร

3.3 การศึกษาความพึงพอใจ

โดยทั่วไปการศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจ มักนิยมศึกษาในสองมิติ คือ ความพึงพอใจในงาน (Job satisfaction) และความพึงพอใจในการบริการ (Service satisfaction) ซึ่งสามารถขยายความได้ดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. 2539: 22)

1) การศึกษาความพึงพอใจในงาน (Job satisfaction) ซึ่งเน้นการประเมินค่าโดยบุคคลากรผู้ปฏิบัติงานต่อสภาพแวดล้อมภายในของการทำงาน ประกอบด้วย ปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลทำให้ความพึงพอใจในงานแตกต่างกันไป เช่น ลักษณะงานที่ทำ ความก้าวหน้า การบังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน สวัสดิการและประโยชน์เกื้อกูล

2) การศึกษาความพึงพอใจในการบริการ (Service satisfaction) ซึ่งเน้นการประเมินลูกค้าหรือผู้ใช้บริการต่อการจัดการบริการเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือชุดของบริการที่กำหนด ซึ่งเป้าหมายของการศึกษาทั้งสองด้านนี้ เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงในระดับความพึงพอใจและค้นหาเหตุปัจจัยแห่งความพึงพอใจ ในกลุ่มเป้าหมายที่ต่างกัน

4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้า ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่วิจัย ปรากฏว่าในประเทศไทยยังไม่มีผู้ใดทำการวิจัยเรื่องนี้โดยตรง แต่มีผลงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งปรากฏดังนี้

กัลยกร คุณเจริญ (2550) ได้ศึกษาเรื่อง เหตุผลที่ทำให้อาสาสมัครเข้ามาปฏิบัติงานในองค์กร กรณีศึกษา อาสาสมัครมูลนิธิสืบสาวบ้าน (มะขามป้อม) กรุงเทพมหานคร สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังต่อไปนี้ แรงจูงใจที่ทำให้อาสาสมัครเข้ามาทำงานในมูลนิธิเนื่องมาจาก ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับงานในองค์กรเป็นเหตุผลที่จูงใจให้อาสาสมัครเข้ามาทำงานแล้วเกิดความชอบและรักในงาน สร้างความพอใจให้กับอาสาสมัครในองค์กรนั้นปฏิบัติงานได้ดีมากยิ่งขึ้น ผลการศึกษาพบว่า (1) ลักษณะของงานในองค์กรเป็นงานที่ทำประโยชน์เพื่อสังคม มีความท้าทายและแปลกใหม่ (2) ความสำเร็จในงานกล่าวคือ เมื่อการทำงานเสร็จสิ้นอย่างเรียบร้อยสมบูรณ์อาสาสมัครจะเกิดความรู้สึกภูมิใจเป็นอย่างมาก (3) การได้รับการยอมรับ โดยอาสาสมัครให้การยอมรับกันดี ให้เกียรติกันและกัน และได้รับผลตอบรับจากสังคมและคนทั่วไปในการทำโครงการต่างๆ (4) ความรับผิดชอบของอาสาสมัคร ยิ่งอาสาสมัครได้รับผิดชอบงานมากขึ้นก็จะรู้สึกได้ว่า ตนเองมีคุณค่าและเป็นที่ต้องการ (5) โอกาสในการเจริญเติบโตในงานและความก้าวหน้า ซึ่งมูลนิธิเปิดโอกาสให้อาสาสมัครได้มีส่วนร่วมในการทำงานอย่างเต็มที่

วรรณพร วณิชชากร วรรณวิภา จตุชัยและมาลี บุษยะมา (2541) ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า ผู้นำชุมชนและประชาชนจำนวนไม่น้อยมีความเห็นว่า การท่องเที่ยวได้ทำให้ชีวิตและความเป็นอยู่ดีขึ้น ถึงแม้ว่าการท่องเที่ยวในปัจจุบันได้ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ แล้ว ผู้นำชุมชนและประชาชนส่วนใหญ่ต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในท้องถิ่นและควรมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม

วรารก จันทรเสนา (2549) ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาทรัพยากรและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามลักษณะภูมิประเทศในพื้นที่กว๊านพะเยาและบริเวณโดยรอบ ผลการวิจัยพบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติมีความโดดเด่นมากที่สุด และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสามารถพัฒนาได้ตามลักษณะภูมิประเทศนั้นๆ เช่น การพายเรือ การเดินป่า การตั้งแคมป์ การขี่จักรยานท่องเที่ยว และพบว่าปัจจัยในเรื่องของ เพศ ระดับการศึกษา ภูมิสำเนา ของนักท่องเที่ยวและประชาชนที่แตกต่างกันทำให้ความคิดเห็นแตกต่างกันต่อการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

อาทิตยา พิเชษฐพันธ์ (2548) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า มีการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวจำนวน 13 แห่ง วิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ จากกลุ่มตัวอย่างประชากรที่มีอายุระหว่าง 21-30 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ความคิดเห็นของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีค่าเฉลี่ยสูงทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ สถานที่ บริการ สิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัย การเข้าถึงและการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยมีข้อเสนอแนะเรื่องของการปรับปรุงในเรื่องการบริการ ความสะอาดและพัฒนาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุดในระดับสูง

พงษ์พันธ์ ตระกูลศรีชัย (2547) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคาดหวังและการรับรู้ของผู้บริโภคที่มีต่อพฤติกรรมการใช้สินค้าและบริการของร้านโนเกียชอปในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้บริโภค ส่วนใหญ่ติดตามข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ รองลงมา จากสื่อหนังสือพิมพ์และจากสื่ออินเทอร์เน็ต ตามลำดับ ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีพฤติกรรมชอบทดลองสินค้าใหม่ๆ เป็นบางครั้ง รองลงมาคือ ชอบทดลองสินค้าใหม่ๆ และน้อยที่สุดคือมีพฤติกรรมไม่ชอบทดลองสินค้าใหม่ๆ บุคลิกภาพตามค่านิยมของผู้บริโภค ส่วนใหญ่สาเหตุที่เลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่โนเกียเพราะถูกใจ รองลงมาคือ เพราะความทนทานของโทรศัพท์เคลื่อนที่และเพราะราคาถูกคุ่มค่า ตามลำดับ ส่วนเหตุผลที่ไม่ถึงเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่โนเกีย เพราะชื่นชอบโทรศัพท์เคลื่อนที่โนเกีย รองลงมาคือ ซื้อเพราะต้องการใช้เองและซื้อเพราะต้องการให้ผู้อื่นยอมรับ ตามลำดับ ส่วนรูปแบบของโทรศัพท์เคลื่อนที่โนเกีย ผู้บริโภคส่วนใหญ่ชอบรูปแบบแปลกใหม่ทันสมัย รองลงมาคือ ชอบรูปแบบสีสันทนสวยงามและชอบรูปแบบสีสันทนไม่สวยงามแต่ทนทานตามลำดับ ระดับความคาดหวังเกณฑ์ด้านความเชื่อถือของสินค้าเป็นเกณฑ์ที่มีระดับความคาดหวังมากที่สุด ระดับการรับรู้มีการรับรู้ในระดับเป็นจริงมากที่สุดในเกณฑ์ด้านความเชื่อถือของสินค้า

ภาวิดา ดำรงค์ติภา (2549) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคาดหวังและการรับรู้ต่อคุณภาพการบริการร้านทรูเคาเตอร์เซอร์วิสของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการร้านทรูเคาเตอร์เซอร์วิสและเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้บริการกับการรับรู้ต่อคุณภาพการบริการ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ ระดับความคาดหวังอยู่ในระดับมาก ในด้านสถานที่ให้บริการและด้านลักษณะทางกายภาพมีระดับความคาดหวังมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านบุคลากร ด้านเวลาที่ให้บริการ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านกระบวนการให้บริการ ด้านราคา และด้านการ

ส่งเสริมการตลาด ระดับการรับรู้ มีการรับรู้ในระดับมาก ในด้านผลิตภัณฑ์ ด้านบุคลากร ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านราคา ด้านสถานที่ให้บริการ ด้านลักษณะทางกายภาพและด้านกระบวนการให้บริการ ตามลำดับ ประเภทลักษณะการให้บริการของผู้บริโภคพบว่า บริการชำระค่าโทรศัพท์รายเดือนอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาเป็นไฮสปีดอินเทอร์เน็ต สื่อการรับรู้ข่าวสารการโฆษณาจากร้านทรู คือ โฆษณาทางทีวี รองลงมา คือ แผ่นพับโฆษณาต่าง ๆ วันที่ใช้บริการบ่อยที่สุดคือ วันเสาร์ รองลงมาคือ วันอาทิตย์ ช่วงเวลาที่มาใช้บริการบ่อยที่สุดคือ ช่วงเย็น 16.31-20.00 น. สาเหตุที่มาใช้บริการร้านทรูเคาเตอร์เซอร์วิสส่วนใหญ่มาจากสถานที่ตั้ง รองลงมาคือ คุณภาพของสินค้าและการให้บริการ

สุทธสินี พัดไรสง (2547) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคาดหวังและการรับรู้ของลูกค้าชาวไทยที่มีต่อคุณภาพการบริการของโรงแรมอิมพีเรียลแม่ปิง เชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ลูกค้าชาวไทยมีความคาดหวังต่อคุณภาพการบริการของโรงแรมอิมพีเรียลแม่ปิง เชียงใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับความคาดหวังค่อนข้างมาก และมีการรับรู้ในคุณภาพการบริการโดยรวมอยู่ในระดับเป็นจริงมากที่สุด ความคาดหวังต่อคุณภาพการบริการของโรงแรมอิมพีเรียลแม่ปิง เชียงใหม่และการรับรู้ในคุณภาพการบริการของโรงแรมอิมพีเรียลแม่ปิง เชียงใหม่ ของลูกค้าชาวไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จักรพงษ์ ธรรมพงษ์บวร (2547) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดกิจกรรมนันทนาการของรีสอร์ทในจังหวัดกาญจนบุรี จุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว 3 ด้านคือ ด้านการจัดกิจกรรมนันทนาการ ด้านบุคลากรผู้ให้บริการ และด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดกิจกรรมนันทนาการของรีสอร์ทในจังหวัดกาญจนบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 60 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมนันทนาการ ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 67.50 ด้านบุคลากรผู้ให้บริการ ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากคิดเป็นร้อยละ 57.50 ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากคิดเป็นร้อยละ 54.75

นฤมล บำรุงวงศ์ไทย (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจ และแนวโน้มพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวต่อการใช้บริการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ Trekkingthai.com พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีความพึงพอใจในการใช้บริการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับ Trekkingthai.com ด้านที่ทีมงานในระดับพอใจมาก และด้านโปรแกรมทัวร์ ด้านราคา ด้านช่องทางการบริการ ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการตอบรับในระดับพอใจ นักท่องเที่ยวมีแนวโน้มการกลับมาใช้บริการแน่นอนและมีแนวโน้มการแนะนำต่อแน่นอน โปรแกรมท่องเที่ยวที่ไปบ่อยที่สุดคือ ทริปเดินป่า สิ่งจูงใจที่เลือกใช้บริการทัวร์เพราะมีคนรู้จักแนะนำมากที่สุด

อภิวัฒน์ วีระเดโช (2552) ศึกษาวิจัยเรื่องความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อการจัดกิจกรรมนันทนาการของศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร (ไทย - ญี่ปุ่น) พบว่า ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อการจัดกิจกรรมนันทนาการของศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร (ไทย - ญี่ปุ่น)

โดยรวมและรายด้านมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ผู้ใช้บริการที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมนันทนาการ ไม่แตกต่างกัน ผู้ใช้บริการที่มีอาชีพต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมนันทนาการ แตกต่างกัน ผู้ใช้บริการที่เข้าร่วมกิจกรรมต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมนันทนาการ ไม่แตกต่างกัน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำมาประมวลในความสัมพันธ์ของความคาดหวังกับความพึงพอใจ โดยความต้องการของนักท่องเที่ยวมีความคาดหวังในเบื้องต้น เมื่อเกิดการปฏิบัติหรือการรับรู้ สิ่งที่จะส่งผลให้เกิดความพึงพอใจก็ต่อเมื่อความคาดหวังถูกตอบสนอง แต่ยังมีผู้ทำการศึกษาในเรื่องความคาดหวังและความพึงพอใจ จากการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร ทำให้เกิดความน่าสนใจในการศึกษาเพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างความเข้าใจในการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่กำลังเป็นที่นิยมในประเทศไทย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ดังนี้

1. กำหนดประชากร และการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ศึกษาครั้งนี้ เป็นนักท่องเที่ยวที่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอาสาสมัคร 4 กิจกรรมคือ เก็บขยะในลำคลอง สร้างแนวกันไฟ ปลูกป่าชายเลน และสร้างบ้านดิน จำนวน 120 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

นักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมโครงการ กิจกรรมอาสาสมัครใน 4 ครั้ง ได้แก่

- 1) กิจกรรมล่องเรือเก็บขยะในลำคลอง สถานที่ คลองลัดมะยม เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ จัดโดยองค์กรเครือข่ายอาสาสมัครธรรมชาติ นักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 20 คน
- 2) กิจกรรมสร้างแนวกันไฟ สถานที่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง อ.ลานสัก จ.อุทัยธานี จัดโดยองค์กรเครือข่ายอาสาสมัครธรรมชาติ นักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 20 คน
- 3) กิจกรรมปลูกป่าชายเลนสถานที่ อ.บ้านแหลม จ.เพชรบุรี จัดโดยสถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 6 เพชรบุรี นักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 40 คน
- 4) กิจกรรมอาสาสร้างบ้านดิน สถานที่ อ.หนองฉาง จ.อุทัยธานี จัดโดยกลุ่มบ้านดินไทย นักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 40 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้เลือกวิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพผสมผสานกับการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมเนื้อหาอย่างสมบูรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย ได้แก่ **แบบสัมภาษณ์** เป็นคำถามแบบเปิด โดยมีการกำหนดโครงสร้างแนวทางคำถามไว้เป็นระบบ จะแบ่งเป็น 2 ช่วง

ช่วงที่ 1 แบบสัมภาษณ์ก่อนทำกิจกรรม สัมภาษณ์ในเรื่องของความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร สิ่งที่คาดหวังในการเข้าร่วม ความต้องการในการท่องเที่ยว ความรู้สึกในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร

ช่วงที่ 2 แบบสัมภาษณ์หลังทำกิจกรรม สัมภาษณ์ในเรื่องสิ่งที่ได้ทำจากการท่องเที่ยว ความคิดเห็นในการเข้าร่วม การปรับปรุงในกิจกรรม ความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร

แบบสอบถาม ประกอบด้วยคำถามด้านความคาดหวังและคำถามด้านความพึงพอใจ รูปแบบของแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามปลายปิด เกี่ยวกับข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งลักษณะของคำถามจะเป็นการตรวจสอบรายการ (Check list) และให้เลือกเพียงคำตอบเดียวที่เหมาะสมที่สุด โดยมีตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้และภูมิสำเนา

ส่วนที่ 2 ข้อมูลความคาดหวังในการเข้าร่วมทำกิจกรรมในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร โดยการทำเครื่องหมายลงในช่องว่างและเติมคำลงในช่องว่างที่เตรียมไว้ ซึ่งลักษณะคำถามให้ตอบแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ซึ่งมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ จากมากไปน้อย

ส่วนที่ 3 ข้อมูลความพึงพอใจจากการได้รับหลังทำกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยผู้วิจัยได้กำหนดข้อมูลด้านความพึงพอใจเอาไว้ 4 ด้าน คือ ด้านสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก ด้านกิจกรรม ด้านบุคลากรและด้านการบริการ การบริหารจัดการ ซึ่งลักษณะคำถามให้ตอบแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ซึ่งมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ ได้แก่ 5 ถึง 1

ส่วนที่ 4 ข้อมูลด้านปัญหาและข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นคำถามแบบเปิด (Opened End Questions)

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

- 1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
- 2) ปรับปรุงดัดแปลงเป็นแบบสอบถาม ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย
- 3) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา ทำการตรวจสอบและเสนอแนะเพิ่มเติม
- 4) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องและมีความเหมาะสมกับเนื้อหา จากนั้นนำมาปรึกษากับอาจารย์คณะกรรมการควบคุมปริญญาโท เพื่อนำไปปรับปรุงให้ชัดเจน ก่อนนำไปใช้
- 5) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ เพื่อหาความเชื่อมั่นกับนักท่องเที่ยวยที่เข้าร่วม กิจกรรม จำนวน 30 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บข้อมูลเอง ซึ่งมีข้อมูลหลาย ด้านที่ต้องทำการเก็บรวบรวมข้อมูลมาประกอบกัน เพื่อให้ครอบคลุมความมุ่งหมายของการวิจัย ผู้วิจัยต้องได้ดำเนินการแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 ผู้วิจัยได้ส่งหนังสือราชการจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความ อนุเคราะห์ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมอาสาสมัครเชิงท่องเที่ยว ได้แก่ สถานี พัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 6 (เพชรบุรี) , องค์การเครือข่ายอาสาสมัครธรรมชาติและกลุ่มบ้านดิน ไทย

ระยะที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการ 2 แบบ คือ

- 1) การเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยวิธีการสัมภาษณ์เป็นกลุ่มใหญ่ๆ ใช้รูปแบบ Group interview จากนักท่องเที่ยวที่เป็นอาสาสมัครเข้าร่วมกิจกรรม ทั้ง 4 กิจกรรม เรื่องความคาดหวัง ก่อนลงมือทำกิจกรรม และเมื่อเสร็จกิจกรรมแล้วก็มีสัมภาษณ์ซ้ำอีกครั้ง เพื่อตรวจสอบความ คาดหวังจากการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร
- 2) การใช้แบบสอบถามเรื่องความพึงพอใจ โดยการแจกแบบสอบถามให้กับ นักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรม ทั้ง 4 กิจกรรม เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรม เพื่อตรวจสอบความพึงพอใจ

การจัดกระทำรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือแต่ละชนิด ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม จัดกระทำ ดังนี้

1) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

2) นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative data) และเชิงคุณภาพ (Qualitative data) มาวิเคราะห์ โดยข้อมูลเชิงปริมาณใช้เทคนิคทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล และข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาเชิงบรรยาย

3) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการนำเสนอข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive statistics) ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งเทคนิคทางสถิติที่นำมาใช้ ได้แก่

3.1 การหาค่าร้อยละ (Percentage)

3.2 การหาค่าเฉลี่ย (Mean)

3.3 การวัดการกระจาย ได้แก่ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

การแสดงความหมายของคะแนนความคาดหวังและความพึงพอใจ รวมคะแนนทั้งหมดเพื่อหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างและหาอันตรภาคชั้นในการแบ่งระดับความคาดหวังออกเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยในการแปลความหมาย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ระดับ
4.21 – 5.00	หมายถึง มาก
3.41 – 4.20	หมายถึง ค่อนข้างมาก
2.61 – 3.40	หมายถึง ปานกลาง
1.81 – 2.60	หมายถึง ค่อนข้างน้อย
1.00 – 1.80	หมายถึง น้อย

4) ในส่วนของคำถามปลายเปิดในแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำข้อคิดเห็นมาสรุปเป็นประเด็นสำคัญๆ ตามหัวข้อในภาพรวมของการทำงานวิจัยเพื่อทำการปรับปรุงและพัฒนางานให้เกิดคุณภาพที่ดีในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความสะดวกในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและสื่อความหมายได้เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
SD	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 6 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากกิจกรรมที่ 1 กิจกรรมล่องเรือเก็บขยะในลำคลอง
- ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากกิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสร้างแนวกันไฟ
- ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากกิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกป่าชายเลน
- ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลจากกิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอาสาสร้างบ้านดิน
- ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลจากกิจกรรมทั้ง 4 กิจกรรม
- ตอนที่ 6 ผลการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในภาพรวม

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากกิจกรรมที่ 1 กิจกรรมล่องเรือเก็บขยะในลำคลอง

1.1 ลักษณะกิจกรรม และการดำเนินงาน

ลักษณะกิจกรรม เป็นการล่องเรือเก็บขยะที่พบเห็นในลำคลองลัดมะยมเพื่อให้เกิดความสะอาดกับลำคลอง เป็นประโยชน์ในการท่องเที่ยวและประโยชน์กับชุมชนที่ตั้งอยู่สองข้างลำคลอง

ลักษณะการดำเนินงาน ระยะเวลาในการทำกิจกรรมครั้งนี้จำนวน 1 วัน โดยนัดหมายกับนักท่องเที่ยวอาสาสมัครไปเจอยังสถานที่ตลาดน้ำคลองลัดมะยม และแบ่งกิจกรรมออกเป็น 2 ช่วง คือช่วงเช้าทำกิจกรรมอาสาสมัครและช่วงบ่ายท่องเที่ยวตลาดน้ำ

ขั้นแรกทำความรู้จักกันผ่านกิจกรรมสนทนาการเพื่อให้ผู้เข้าร่วมรู้จักกันมากขึ้น และมีการแนะนำสถานที่โดยเจ้าของพื้นที่ แนะนำวิธีการเก็บขยะในลำคลอง แนะนำเครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บขยะ เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากขึ้นในการทำกิจกรรม

หลังจากนั้นเริ่มกิจกรรมล่องเรือ โดยไปยังเรือที่เตรียมไว้ในคลองจำนวน 3 ลำ แบ่งคนลงเรือให้แต่ละลำมีคนเท่าๆ กัน ลำละ 8-9 คน เป็นอาสาสมัคร 5 คนและมีเจ้าหน้าที่ดูแล 3-4 คน เมื่อเริ่มกิจกรรมอาสาสมัครก็ปฏิบัติการเก็บขยะที่พบเห็นในลำคลองระหว่างการล่องเรือ

ภาพประกอบ 21 นักท่องเที่ยวอาสาสมัคร แยกลงเรือเพื่อทำกิจกรรมในลำคลอง

ภาพประกอบ 22 ลงเรือล่องตามลำคลองเพื่อเก็บขยะ

ภาพประกอบ 23 ใช้อุปกรณ์เพื่อช่วยในการเก็บขยะที่ลอยไกล

ภาพประกอบ 24 ขยะที่พบส่วนใหญ่เป็นโฟมและพลาสติก รวมทั้งผักตบชวา

ในการล่องเรือเก็บขยะครั้งนี้ขยะที่พบเจอในลำคลอง ถูกลพลาสติก ขยะเปียกจำพวกเปลือกผลไม้ วัชพืชน้ำ เป็นต้น การทำกิจกรรมจะใช้เวลา 3 ชั่วโมง ระยะทาง 2 กิโลเมตร

กิจกรรมล่องเรือเก็บขยะในลำคลองใช้เวลาครึ่งวันช่วงเช้าจึงเสร็จกิจกรรมทั้งหมด หลังจากนั้นผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถท่องเที่ยว ชื้อของภายในบริเวณตลาดน้ำคลองลัดมะยม

1.2 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของนักท่องเที่ยวจากการร่วมกิจกรรมที่ 1

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวในกิจกรรมที่ 1 กิจกรรมล่องเรือเก็บขยะในลำคลอง สถานที่ คลองลัดมะยม เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ จัดโดย องค์การเครือข่ายอาสาสมัครธรรมชาติ จำนวน 20 คน

ตาราง 2 แสดงข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวกิจกรรมที่ 1 (n=20)

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	8	40.00
หญิง	12	60.00
อายุ		
ต่ำกว่า 25 ปี	7	35.00
25-31 ปี	6	30.00
32-38 ปี	4	20.00
39-45 ปี	2	10.00
46 ปีขึ้นไป	1	5.00
สถานภาพครอบครัว		
โสด	18	90.00
สมรส	1	5.00
อื่นๆ (หม้าย หย่าร้าง แยกกันอยู่)	1	5.00
ระดับการศึกษา		
มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	2	10.00
ปริญญาตรี	14	70.00
สูงกว่าปริญญาตรี	4	20.00
อาชีพ		
นักเรียน / นักศึกษา	9	45.00
พนักงานบริษัท	6	30.00
รับจ้างทั่วไป	2	10.00
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	3	15.00
รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	2	10.00
5,001 – 10,000 บาท	5	25.00
10,001 – 15,000 บาท	5	25.00
20,001 บาทขึ้นไป	6	30.00
จังหวัดที่พักอาศัย		
กรุงเทพฯ	18	90.00
นครปฐม	1	5.00
นนทบุรี	1	5.00

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวกิจกรรมเชิงอาสาสมัคร กิจกรรมที่ 1 ล่องเรือเก็บขยะ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง โดยมีช่วงอายุต่ำกว่า 30 ปีลงมา เห็นได้ว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นนักเรียน / นักศึกษา นักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรมนี้ส่วนใหญ่มีรายได้มากกว่า 20,001 บาท ต่อเดือนและสุดท้ายเป็นนักท่องเที่ยวที่พักอาศัยอยู่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร

1.3 การวิเคราะห์ความคาดหวังในการเข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร กิจกรรมที่ 1 ล่องเรือเก็บขยะในลำคลอง

ตาราง 3 การวิเคราะห์ความคาดหวังในการเข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมล่องเรือเก็บขยะในลำคลอง

ความคาดหวัง	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	4.55	0.51	มาก
2. ด้านการได้รับความรู้จากการทำกิจกรรม	4.00	0.97	ค่อนข้างมาก
3. ด้านการรู้จักเพื่อนใหม่	4.20	0.62	ค่อนข้างมาก
4. ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนหรือเจ้าหน้าที่	4.10	0.64	ค่อนข้างมาก
5. ด้านมีส่วนช่วยพัฒนาสถานที่	4.60	0.60	มาก
6. กิจกรรมที่ได้ทำช่วยกระตุ้นเตือนให้คนอื่น ๆ ได้ตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม	4.55	0.60	มาก
7. กิจกรรมมีส่วนช่วยในการลดปัญหามลพิษ หรือลดโลกร้อน	4.30	0.73	มาก
8. ได้ท่องเที่ยวไปพร้อมกับการทำประโยชน์ให้กับพื้นที่	4.20	0.83	ค่อนข้างมาก
9. ได้ทำกิจกรรมมากกว่าการไปท่องเที่ยว	4.00	0.73	ค่อนข้างมาก
รวม	4.28	0.39	มาก

จากตาราง 3 พบว่า นักท่องเที่ยวกิจกรรมเชิงอาสาสมัคร กิจกรรมที่ 1 ล่องเรือเก็บขยะ มีความคาดหวังในการเข้าร่วมกิจกรรมในระดับมาก โดยความคาดหวังในระดับต้นๆ ได้แก่ การมีส่วนช่วยในการพัฒนาสถานที่ มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เป็นกิจกรรมได้ช่วยกระตุ้นเตือนให้คนอื่น ๆ ได้ตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม และกิจกรรมที่ทำแล้วมีส่วนช่วยในการลดปัญหามลพิษ หรือลดโลกร้อน

1.4 การวิเคราะห์ความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร กิจกรรมที่ 1 ล่องเรือเก็บขยะในลำคลอง

ตาราง 4 แสดงผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร กิจกรรมที่ 1

ความพึงพอใจ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
ด้านสถานที่			
1. พื้นที่ในการจัดกิจกรรม	4.35	0.59	มาก
2. ระยะเวลา	2.80	0.52	ปานกลาง
3. การเดินทางเข้าถึง	3.60	0.82	ค่อนข้างมาก
รวม	3.58	0.43	ค่อนข้างมาก
ด้านกิจกรรม			
1. ลักษณะกิจกรรมที่ทำ	4.60	0.50	มาก
2. ความสนุกสนานในกิจกรรม	4.55	0.60	มาก
3. ความปลอดภัยในการทำกิจกรรม	3.95	0.76	ค่อนข้างมาก
4. ความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรม	3.95	0.83	ค่อนข้างมาก
5. กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	4.05	0.69	ค่อนข้างมาก
6. ระยะเวลาในการทำกิจกรรม	2.80	0.77	ปานกลาง
รวม	3.98	0.54	ค่อนข้างมาก
ด้านบุคลากร			
1. การเอาใจใส่ของบุคลากร	4.35	0.49	มาก
2. เจ้าหน้าที่มีความรู้ ความสามารถ	4.05	0.60	ค่อนข้างมาก
3. การดูแลและให้ความปลอดภัย	3.90	0.79	ค่อนข้างมาก
4. ความเป็นกันเองและอัธยาศัย	4.55	0.51	มาก
รวม	4.21	0.50	มาก

ตาราง 4 (ต่อ)

ความพึงพอใจ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
การบริหารจัดการ			
1. การบริหารจัดการภาพรวม	4.05	0.51	ค่อนข้างมาก
2. ความประทับใจในการบริการ	4.30	0.73	มาก
3. ความคุ้มค่าของค่าใช้จ่าย	3.80	0.77	ค่อนข้างมาก
4. การประสานงาน	4.00	0.73	ค่อนข้างมาก
รวม	4.04	0.62	ค่อนข้างมาก
รวม 4 ด้าน	3.95	0.40	ค่อนข้างมาก

จากตาราง 4 พบว่า นักท่องเที่ยวกิจกรรมเชิงอาสาสมัคร กิจกรรมที่ 1 ล่องเรือเก็บขยะในลำคลอง มีระดับความพึงพอใจ ในการเข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร ภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก โดยนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ ด้านบุคลากรอยู่ในระดับมาก

1.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ

ปัญหาที่พบในการทำกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร กิจกรรม 1 ล่องเรือเก็บขยะในลำคลอง ได้แก่

- 1) การเดินทางไปยังพื้นที่ในการทำกิจกรรมเองลำบากมาก เนื่องจากไม่ทราบตำแหน่งสถานที่
- 2) อุปสรรคในการทำกิจกรรม คือ เรือไม่สามารถเก็บขยะได้ในบางที่ เช่น ที่แคบ และช่องทางเล็ก
- 3) ระยะเวลาสำหรับการทำกิจกรรมน้อยเกินไป
- 4) ความไม่คุ้นเคยกับอุปกรณ์หรือเครื่องมือบางชนิด ทำให้อาสาสมัครมีอุปสรรคในการปฏิบัติงาน
- 5) ไม่ควรจัดกิจกรรมการเก็บขยะในแหล่งท่องเที่ยว เพราะทำให้เสียสมาธิ
- 6) การแบ่งกลุ่มทำงานในแต่ละกลุ่มควรมีผู้หญิงและผู้ชายในจำนวนที่สมดุลกัน เพื่อเกิดประสิทธิภาพในการทำงานแต่ละกลุ่มเท่าๆกัน
- 7) เครื่องมือไม่เพียงพอต่อจำนวนอาสาสมัคร
- 8) สิ่งจำเป็นในการทำกิจกรรมร่วมกัน คือ การทำความรู้จัก คุ้นเคยซึ่งกันและกัน
- 9) จำนวนอาสาสมัครยังมีน้อยเกินไป

10) ความคลาดเคลื่อนของการนัดพบอาสาสมัคร ทั้งด้านเวลา และสถานที่ทำให้มีเวลาในการทำกิจกรรมน้อยเกินไป

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ในการปรับปรุงเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป

- 1) เวลาค้นกันก่อนทำกิจกรรมนานเกินไป ควรจะระบุเวลากิจกรรมชัดเจน แน่หนอนมากกว่านี้
- 2) ประทับใจในกิจกรรมนี้ที่เข้าร่วม และมีความสนใจในกิจกรรมอื่นๆ ที่มีส่วนช่วยในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- 3) ควรหากิจกรรมอื่นๆ ที่มีความหลากหลาย และมีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
- 4) อย่างน้อยควรใช้เวลา 1 วัน โดยหยุดพักทานข้าวเที่ยงจุดหนึ่งก่อนจะออกเรือเก็บขยะต่อในตอนบ่ายกลับถึงจุดเริ่มต้นในตอนเย็นจะได้เก็บขยะเยอะกว่านี้
- 5) ควรเพิ่มระยะเวลาในการทำกิจกรรม
- 6) ต้องการให้มีคนในชุมชนเข้าร่วมกันทำกิจกรรมมากกว่านี้
- 7) ควรทำการประชาสัมพันธ์กิจกรรมล่วงหน้าให้นานกว่านี้ จะได้มีอาสาสมัครเข้าร่วมกิจกรรมเพิ่มขึ้น
- 8) ในการแบ่งกลุ่มควรจัดให้มีจำนวนผู้หญิงกับผู้ชายในกลุ่มแต่ละกลุ่มให้เหมาะสมเพื่อให้งานดำเนินไปได้อย่างสะดวก
- 9) ควรระบุขอบเขต ความรับผิดชอบของทีมงานให้ชัดเจนขึ้น
- 10) ควรเพิ่มการสื่อสารกับอาสาสมัครใหม่ที่สมัครเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นกับองค์กรที่จัดกิจกรรม

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากกิจกรรมที่ 2 สร้างแนวกันไฟ

2.1 ลักษณะกิจกรรมและการดำเนินงาน

ลักษณะกิจกรรมการสร้างแนวกันไฟ เป็นการทำแนวกีดขวางที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อหยุดยั้งไฟป่าหรือเป็นแนวตั้งรับในการดับไฟป่า โดยการกำจัดเชื้อเพลิงที่จะทำให้เกิดไฟป่าออกไปทั้งหมดจนถึงชั้นดินแท้ เชื้อเพลิงที่ติดไฟง่าย เช่น ใบไม้ หญ้า เป็นต้น

การดำเนินงาน ใช้ระยะเวลาในการทำกิจกรรม 2 วัน โดยการนำนักท่องเที่ยวอาสาสมัครที่เข้าร่วมกิจกรรมเดินทางไปยังสถานีก่อนกันไฟป่า จ. อุทัยธานี ณ พื้นที่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง อ.ลานสัก จ.อุทัยธานี

วันที่ 1 เข้า ออกเดินทางจากกรุงเทพ

บ่าย ถึงพื้นที่ ผู้เข้าร่วมทำความรู้จักกันโดยผ่านกิจกรรมสนทนากลุ่ม

วันที่ 2 เข้า เดินทางไปยังพื้นที่ที่จะทำแนวกันไฟ ซึ่งห่างจากที่พักสถานีก่อนกันไฟป่าประมาณ 5 กิโลเมตร ทำความรู้จักเครื่องมือที่จะใช้ในการสร้างแนวกันไฟโดยเจ้าหน้าที่ป้องกันไฟป่า เมื่อผู้เข้าร่วมเข้าใจในเครื่องมือที่จะใช้และงานที่จะต้องปฏิบัติแล้วจึงลงมือสร้างแนวกันไฟ โดยการใช้เครื่องมือที่มีอยู่ กวาดและถางสิ่งที่เปื้อนเชื้อเพลิงออกจากเส้นทางให้เป็นแนว โดยให้เห็นถึงพื้นดิน

บ่าย เสร็จกิจกรรม ผู้เข้าร่วมเดินทางเข้าไปยังเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง เพื่อท่องเที่ยวชมธรรมชาติและเดินทางกลับในช่วงเย็น

ภาพประกอบ 25 การแนะนำวิธีใช้เครื่องมือในการทำแนวกันไฟ

ภาพประกอบ 26 การสร้างแนวกันไฟโดยทำให้เป็นทางโล่ง

ภาพประกอบ 27 นำเอาเศษใบไม้แห้งออกให้หมดเพื่อเป็นทางดินโล่ง ป้องกันไม่ให้มีเชื้อไฟ

ภาพประกอบ 28 การทำแนวกันไฟโดยใช้อุปกรณ์ ต่างๆ เช่น ไม้ไผ่ คราด

ภาพประกอบ 29 แนวกันไฟที่ใกล้จะเสร็จสมบูรณ์

ผลจากการสร้างแนวกันไฟในครั้งนี้ ได้แนวกันไฟระยะทางประมาณ 2 กิโลเมตร จากนักท่องเที่ยวอาสาสมัครและเจ้าหน้าที่ป้องกันไฟป่า สถานีป้องกันไฟป่า จังหวัดอุทัยธานี

2.2 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของนักท่องเที่ยว กิจกรรมที่ 2

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวกิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสร้างแนวกันไฟ สถานที่ รักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง อ.ลานสัก จ.อุทัยธานี จัดโดย องค์การเครือข่ายอาสาสมัครธรรมชาติ จำนวน 20 คน

ตาราง 5 แสดงข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว กิจกรรมที่ 2 (n=20)

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	4	20.00
หญิง	16	80.00
อายุ		
ต่ำกว่า 25 ปี	1	5.00
25-31 ปี	9	45.00
32-38 ปี	5	25.00
39-45 ปี	5	25.00
46 ปีขึ้นไป	0	0.00
สถานภาพครอบครัว		
โสด	16	80.00
สมรส	3	15.00
อื่นๆ (หม้าย หย่าร้าง แยกกันอยู่)	1	5.00
ระดับการศึกษา		
มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	1	5.00
ปริญญาตรี	14	70.00
สูงกว่าปริญญาตรี	5	25.00
อาชีพ		
นักเรียน / นักศึกษา	2	10.00
พนักงานบริษัท	11	55.00
รับราชการ	2	10.00
รับจ้างทั่วไป	3	15.00
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	2	10.00
รายได้ต่อเดือน		
5,001 – 10,000 บาท	3	15.00
10,001 – 15,000 บาท	4	20.00
15,001 – 20,000 บาท	3	15.00
20,001 บาทขึ้นไป	10	50.00

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จังหวัดที่พักอาศัย		
กรุงเทพฯ	11	55.00
ปทุมธานี	3	15.00
นนทบุรี	2	10.00
สมุทรปราการ	3	15.00
อุทัยธานี	1	5.00

จากตาราง 5 แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวกิจกรรมเชิงอาสาสมัคร กิจกรรมที่ 2 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง โดยมีช่วงอายุระหว่าง 25 – 31 ปี เห็นได้ว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด การศึกษาของนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมส่วนใหญ่ระดับปริญญาตรี นักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัท และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมมีรายได้ต่อเดือน 20,001 บาทขึ้นไป สุดท้ายนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร

2.3 การวิเคราะห์ความคาดหวังในการเข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร กิจกรรมที่ 2 สร้างแนวกันไฟ

ตาราง 6 การวิเคราะห์ความคาดหวังในการเข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร
กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสร้างแนวกันไฟ

ความคาดหวัง	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	4.45	0.51	มาก
2. ด้านการได้รับความรู้จากการทำกิจกรรม	4.65	0.49	มาก
3. ด้านการรู้จักเพื่อนใหม่	4.75	0.44	มาก
4. ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนหรือเจ้าหน้าที่	4.55	0.60	มาก
5. ด้านมีส่วนช่วยพัฒนาสถานที่	4.55	0.51	มาก
6. กิจกรรมที่ได้ทำช่วยกระตุ้นเตือนให้คนอื่น ๆ ได้ตระหนักถึง ปัญหาสิ่งแวดล้อม	4.35	0.67	มาก
7. กิจกรรมมีส่วนช่วยในการลดปัญหามลพิษ หรือลดโลกร้อน	4.70	0.47	มาก
8. ได้ท่องเที่ยวไปพร้อมกับการทำประโยชน์ให้กับพื้นที่	4.60	0.50	มาก
9. ได้ทำกิจกรรมมากกว่าการไปท่องเที่ยว	4.45	0.69	มาก
รวม	4.56	0.28	มาก

จากตาราง 6 พบว่า นักท่องเที่ยวกิจกรรมเชิงอาสาสมัคร กิจกรรมที่ 2 การสร้างแนวกันไฟ มีความคาดหวังภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยนักท่องเที่ยวมีความคาดหวังว่าการทำกิจกรรมครั้งนี้ในลำดับต้นๆ คือ การได้รู้จักกับเพื่อนใหม่ การได้มีส่วนช่วยลดปัญหามลพิษ ลดโลกร้อน และได้รับความรู้จากการได้มาทำกิจกรรม

2.4 การวิเคราะห์ความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร กิจกรรมที่ 2 สร้างแนวกันไฟ

ตาราง 7 แสดงผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบท่องเที่ยว
เชิงอาสาสมัคร กิจกรรมที่ 2

ความพึงพอใจ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
ด้านสถานที่			
1. พื้นที่ในการจัดกิจกรรม	4.60	0.50	มาก
2. ระยะทาง	3.40	0.50	ปานกลาง
3. การเดินทางเข้าถึง	4.25	0.64	มาก
รวม	4.08	0.30	ค่อนข้างมาก
ด้านกิจกรรม			
1. ลักษณะกิจกรรมที่ทำ	4.60	0.50	มาก
2. ความสนุกสนานในกิจกรรม	4.65	0.49	มาก
3. ความปลอดภัยในการทำกิจกรรม	4.75	0.44	มาก
4. ความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรม	4.95	1.05	มาก
5. กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	4.70	0.57	มาก
6. ระยะเวลาในการทำกิจกรรม	3.45	0.89	ค่อนข้างมาก
รวม	4.52	0.36	มาก
ด้านบุคลากร			
1. การเอาใจใส่ของบุคลากร	4.50	0.51	มาก
2. เจ้าหน้าที่มีความรู้ ความสามารถ	4.55	0.51	มาก
3. การดูแลและให้ความปลอดภัย	4.50	0.61	มาก
4. ความเป็นกันเองและอัธยาศัย	4.85	0.37	มาก
รวม	4.60	0.42	มาก

ตาราง 7 (ต่อ)

ความพึงพอใจ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
ด้านการบริหารจัดการ			
1. การบริหารจัดการภาพรวม	4.35	0.59	มาก
2. ความประทับใจในการบริการ	4.50	0.61	มาก
3. ความคุ้มค่าของค่าใช้จ่าย	4.60	0.60	มาก
4. การประสานงาน	4.20	0.70	มาก
รวม	4.41	0.45	มาก
รวม 4 ด้าน	4.40	0.28	มาก

จากตาราง 7 พบว่า นักท่องเที่ยวกิจกรรมเชิงอาสาสมัคร กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสร้างแนวกันไฟ มีระดับความพึงพอใจ ในการเข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจด้านบุคลากร อยู่ในระดับมาก

2.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ

ปัญหาที่พบ ในการทำกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร กิจกรรม 2 กิจกรรมสร้างแนวกันไฟ ได้แก่

- 1) ระยะเวลาสำหรับการทำกิจกรรมน้อยเกินไป
- 2) กิจกรรมกลุ่มและสันทนการน้อยเกินไป ยังไม่รู้จักกันเท่าที่ควร
- 3) เวลาในการทำกิจกรรม และการท่องเที่ยวยังแยกกันไม่ขาด
- 4) อาสาสมัครไม่ตรงต่อเวลา
- 5) สภาพอากาศร้อนมากไม่เอื้ออำนวยต่อการทำกิจกรรม
- 6) จุดที่ทำกิจกรรมอยู่ห่างจากจุดที่พักมาก ทำให้เสียเวลาในการนั่งรถไปทำ

กิจกรรม

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ในการปรับปรุงเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป

1) ควรเพิ่มระยะเวลาในตารางการจัดกิจกรรม และเพิ่มกิจกรรมให้มากขึ้น เพื่อที่จะได้ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่และชุมชนได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เนื่องจากอาสาสมัครแต่ละคนไม่ค่อยมีเวลาในการมาร่วมกิจกรรมได้มากนัก

2) อาสาสมัครเก่าควรการแนะนำอาสาสมัครใหม่ในการทำกิจกรรมให้ได้ผลลัพธ์มากที่สุด และควรมีน้ำใจในการทำงานร่วมกันให้มากกว่านี้

- 3) ขยายเวลาจัดกิจกรรมหรือเลื่อนวันที่ตรงกับเสาร์ – อาทิตย์
- 4) กิจกรรมน่าสนใจแต่ควรเพิ่มเวลาลงกิจกรรม
- 5) ควรเพิ่มกิจกรรมทำความรู้จักกัน และเปลี่ยนสถานที่จัดกิจกรรมด้วย
- 6) เพิ่มระยะเวลาในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมอาสาสมัคร
- 7) ควรมีการนัดแนะกับอาสาสมัครที่จะไปให้มากกว่าเพราะหลังจากสมัครเข้าร่วมแล้วก็มาเจอกันเลยไม่ได้ติดต่อก่อนการทำงาน
- 8) ควรจัดกิจกรรมให้ใกล้กับที่พัก จะได้ไม่เสียเวลาในการเดินทางไปทำกิจกรรม

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากกิจกรรมที่ 3 ปลูกป่าชายเลน

3.1 ลักษณะกิจกรรมและการดำเนินงาน

ลักษณะกิจกรรม เป็นการนำนักท่องเที่ยวอาสาสมัครปลูกพันธุ์ไม้ชายเลน ในพื้นที่ที่เป็นดินเลนหรือเลนปนทรายบริเวณชายฝั่งทะเลปากแม่น้ำ พื้นที่ที่ทำกิจกรรมครั้งนี้เป็นชายทะเลใกล้บริเวณปากแม่น้ำบางตะบูน ใน สถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 6 (เพชรบุรี) อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี พันธุ์ไม้ที่ใช้ในการปลูกครั้งนี้คือ ไม้โกงกางใบเล็ก และไม้โกงกางใบใหญ่

การดำเนินการใช้เวลาในการทำกิจกรรม 2 วัน โดยการรับสมัครอาสาสมัครที่เข้าร่วมทางอินเทอร์เน็ต จำนวน 40 คน

วันที่ 1 เข้า ออกเดินทางจากกรุงเทพ ไปยัง จังหวัดเพชรบุรี ใช้เวลาประมาณ 2.30 ชั่วโมง ถึงสถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 6 (เพชรบุรี) เจ้าหน้าที่แนะนำสถานที่ พื้นที่ที่อยู่ในการดูแลพื้นที่ปริมาณป่าชายเลนที่มีอยู่

บ่าย ผู้เข้าร่วมเดินดูพื้นที่ระบบนิเวศป่าชายเลนภายในสถานีฯ โดยใช้สะพานไม้ Walk way ในการเที่ยวชมบรรยากาศในช่วงเย็น และมีกิจกรรมเก็บกระดานหาหอย ซึ่งเป็นที่นิยมของผู้ที่มาปลูกป่าชายเลนให้ได้ทำกัน

ภาพประกอบ 30 เดินดูระบบนิเวศป่าชายเลน โดยใช้สะพานไม้ Walk way ในการเที่ยวชมบรรยากาศ

วันที่ 2 เข้า เตรียมตัวปลูกป่าชายเลน โดยมีเจ้าหน้าที่แนะนำวิธีการปลูก วิธีการทำกิจกรรม ให้ปลอดภัยจาก วัสดุที่อยู่ใต้ดินเลน และทำการนำกล้าไม้จากบริเวณที่เพาะกล้า เพื่อนำไปปลูกยังพื้นที่ที่กำหนดเอาไว้ โดยการต่อแถวรับ-ส่งกัน เพื่อไม่ให้เหนื่อยเกินไป หลังจากนั้นจึงนำกล้าไม้ที่ได้ลงมือปลูกในพื้นที่ที่กำหนด โดยการขุดเลนให้เป็นหลุมเล็กๆ ให้กว้างพอที่จะนำกล้านลงไปดินเลนได้ แล้วจึงเอาถุงดำที่ห่อหุ้มรากออก จึงค่อยๆ หย่อนลงในหลุมที่เตรียมไว้แล้วใช้มือกลบหลุมให้แน่น เพื่อ

ไม่ให้ต้นกล้าลอยหลังจากที่น้ำทะเลขึ้นท่วมบริเวณที่ปลูก เมื่อเสร็จกิจกรรมในการปลูกทั้งหมด
นักท่องเที่ยวอาบน้ำล้างตัว เก็บสัมภาระเพื่อที่เตรียมตัวเดินทางกลับ

บ่าย เดินทางออกจากสถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 6 (เพชรบุรี) และแวะเที่ยวชม
อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา (เขาวัง) ซื้อของฝากกลับบ้าน

ภาพประกอบ 31 การส่งกล้าไม้เพื่อที่จะนำไปปลูก

ภาพประกอบ 32 มุงส่วพื้นที่ที่เตรียมเอาไว้สำหรับทำกิจกรรม

ภาพประกอบ 33 ลงมือปลูกพันธุ์ไม้ป่าชายเลน

ภาพประกอบ 34 นำกล้าไม้ ปลูกลงไปตามไม้ปักที่ปักเตรียมเอาไว้

การปลูกป่าชายเลนโดยใช้กล้าไม้โกงกางใบเล็กและไม้โกงกางใบใหญ่ มีผู้เข้าร่วมปลูกจำนวน 40 คน ปลูกได้จำนวน 800 ต้น ซึ่งเป็นการปลูกซ่อมแซมในพื้นที่เดิมที่มีอยู่แล้ว เสริมให้ป่าชายเลนมีความหนาแน่นมากยิ่งขึ้น

3.2 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของนักท่องเที่ยวกิจกรรมที่ 3

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวกิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกป่าชายเลน สถานที่ อ.บ้านแหลม จ.เพชรบุรี จัดโดย สถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 6 เพชรบุรี จำนวน 40 คน

ตาราง 8 แสดงข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวกิจกรรมที่ 3 (n = 40)

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	15	37.50
หญิง	25	62.50
อายุ		
ต่ำกว่า 25 ปี	10	25.00
25-31 ปี	18	45.00
32-38 ปี	6	15.00
39-45 ปี	5	12.50
46 ปีขึ้นไป	1	2.50
สถานภาพครอบครัว		
โสด	34	85.00
สมรส	4	10.00
อื่นๆ (หม้าย หย่าร้าง แยกกันอยู่)	2	5.00
ระดับการศึกษา		
มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	1	2.50
ปริญญาตรี	33	82.50
สูงกว่าปริญญาตรี	6	15.00
อาชีพ		
นักเรียน / นักศึกษา	8	20.00
พนักงานบริษัท	16	40.00
รับราชการ	5	12.50
รับจ้างทั่วไป	4	10.00
ค้าขาย	2	5.00
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2	5.00
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	3	7.50

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายได้ต่อเดือน		
5,001 – 10,000 บาท	8	20.00
10,001 – 15,000 บาท	7	17.50
15,001 – 20,000 บาท	9	22.50
20,001 บาทขึ้นไป	16	40.00
จังหวัดที่พักอาศัย		
กรุงเทพฯ	33	82.50
สมุทรปราการ	2	5.00
นนทบุรี	5	12.50

จากตาราง 8 แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวกิจกรรมเชิงอาสาสมัคร กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกป่าชายเลน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง โดยมีช่วงอายุต่ำกว่า 30 ปี เห็นได้ว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด ระดับการศึกษาของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ระดับปริญญาตรี โดยนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรม ส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัท รายได้ต่อเดือน ของนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมส่วนใหญ่มีรายได้ 20,001 บาทขึ้นไป และสุดท้ายส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่ใน จังหวัดกรุงเทพมหานคร

3.3 การวิเคราะห์ความคาดหวังในการเข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร กิจกรรมที่ 3 ปลูกป่าชายเลน

ตาราง 9 การวิเคราะห์ความคาดหวังในการเข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร
กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกป่าชายเลน

ความคาดหวัง	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	4.47	0.60	มาก
2. ด้านการได้รับความรู้จากการทำกิจกรรม	3.55	0.65	ค่อนข้างมาก
3. ด้านการรู้จักเพื่อนใหม่	4.05	0.73	ค่อนข้างมาก
4. ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนหรือเจ้าหน้าที่	3.29	0.46	ปานกลาง
5. ด้านมีส่วนช่วยพัฒนาสถานที่	4.05	0.73	ค่อนข้างมาก
6. กิจกรรมที่ได้ทำช่วยกระตุ้นเตือนให้คนอื่น ๆ ได้ตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม	4.47	0.60	มาก
7. กิจกรรมมีส่วนช่วยในการลดปัญหามลพิษ หรือลดโลกร้อน	4.32	0.62	มาก
8. ได้ท่องเที่ยวไปพร้อมกับการทำประโยชน์ให้กับพื้นที่	3.95	0.70	ค่อนข้างมาก
9. ได้ทำกิจกรรมมากกว่าการไปท่องเที่ยว	3.87	0.70	ค่อนข้างมาก
รวม	4.00	0.35	ค่อนข้างมาก

จากตาราง 9 พบว่า นักท่องเที่ยวกิจกรรมเชิงอาสาสมัคร กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกป่าชายเลน มีความคาดหวังในการเข้าร่วมกิจกรรมในภาพรวมในระดับค่อนข้างมาก โดยความคาดหวังของนักท่องเที่ยวในระดับต้นๆ ได้แก่ การได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เป็นกิจกรรมที่มีส่วนช่วยกระตุ้นเตือนให้คนอื่น ๆ ได้ตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมและช่วยลดปัญหามลพิษหรือลดโลกร้อน

3.4 การวิเคราะห์ความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร กิจกรรมที่ 3 ปลูกป่าชายเลน

ตาราง 10 แสดงผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร กิจกรรมที่ 3

ความพึงพอใจ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
ด้านสถานที่			
1. พื้นที่ในการจัดกิจกรรม	4.68	0.47	มาก
2. ระยะเวลา	2.87	0.34	ปานกลาง
3. การเดินทางเข้าถึง	3.89	0.65	ค่อนข้างมาก
รวม	3.82	0.29	ค่อนข้างมาก
ด้านกิจกรรม			
1. ลักษณะกิจกรรมที่ทำ	4.53	0.56	มาก
2. ความสนุกสนานในกิจกรรม	4.26	0.64	มาก
3. ความปลอดภัยในการทำกิจกรรม	3.74	0.55	ค่อนข้างมาก
4. ความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรม	3.61	0.55	ค่อนข้างมาก
5. กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	3.92	0.59	ค่อนข้างมาก
6. ระยะเวลาในการทำกิจกรรม	2.74	0.55	ปานกลาง
รวม	3.80	0.30	ค่อนข้างมาก
ด้านบุคลากร			
1. การเอาใจใส่ของบุคลากร	3.89	0.51	ค่อนข้างมาก
2. เจ้าหน้าที่มีความรู้ ความสามารถ	4.00	0.46	ค่อนข้างมาก
3. การดูแลและให้ความปลอดภัย	3.53	0.60	ค่อนข้างมาก
4. ความเป็นกันเองและอัธยาศัย	4.45	0.50	มาก
รวม	3.97	0.36	ค่อนข้างมาก

ตาราง 10 (ต่อ)

ความพึงพอใจ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
ด้านการบริหารจัดการ			
1. การบริหารจัดการภาพรวม	3.61	0.64	ค่อนข้างมาก
2. ความประทับใจในการบริการ	3.95	0.66	ค่อนข้างมาก
3. ความคุ้มค่าของค่าใช้จ่าย	4.03	0.72	ค่อนข้างมาก
4. การประสานงาน	3.79	0.66	ค่อนข้างมาก
รวม	3.84	0.53	ค่อนข้างมาก
รวม 4 ด้าน	3.86	0.25	ค่อนข้างมาก

จากตาราง 10 พบว่า นักท่องเที่ยวกิจกรรมเชิงอาสาสมัคร กิจกรรมที่ 3 มีระดับความพึงพอใจ ในการเข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก โดยมีความพึงพอใจ ในทุกๆ ด้าน อยู่ในระดับค่อนข้างมากเท่าๆ กัน

3.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ

ปัญหาที่พบ ในการทำกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครกิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกป่าชายเลน

1) การนัดหมายเรื่องของการทำกิจกรรม เวลาไม่แน่นอน ทำให้อาสาสมัครทำกิจกรรมไม่ครบ

2) อุปกรณ์ในการทำกิจกรรมมีไม่พร้อม อุปกรณ์เครื่องมือไม่พอเพียงเมื่อเทียบกับจำนวนอาสาสมัคร

3) พื้นที่สำหรับทำกิจกรรมกับจำนวนคนที่มากเกินไป ทำให้ไม่สมดุล เกิดปัญหาแน่นในพื้นที่ปลูกป่าชายเลน

4) การจัดตั้งฝ่ายหรือหน่วยงานปฐมพยาบาลและสวัสดิการไม่ชัดเจน เมื่อเกิดปัญหาไม่รู้จะต้องติดต่อใคร

5) โคลนลึกในบางจุดเวลาเข้าไปปลูกแล้วจม จะต้องให้ผู้รู้ตำแหน่งกำหนดจุดปลูกเอาไว้ อย่างชัดเจน

6) การชี้แจงและแนะนำก่อนการเดินทางและทำกิจกรรมน้อยมาก ทำให้ผู้เข้าร่วมสับสนและไม่ทราบขั้นตอน วิธีการ

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ในการปรับปรุงเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป

- 1) ควรประชาสัมพันธ์ ถึงการเตรียมตัวของอาสาสมัครในด้านต่างๆเพิ่มระยะเวลาในการประชาสัมพันธ์ และเพิ่มช่องทางการสื่อสาร
- 2) ควรเพิ่มวันในการทำกิจกรรม และควรมีกิจกรรมเสริม มีกิจกรรมที่ให้ความรู้ในเรื่องที่ไปทำ
- 3) ควรระบุเวลาให้แน่นอน และมีคนประเมินผลเพื่อสรุปผลงาน อันจะนำไปสู่การปรับปรุงในกิจกรรมต่อไป
- 4) ควรมีการจัดกิจกรรมลักษณะนี้อย่างต่อเนื่อง
- 5) ควรมีกิจกรรมทำความรู้จัก และสร้างความคุ้นเคยระหว่างอาสาสมัครเก่าและอาสาสมัครใหม่
- 6) ควรมีการจัดตั้งผู้นำกลุ่มในการทำกิจกรรม เนื่องจากอาสาสมัครไม่รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลจากกิจกรรมที่ 4 อาสาสร้างบ้านดิน

4.1 ลักษณะกิจกรรมและการดำเนินงาน

ลักษณะกิจกรรมของอาสาสร้างบ้านดิน เป็นการนำนักท่องเที่ยวอาสาสมัครไปร่วมกันสร้างบ้านดินเพื่อเด็กกำพร้าสำหรับอยู่อาศัย โดยมีขั้นตอนตั้งแต่การย่ำดินเพื่อนำดินมาทำเป็นอิฐ และการก่อรูปทรงของอาคารขึ้นมาเป็นบ้านและสุดท้ายการคัดแยกให้ได้ดินที่มีความละเอียดเพื่อนำมาทาผนังของอาคารให้มีสีที่สวยงาม

การดำเนินงานจะใช้เวลาในการดำเนินกิจกรรมทั้งสิ้น 3 วัน ในการสร้างบ้านดิน

วันที่ 1 เช้า ออกเดินทางไปยัง จังหวัดอุทัยธานี เพื่อไปยังพื้นที่ในการสร้างบ้านดิน

บ่าย ทำความรู้จักกันของนักท่องเที่ยวอาสาสมัคร โดยกิจกรรมสนทนากันเพื่อให้ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมได้รู้จักกันมากยิ่งขึ้น หลังจากนั้น เริ่มวิธีที่ 1 คือการย่ำดินเพื่อให้ได้ดินมาทำเป็นอิฐ โดยมีส่วนผสมของ ทราย ดินเหนียว น้ำและแกลบ เมื่อส่วนผสมทั้งหมดเริ่มเข้ากันจึงนำดินเหล่านั้นมาเทใส่ใน บล็อกสี่เหลี่ยมที่เตรียมเพื่อให้ได้เป็นอิฐ รอให้แห้งจึงนำไปใช้ในการก่อขึ้นรูป

ภาพประกอบ 35 เตรียมดินไว้เพื่อนำไปผสมกับส่วนผสมอื่นๆ ในหลุมที่ขุดเพื่อเตรียมย่ำดิน

ภาพประกอบ 36 ย่ำดินเพื่อเตรียมดินมาอัดเป็นบล็อก ให้เป็นอิฐดิน

ภาพประกอบ 37 สภาพของดินที่เริ่มจับตัวกันและนำมาใส่ในบล็อกไม้แบบ เพื่อทำเป็นอิฐดิน

วันที่ 2 เช้า แบ่งกลุ่มเป็น 3 กลุ่มเพื่อทำงานในหน้าที่ต่าง ๆ ดังนี้ กลุ่มที่ 1 ย่ำดินเพื่อให้ได้ดินนำไปใส่บล็อก กลุ่มที่ 2 ทำอิฐดินโดยนำดินจากกลุ่มแรกมาใส่ในบล็อกที่เตรียมไว้ กลุ่มที่ 3 นำอิฐที่แห้งแล้วไปก่อให้เป็นบ้านดิน ซึ่งอาสาสมัครสามารถเปลี่ยนลักษณะงานที่จะทำได้เพื่อให้ได้ทำงานได้หลากหลาย

پایان ทำกิจกรรมต่อ

ภาพประกอบ 38 ยืนต่อแถวเพื่อส่งอิฐดิน นำมาก่อเป็นบ้านดิน

วันที่ 3 เช้า ทำกิจกรรมต่อและมีกลุ่มงานเพิ่มอีก 1 กลุ่มคือ การร่อนดินเพื่อให้ได้ดินละเอียดสำหรับนำไปฉาบเป็นผนังบ้าน และงานสุดท้ายคือการฉาบผนังบ้านด้วยดินละเอียด

บ่าย เดินทางกลับ ออกจากพื้นที่ แวะนมัสการรูปเหมือนหลวงพ่อดำที่วัดจันทาราม (วัดท่าซุง) และซื้อของฝากที่ขึ้นชื่อของจังหวัดอุทัย ขนบั้งสังขยา

ภาพประกอบ 39 ร่อนดินเพื่อทำให้ดินละเอียดมากขึ้น

ภาพประกอบ 40 นำดินละเอียดมาฉาบผนังบ้านดิน

ผลของกิจกรรมอาสาสร้างบ้านดินให้เด็กกำพร้า ทำให้มีบ้านดินสำหรับใช้เป็นที่พักอาศัยเพิ่มขึ้นอีก 1 หลังและมีบ้านดินที่สร้างเพื่อเอาไว้ครั้งหน้า อีก 1 หลัง โดยขึ้นเป็นโครงและก่ออิฐดินเอาไว้บางส่วน

4.2 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของนักท่องเที่ยว กิจกรรมที่ 4

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวกิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอาสาสร้างบ้านดิน สถานที่ อ.หนองฉาง จ.อุทัยธานี จัดโดยกลุ่มบ้านดินไทยจำนวน 40 คน

ตาราง 11 แสดงข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว กิจกรรมที่ 4 (n = 40)

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	16	40.00
หญิง	24	60.00
อายุ		
ต่ำกว่า 25 ปี	7	17.50
25-31 ปี	17	42.50
32-38 ปี	12	30.00
39-45 ปี	4	10.00
สถานภาพครอบครัว		
โสด	37	92.50
สมรส	3	7.50
ระดับการศึกษา		
มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	1	2.50
อนุปริญญา / ปวส.	1	2.50
ปริญญาตรี	32	80.00
สูงกว่าปริญญาตรี	6	15.00
อาชีพ		
นักเรียน / นักศึกษา	4	10.00
พนักงานบริษัท	21	52.50
รับราชการ	2	5.00
รับจ้างทั่วไป	4	10.00
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	5	12.50
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	4	10.00

ตาราง 11 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ตาราง รายได้ต่อเดือน		
5,001 – 10,000 บาท	3	7.50
10,001 – 15,000 บาท	8	20.00
15,001 – 20,000 บาท	7	17.50
20,001 บาทขึ้นไป	22	55.00
จังหวัดที่พักอาศัย		
กรุงเทพฯ	29	72.50
สมุทรปราการ	4	10.00
นนทบุรี	3	7.50
ปทุมธานี	4	10.00

จากตาราง 11 แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวกิจกรรมเชิงอาสาสมัคร กิจกรรมที่ 4 อาสาสร้างบ้านดิน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงและช่วงอายุของนักท่องเที่ยวอยู่ระหว่าง 25 – 31 ปี นักท่องเที่ยวมีสถานภาพโสดเป็นส่วนใหญ่ ระดับการศึกษาของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับปริญญาตรี นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัท รายได้ต่อเดือนของนักท่องเที่ยว 20,001 บาทขึ้นไป และสุดท้ายนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร

4.3 การวิเคราะห์ความคาดหวังในการเข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร กิจกรรมที่ 4 อาสาสร้างบ้านดิน

ตาราง 12 การวิเคราะห์ความคาดหวังในการเข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอาสาสร้างบ้านดิน

ความคาดหวัง	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	4.60	0.59	มาก
2. ด้านการได้รับความรู้จากการทำกิจกรรม	4.50	0.55	มาก
3. ด้านการรู้จักเพื่อนใหม่	3.98	0.80	ค่อนข้างมาก
4. ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนหรือเจ้าหน้าที่	3.78	0.66	ค่อนข้างมาก
5. ด้านมีส่วนช่วยพัฒนาสถานที่	4.38	0.74	มาก
6. กิจกรรมที่ได้ทำช่วยกระตุ้นเตือนให้คนอื่น ๆ ได้ตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม	4.00	0.88	ค่อนข้างมาก
7. กิจกรรมมีส่วนช่วยในการลดปัญหามลพิษ หรือลดโลกร้อน	3.98	0.62	ค่อนข้างมาก
8. ได้ท่องเที่ยวไปพร้อมกับการทำประโยชน์ให้กับพื้นที่	3.40	0.71	ปานกลาง
9. ได้ทำกิจกรรมมากกว่าการไปท่องเที่ยว	4.38	0.67	มาก
รวม	4.11	0.34	ค่อนข้างมาก

จากตาราง 12 พบว่า นักท่องเที่ยวกิจกรรมเชิงอาสาสมัคร กิจกรรมที่ 4 อาสาสร้างบ้านดิน มีความคาดหวังในการเข้าร่วมกิจกรรมในภาพรวมในระดับค่อนข้างมาก ซึ่งความคาดหวังของนักท่องเที่ยวในระดับต้นๆ ได้แก่ การได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ได้รับความรู้จากกิจกรรมที่ได้ทำ และได้มีส่วนช่วยในการพัฒนาสถานที่

4.4 การวิเคราะห์ความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร กิจกรรมที่ 4 อาสาสร้างบ้านดิน

ตาราง 13 แสดงผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอาสาสร้างบ้านดิน

ความพึงพอใจ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
ด้านสถานที่			
1. พื้นที่ในการจัดกิจกรรม	4.15	0.66	ค่อนข้างมาก
2. ระยะเวลา	3.30	0.46	ปานกลาง
3. การเดินทางเข้าถึง	3.43	0.59	ปานกลาง
รวม	3.63	0.27	ค่อนข้างมาก
ด้านกิจกรรม			
1. ลักษณะกิจกรรมที่ทำ	4.48	0.55	มาก
2. ความสนุกสนานในกิจกรรม	4.58	0.59	มาก
3. ความปลอดภัยในการทำกิจกรรม	4.35	0.53	มาก
4. ความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรม	4.20	0.72	ค่อนข้างมาก
5. กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	3.08	0.57	ปานกลาง
6. ระยะเวลาในการทำกิจกรรม	3.18	0.50	ปานกลาง
รวม	3.98	0.37	ค่อนข้างมาก
ด้านบุคลากร			
1. การเอาใจใส่ของบุคลากร	3.35	0.53	ปานกลาง
2. เจ้าหน้าที่มีความรู้ ความสามารถ	4.23	0.70	มาก
3. การดูแลและให้ความปลอดภัย	3.60	0.55	ค่อนข้างมาก
4. ความเป็นกันเองและอัธยาศัย	3.85	0.48	ค่อนข้างมาก
รวม	3.76	0.37	ค่อนข้างมาก

ตาราง 13 (ต่อ)

ความพึงพอใจ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
ด้านการบริหารจัดการ			
1. การบริหารจัดการภาพรวม	3.40	0.55	ปานกลาง
2. ความประทับใจในการบริการ	3.18	0.45	ปานกลาง
3. ความคุ้มค่าของค่าใช้จ่าย	2.98	0.53	ปานกลาง
4. การประสานงาน	3.15	0.58	ปานกลาง
รวม	3.18	0.35	ปานกลาง
รวม 4 ด้าน	3.63	0.20	ค่อนข้างมาก

จากตาราง 13 พบว่า นักท่องเที่ยวกิจกรรมเชิงอาสาสมัคร กิจกรรมที่ 4 มีระดับความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร ภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก โดยนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจเกือบทุกด้านค่อนข้างมาก โดยเฉพาะด้านกิจกรรมที่มีความพึงพอใจที่สุด

4.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ

ปัญหาที่พบ ในการทำกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร กิจกรรม 4 กิจกรรมอาสาสร้างบ้านดิน

- 1) การประสานงานยังไม่เป็นระบบ ทำให้อาสาที่เข้ามาทำกิจกรรมสับสนว่าต้องทำอะไรบ้าง ไม่มีความชัดเจนในเรื่องของรายละเอียดในการเตรียมตัวทำให้คนที่มาเกิดความสับสน
- 2) มีกิจกรรมทำความรู้จัก และสร้างความคุ้นเคยระหว่างอาสาสมัครเก่าและอาสาสมัครใหม่น้อยเกินไป ควรใช้เวลาให้อาสาสมัครผ่อนคลายและพักผ่อนบ้าง
- 3) ค่าใช้จ่ายในการทำกิจกรรมแพงเกินไป
- 4) ต้องทำกิจกรรมกลางแดด ไม่มีที่หลบแดด ทำให้สุขภาพแย่ และไม่ได้เตรียมสถานที่ให้พร้อมที่จะทำงาน

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ในการปรับปรุงเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป

- 1) คณะผู้จัดควรเอาใจใส่รายละเอียดต่อการทำกิจกรรมให้มากกว่านี้
- 2) ควรเพิ่มกิจกรรมสนทนาการให้มีความรู้จักกันมากกว่านี้
- 3) เจ้าหน้าที่ควรดูแลอาสาสมัครในช่วงเวลาของการทำกิจกรรม
- 4) ควรเตรียมสถานที่ให้พร้อมเพื่อที่จะทำงานทำกิจกรรมให้ได้ตามจำนวนที่ต้องการ

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ความคาดหวังและความพึงพอใจ จากกิจกรรมที่ 1 กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมที่ 3 และ กิจกรรมที่ 4

4.1 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ความคาดหวังและความพึงพอใจ แต่ละกิจกรรม ในการเข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครจากนักท่องเที่ยว

ตาราง 14 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยความคาดหวังและความพึงพอใจ กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมที่ 3 และกิจกรรมที่ 4

ความคาดหวัง	ค่าเฉลี่ยแต่ละกิจกรรม					ระดับ
	กิจกรรม 1 (n=20)	กิจกรรม 2 (n=20)	กิจกรรม 3 (n=40)	กิจกรรม 4 (n=40)	ภาพรวม (n=120)	
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	4.55	4.45	4.47	4.60	4.53	มาก
2. ด้านการได้รับความรู้จากการทำกิจกรรม	4.00	4.65	3.55	4.50	4.14	ค่อนข้างมาก
3. ด้านการรู้จักเพื่อนใหม่	4.20	4.75	4.05	3.98	4.17	ค่อนข้างมาก
4. ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนหรือเจ้าหน้าที่	4.10	4.55	3.29	3.78	3.81	ค่อนข้างมาก
5. ด้านมีส่วนช่วยพัฒนาสถานที่	4.60	4.55	4.05	4.38	4.34	มาก
5) กิจกรรมที่ได้ทำช่วยกระตุ้นเตือนให้คนอื่น ๆ ได้ตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม	4.55	4.35	4.47	4.00	4.31	มาก
7. กิจกรรมมีส่วนช่วยในการลดปัญหามลพิษ หรือลดโลกร้อน	4.30	4.70	4.32	3.98	4.26	มาก
8. ได้ท่องเที่ยวไปพร้อมกับการทำงานประโยชน์ให้กับพื้นที่	4.20	4.60	3.95	3.40	3.92	ค่อนข้างมาก
9. ได้ทำกิจกรรมมากกว่าการไปท่องเที่ยว	4.00	4.45	3.87	4.38	4.16	ค่อนข้างมาก
รวม	4.28	4.56	4.00	4.11	4.18	ค่อนข้างมาก

ตาราง 14 (ต่อ)

ความพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ยแต่ละกิจกรรม					ระดับ
	กิจกรรม 1 (n=20)	กิจกรรม 2 (n=20)	กิจกรรม 3 (n=40)	กิจกรรม 4 (n=40)	ภาพรวม (n=120)	
1. ด้านสถานที่	3.58	4.08	3.82	3.63	3.76	ค่อนข้างมาก
2. ด้านกิจกรรม	3.98	4.52	3.80	3.98	4.01	ค่อนข้างมาก
3. ด้านบุคลากร	4.21	4.60	3.97	3.76	4.04	ค่อนข้างมาก
4. ด้านการบริหารจัดการ	4.04	4.41	3.84	3.18	3.75	ค่อนข้างมาก
รวม	3.95	4.40	3.86	3.63	3.89	ค่อนข้างมาก

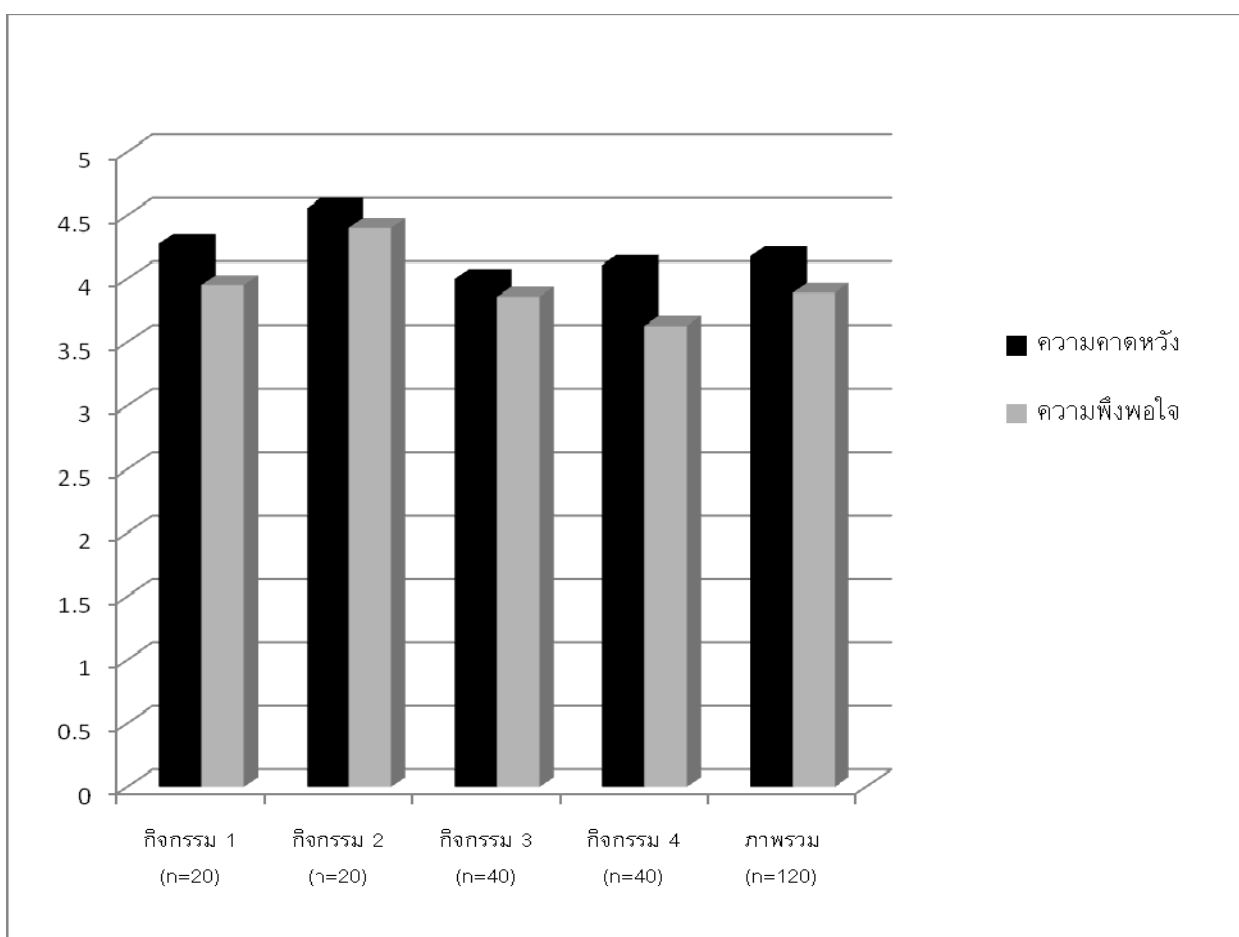
จากตาราง 14 พบว่า ความคาดหวังในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยวกิจกรรมเชิงอาสาสมัคร ทั้ง 4 กิจกรรมในภาพรวมมีความคาดหวังค่อนข้างมาก โดยความคาดหวังของนักท่องเที่ยวในระดับต้นๆ ได้แก่ ได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่เข้าร่วม และกิจกรรมมีส่วนช่วยในการพัฒนาสถานที่ ซึ่งกิจกรรมที่ทำนั้นได้ช่วยกระตุ้นเตือนให้คนอื่นๆ ตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม และกิจกรรมมีส่วนช่วยลดปัญหามลพิษหรือลดโลกร้อน

ความพึงพอใจ ในการเข้าร่วมของนักท่องเที่ยวกิจกรรมเชิงอาสาสมัคร ทั้ง 4 กิจกรรม ในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับค่อนข้างมาก จะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวพึงพอใจทุกๆ ด้านค่อนข้างมาก โดยด้านบุคลากรจะมีความพึงพอใจที่สุด

5.2 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ความคาดหวังและความพึงพอใจรวม แต่ละกิจกรรมจากนักท่องเที่ยว

ตาราง 15 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ความคาดหวังและความพึงพอใจรวม กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมที่ 3 และกิจกรรมที่ 4

รวม	กิจกรรม 1 (n=20)	กิจกรรม 2 (n=20)	กิจกรรม 3 (n=40)	กิจกรรม 4 (n=40)	ภาพรวม (n=120)
ความคาดหวัง	4.28	4.56	4.00	4.11	4.18
ความพึงพอใจ	3.95	4.40	3.86	3.63	3.89

ภาพประกอบ 41 ความคาดหวังและความพึงพอใจในแต่ละกิจกรรม และภาพรวม

จากตาราง 15 นักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรม มีความคาดหวังต่อการเข้าร่วมกิจกรรมมาก และมีความพึงพอใจมากเช่นกัน จากกราฟแสดงให้เห็นว่า ในกิจกรรมทั้ง 4 กิจกรรม ความคาดหวังมีเส้นกราฟสูงกว่าความพึงพอใจทุกกิจกรรม เนื่องจากหัวข้อในการเก็บข้อมูลมีความต่างกันไม่ได้ใช้ตัวชี้วัดในเรื่องเดียวกันจึงทำให้ผลกราฟออกมาในลักษณะของความคาดหวังสูงกว่าความพึงพอใจ

5.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ

จากปัญหาที่พบในการทำกิจกรรมทั้ง 4 กิจกรรมของนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร ได้ถูกรวบรวมจากปัญหาที่พบบ่อย พร้อมทั้งได้เสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาเพื่อที่จะนำไปปรับปรุงสำหรับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในครั้งต่อไปที่มีลักษณะคล้ายๆ กัน ดังนี้

ตาราง 16 แสดงปัญหาและข้อเสนอแนะ

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
1. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมมีน้อยเกินไปในบางกิจกรรม เมื่อเทียบความคุ้มค่าของเวลาและค่าใช้จ่าย ทำให้ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวลดลง	1. ควรเพิ่มเวลาในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครให้มากกว่านี้ ในการจัดแต่ละครั้ง เพื่อที่จะได้ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่และชุมชนให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ถ้าสถานที่ที่ทำกิจกรรมมีระยะทางไกลแล้วควรจะมีการเพิ่มวันให้มากขึ้น เพื่อให้การไปทำกิจกรรมในแต่ละครั้งมีความหมายและเกิดประโยชน์มากที่สุดที่ได้ทำ ดังนั้นองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมต่างๆ ควรมีการกำหนดระยะเวลาในการจัดให้มากกว่า 1 วัน เป็นอย่างน้อย ในการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้ง
2. การรู้จักกันน้อยเกินไปหรือไม่คุ้นเคยกันระหว่างนักท่องเที่ยว ในการทำกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครแต่ละครั้ง ส่งผลต่อความสนุกของกิจกรรมที่ทำ และการเข้าร่วมในกิจกรรมครั้งต่อไป	2. ควรจะมีกิจกรรมสร้างความคุ้นเคยกันสำหรับอาสาสมัครกับอาสาสมัครและเจ้าหน้าที่กับอาสาสมัคร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพที่ดีในการทำกิจกรรมแต่ละครั้ง และเป็นการลดช่องว่างระหว่างวัย ระหว่างบุคคล ระหว่างเพศ ให้เกิดการพูดคุย และลดความประหม่าจากการเจอกันครั้งแรกได้ และทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจในกิจกรรมที่มาทำมากขึ้น รวมถึงมีการติดตามกิจกรรมในครั้งต่อไปที่จะเกิดขึ้น

ตาราง 16 (ต่อ)

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
3. เกิดความไม่เข้าใจในลักษณะงานที่เข้าร่วมทำกิจกรรม รวมทั้งอุปกรณ์เครื่องใช้	3. ควรมีการชี้แจง ชี้แนะ และทำความเข้าใจในลักษณะงาน หรือเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องก่อนทำกิจกรรม เพื่อความเข้าใจในงานที่ทำและ เข้าใจในเครื่องมือแต่ละอย่างที่จะต้องใช้ในการทำกิจกรรมแต่ละประเภท
4. การส่งข่าวหรือประชาสัมพันธ์มีช่องทางน้อยและระยะเวลาสั้นเกินไป ทำให้นักท่องเที่ยวผู้ที่จะมาเข้าร่วมไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ทราบวัน เวลา สถานที่ และการเตรียมตัว	4. องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร ควรเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์เพื่อขยายกลุ่มคนที่สนใจในงานลักษณะนี้ และเป็นการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครให้มากขึ้น เพื่อประโยชน์ในด้านการอนุรักษ์และพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวและให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน รวมถึงเรื่องเตรียมความพร้อมของนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางเข้าร่วมกิจกรรม ว่าควรจะต้องเตรียมตัวอย่างไรบ้าง และรู้วันเวลาที่แน่นอนในการเข้าร่วมกิจกรรมเชิงอาสาสมัคร
5. มีกิจกรรมน้อยเกินไป หรือไม่หลากหลายในบางกิจกรรม ทำให้ไม่คุ้มกับเวลาและค่าใช้จ่ายที่สมัครเข้าร่วม	5. องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมต่างๆ ควรหากิจกรรมเสริมในการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครเพื่อสร้างความหลากหลายในกิจกรรมต่อการเข้าร่วม และเพื่อกระตุ้นรวมถึงสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวในการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร
	6. จากการท่องเที่ยวเชิงอาสา การมีส่วนร่วมกับชุมชนหรือเจ้าหน้าที่ เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังน้อยที่สุด คือ ดังนั้นองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมเชิงอาสา จึงควรกระตุ้นนักท่องเที่ยวหรือควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวกับชุมชนและเจ้าหน้าที่ เพราะจะทำให้เกิดการพัฒนาในระยะยาว

ตอนที่ 6 ผลการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในภาพรวม

ก่อนที่จะได้ผลสรุปในเรื่องความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครนั้น ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรมทั้ง 4 กิจกรรม โดยการพูดคุยก่อนทำกิจกรรมและหลังจากเสร็จกิจกรรมแล้ว เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการสรุปผลในด้านด้านความรู้และความเข้าใจของการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร ดังนี้

6.1 ก่อนการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร

นักท่องเที่ยวมีความเข้าใจในเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครว่า เป็นการท่องเที่ยวที่ได้บำเพ็ญประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยว บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม ได้ไปช่วยฟื้นฟูอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นการร่วมแรงร่วมใจในการช่วยเหลือกันของนักท่องเที่ยว ในด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ

นักท่องเที่ยวมีความคาดหวังจากการมาทำกิจกรรมในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร นั่นคือ การทำให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมแล้วยังเกิดประโยชน์ต่อตนเอง เกิดจิตสำนึกในการมีส่วนร่วม และมีความสำนึกดีต่อสังคมฝังอยู่ภายใต้ของจิตใจตลอดเวลา การได้พบเจอเพื่อนใหม่ๆ ที่มีแนวทางคล้ายๆ กัน ได้รับความรู้เพื่อนำมาประกอบการศึกษา ได้รู้จักการดูแลธรรมชาติและรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม ทำให้พื้นที่มีสภาพดีขึ้น คาดหวังถึงความสนุกสนานของการทำกิจกรรม ต้องการมาพักผ่อน ได้รู้จักถึงการเสียสละและการให้ฝึกความอดทน ได้ประสบการณ์ที่ต่างจากการท่องเที่ยวปกติ

ความต้องการหลังจากการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร นักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรม ต้องการให้ธรรมชาติคงอยู่นานขึ้น ไม่เกิดการทำลายธรรมชาติไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม ต้องการการช่วยเหลือซึ่งกันและกันจากนักท่องเที่ยวอาสาสมัครที่เข้าร่วมกิจกรรม หลังจากที่ได้เสร็จสิ้นกิจกรรม ต้องการให้เกิดเครือข่ายของการท่องเที่ยวและทำกิจกรรมในลักษณะนี้ให้เยอะขึ้น

ความรู้ของลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครที่นักท่องเที่ยวทราบ ได้แก่ กิจกรรมการปลูกป่าชายเลน กิจกรรมขยายพันธุ์หอยทะเล การบริจาคของหมู่บ้านชนบท กิจกรรมเก็บขยะชายหาด การจัดกิจกรรมเด็ก กิจกรรมปลูกปะการัง กิจกรรมสร้างฝายกันน้ำ การสร้างแนวกันไฟ การบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือชาวบ้าน และการสร้างบ้านดินเพื่อบุคคลอื่นๆ

6.2 หลังทำกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร

สิ่งที่ได้รับจากความคาดหวังเบื้องต้น นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ใหม่ในการท่องเที่ยวที่ไม่เคยพบและได้มีส่วนร่วมกับการกิจกรรม มีความสนุกในกิจกรรมที่ได้ทำ ได้รับการปลูกฝังจิตสำนึกในด้านการดูแลธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้รู้จักเพื่อนใหม่ เกิดมิตรภาพความผูกพัน ได้รับความสุข ได้ความรู้และความเข้าใจมากขึ้นในกิจกรรมที่ทำ ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกถึงศักยภาพของตัวเองมากขึ้น รู้สึกถึงคำว่าอดทนและเกิดความภูมิใจ ทำให้รู้สึกถึงคุณค่าในตนเองรวมถึงได้เห็นคุณค่าของการร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร เป็นการสร้างแรงกระตุ้นในตัวเองที่จะช่วยกันสื่อสาร ส่งต่อให้คนอื่นๆ ได้มาใส่ใจธรรมชาติเพิ่มขึ้น

ความรู้สึกต่อการทำกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครของนักท่องเที่ยว รู้สึกได้ว่าเป็นการไปท่องเที่ยวพร้อมทั้งรักษาธรรมชาติของสถานที่ท่องเที่ยว ทำให้พื้นที่บริเวณนั้นได้รับการฟื้นฟูและดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ทำให้เปลี่ยนมุมมองและมีทัศนคติดีขึ้นในเรื่องของการท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับการทำกิจกรรมกลุ่ม การสร้างสิ่งดีๆ มีประโยชน์ให้กับสถานที่ที่เดินทางไป ได้รับความรู้สึกดีอ้อมอ้อมใจ เป็นการท่องเที่ยวและทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของสังคม

ความเข้าใจในการทำกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร นักท่องเที่ยวที่มาทำกิจกรรมมีความเข้าใจในความหมายของคำว่า การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครมากขึ้น ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดจิตสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม เป็นการเรียนรู้และปฏิบัติให้เกิดความเข้าใจ อีกทั้งเป็นยังการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่สามารถทำได้ด้วยตัวเอง เป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบของการพัฒนาที่ต้องอาศัยความร่วมมือในการทำกิจกรรม และยังเป็นการท่องเที่ยวที่คู่ไปกับการรักษาธรรมชาติสภาพแวดล้อม

จากการรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์ โดยการพูดคุยก่อนทำกิจกรรมและหลังจากเสร็จกิจกรรม ทั้ง 4 กิจกรรม ผลสรุปที่ได้จะแบ่งออกเป็น 3 หัวข้อ ดังนี้

1) การให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร คือ เป็นการท่องเที่ยวที่ได้บำเพ็ญประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยวต่อชุมชนหรือสังคม ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดจิตสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม เป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบของการพัฒนา มีการเรียนรู้ไปพร้อมกับการปฏิบัติและยังได้ท่องเที่ยวไปพร้อมกับการรักษาธรรมชาติรวมถึงการช่วยเหลือสังคม

2) ลักษณะของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร เป็นการท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการทำกิจกรรมในด้านต่างๆ คือ

กิจกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การปลูกป่าชายเลน ขยายพันธุ์หญ้าทะเล เก็บขยะชายหาด ปลูกปะการัง การสร้างแนวกันไฟ กิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำ เป็นต้น

กิจกรรมเพื่อสังคม ได้แก่ การบริจาคของหมู่บ้านชนบท การบริจาคของและช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ในสถานะเหตุภัยพิบัติ การบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือชาวบ้าน การสร้างบ้านดินเพื่อบุคคลอื่นๆ เป็นต้น

กิจกรรมเพื่อเด็กและเยาวชน ได้แก่ การจัดกิจกรรมค่ายอบรมเด็กและเยาวชน

3) สิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ใหม่จากการท่องเที่ยวไปพร้อมกับได้ทำประโยชน์ให้กับพื้นที่หรือสถานที่ท่องเที่ยว โดยผ่านตัวกิจกรรมในด้านต่างๆ เกิดความสนุกในกิจกรรมที่ได้ทำ รู้ถึงศักยภาพของตัวเอง รู้จักคำว่าอดทน ทำให้รู้ถึงคุณค่าของตัวเองมากขึ้น ได้รับความสุข ความรู้และความเข้าใจในกิจกรรมที่ทำ ได้รับการปลูกฝังจิตสำนึกในด้านการดูแลธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นการเปลี่ยนมุมมองและมีทัศนคติดีขึ้นในเรื่องของการท่องเที่ยว การเข้าร่วมกิจกรรมยังได้รู้จักเพื่อนใหม่ๆ รวมทั้งสร้างแรงกระตุ้นในตัวเองที่จะช่วยกันสื่อสารบอกต่อให้คนอื่น ๆ ได้มาใส่ใจสิ่งรอบตัวมากขึ้น เป็นการท่องเที่ยวที่ได้สร้างสิ่งดีๆ มีประโยชน์ให้กับสถานที่ที่เดินทางไป

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความคาดหวังและความพึงพอใจ ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร มีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาความคาดหวังและความพึงพอใจ ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปทำกิจกรรมอาสาสมัครใน 4 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมล่องเรือเก็บขยะในลำคลอง สถานที่คลองลัดมะยม เขตตลิ่งชัน จ.กรุงเทพฯ จำนวน 20 คน 2) กิจกรรมสร้างแนวกัน สถานที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง อ.ลานสัก จ.อุทัยธานี จำนวน 20 คน 3) กิจกรรมปลูกป่าชายเลน สถานที่สถานพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 6 เพชรบุรี อ.บ้านแหลม จ.เพชรบุรี จำนวน 40 คน 4) กิจกรรมอาสาสร้างบ้านดิน สถานที่ อ.หนองฉาง จ.อุทัยธานี จำนวน 40 คน รวม 120 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์แบบ Group interview ก่อนทำกิจกรรมและหลังทำกิจกรรม เพื่อตรวจสอบความคาดหวัง นอกจากนี้ยังใช้ แบบสอบถามเพื่อตรวจสอบความพึงพอใจหลังทำกิจกรรม โดยผู้วิจัยได้กำหนดข้อมูลด้านความพึงพอใจเอาไว้ 4 ด้าน คือ ด้านสถานที่ ด้านกิจกรรม ด้านบุคลากรและด้านการบริหารจัดการ

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ นำมาวิเคราะห์เนื้อหาและนำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม มาประมวลผลเพื่อหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. นักท่องเที่ยวในกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร ทั้ง 4 กิจกรรม มีความคาดหวังอยู่ในระดับค่อนข้างมากและได้รับความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครอยู่ในระดับค่อนข้างมากเช่นกัน

ในระดับความคาดหวังที่ค่อนข้างมาก เพราะนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรมได้รับรู้ข้อมูลเบื้องต้นก่อนแล้วจึงได้ตัดสินใจเข้าร่วม ทำให้เกิดความคาดหวังที่ค่อนข้างมากในการได้มาทำกิจกรรม

ในระดับความพึงพอใจที่ค่อนข้างมาก เพราะกิจกรรมที่ได้เข้าร่วมนั้น ได้จัดตามแผนที่วางไว้ ได้ทำกิจกรรมอย่างที่คาดหวังไว้ก่อนมารวมถึงมีการบริการที่ดี ได้รับการเอาใจใส่ มีความเป็นกันเองและบรรยากาศอันดีของบุคลากรที่จัดกิจกรรม

2. ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครของนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรม คือ เป็นการท่องเที่ยวที่ได้บำเพ็ญประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยวต่อชุมชนหรือสังคมโดยความสมัครใจ ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดจิตสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม เป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบของการพัฒนา มี

การเรียนรู้ไปพร้อมกับการปฏิบัติและยังได้ท่องเที่ยวไปพร้อมกับการรักษาธรรมชาติรวมถึงการช่วยเหลือสังคม

อภิปรายผล

นักท่องเที่ยวจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร มีความหลากหลายของข้อมูลแตกต่างกันไป ตามความสนใจของกิจกรรมและสถานที่ มีผลในการประเมินต่องานวิจัยในเรื่องความคาดหวังและความพึงพอใจ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำมาใช้ประกอบในการอภิปรายผล ของนักท่องเที่ยวอาสาสมัครในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครทั้ง 4 กิจกรรม จากการวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลประเด็นสำคัญ ได้ดังนี้

1. ความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในภาพรวมทั้ง 4 กิจกรรมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความคาดหวังว่าต้องการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม และรู้สึกว่าตนเองมีส่วนช่วยในการพัฒนาสถานที่ เห็นได้ว่าสอดคล้องกับ คลาร์ก (Clarke, 2009) ที่กล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครเป็นการไปทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ซึ่งกันและกัน กล่าวได้ว่า ตัวอาสาสมัครหรือนักท่องเที่ยวเอง และชุมชนรวมถึงบุคคลต้องการมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ เช่นเดียวกับที่ นินอส (Ninos, 2006) มีความเห็นว่า การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และเวริง (Wearing, 2001) ได้กล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงอาสาเป็นการนำไปสู่การช่วยเหลือหรือบรรเทาความลำบากของคนบางกลุ่มในสังคม หรือฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้กลับมาสมบูรณ์ดังเดิม เช่นเดียวกับที่ เพชรี หาลาก (2538 : 10-11) กล่าวว่า ความคาดหวังของบุคคลเป็นการตั้งขึ้นเพื่อการตอบสนองต่อความต้องการ ถ้าเกิดความต้องการแล้ว ความคาดหวังก็จะตามมา แล้วการกระทำพฤติกรรมไปสู่เป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในครั้งนี้ ว่านอกจากความคาดหวังที่กล่าวข้างต้นแล้ว นักท่องเที่ยวอาสาสมัครทั้ง 4 กิจกรรม ยังคาดหวังในเรื่องของการกระตุ้นเตือนให้คนอื่น ๆ ได้ตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมลดปัญหามลพิษและภาวะโลกร้อนอีกด้วย สอดคล้องกับที่ พาราสูรามาน ,ไซแทมอล และแบร์รี (Parasuraman; Zeithaml; & Berry. 1988:16) กล่าวว่า การที่ลูกค้าต้องการซื้อสินค้าหรือบริการเพื่อตอบสนองความต้องการอย่างเฉพาะเจาะจง พวกเขาจะมีแรงจูงใจที่จะทำให้ความต้องการได้รับการตอบสนอง ดังจะเห็นได้ว่า สิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังกับการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร คือ การที่นักท่องเที่ยวตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม และปัญหามลพิษของสถานที่และแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้น นักท่องเที่ยวจึงต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานที่หรือแหล่งท่องเที่ยวให้คงไว้สืบนานเท่านาน

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในภาพรวมทั้ง 4 กิจกรรมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก โดยนักท่องเที่ยวพอใจในตัวบุคลากรเป็นอันดับต้นๆ รองลงมาเป็นด้านกิจกรรม ด้านสถานที่ และด้านบริหารจัดการ จะเห็นได้ว่า การที่นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจด้านบุคลากร เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า นักท่องเที่ยวพอใจในความเป็นกันเองและความมีอัธยาศัยของตัวบุคลากร บุคลากรต้องเอาใจใส่ดูแลมีความรอบรู้และมีความสามารถให้ความดูแล

ระวังในเรื่องความปลอดภัย ซึ่งกิจกรรมอาสาสมัครทั้ง 4 กิจกรรม จำเป็นต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านในแต่ละกิจกรรม และบุคลากรหรือทีมงานต้องดูแล เอาใจใส่นักท่องเที่ยวอาสาสมัครอย่างใกล้ชิดเนื่องจากในแต่ละกิจกรรมมีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ และความปลอดภัยแตกต่างกัน ดังนั้นบุคลากรจึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร สอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล บำรุงวงศ์ไทย (2551) ที่กล่าวว่า ความพึงพอใจมีผลต่อแนวโน้มพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว โดยความพึงพอใจด้านทีมงาน มีผลต่อนักท่องเที่ยว ทำให้มีแนวโน้มในการกลับมาเข้าร่วมงานอีกและมีแนวโน้มในการแนะนำ บอกต่อคนอื่นๆ ที่รู้จัก ในการท่องเที่ยวครั้งต่อไป เช่นเดียวกับที่ จิตตินันท์ เดชะคุปต์ (2543: 19 ; อ้างอิงจาก Oliver. 1980: 460 A Cognitive Model of the Antecedents and Consequences of Satisfaction Decisions) โดยกล่าวว่า สิ่งที่มีผลต่อความพึงพอใจ ปัจจัยหนึ่งคือ ผู้ให้บริการ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการปฏิบัติงานบริการให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจทั้งสิ้น การบริการโดยคำนึงถึงลูกค้าเป็นหลักย่อมสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้เกิดความพึงพอใจได้ง่าย

ส่วนความพึงพอใจด้านกิจกรรมนักท่องเที่ยวมีความเห็นว่า ลักษณะของแต่ละกิจกรรมที่ทำมีความเหมาะสมและสนุกสนาน แต่ก็ไม่ได้ละเอียดในเรื่องของความปลอดภัย อีกทั้งยังได้รับความรู้จากการทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรมและมีกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ แต่ควรปรับปรุงในเรื่องของระยะเวลาในการทำกิจกรรมให้มากขึ้น สอดคล้องกับที่ เรมอนด์และฮอลล์ (Raymond & Hall. 2008) กล่าวว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครเป็นกิจกรรมที่มีรูปแบบของการผ่อนคลาย จึงสามารถเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ เช่นเดียวกับที่ แวริงและเนล (Wearing; & Nail. 2003) ว่าไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครเป็นการหาประสบการณ์ที่ต้องลงไปสัมผัสด้วยตัวเองซึ่งจะรวมไว้ในเรื่องของความเข้าใจกัน หรือสำหรับความแตกต่างอันจะนำไปสู่แรงจูงใจอันแท้จริง

ส่วนด้านสถานที่และด้านการบริหารจัดการนั้น พบว่า นักท่องเที่ยวมีความเห็นว่าพื้นที่ในการทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรมมีความเหมาะสม แต่ยังไม่มีความสะดวกในการเดินทางมากนัก ซึ่งปัญหาของสถานที่ที่สามารถเชื่อมโยงด้านการบริหารจัดการได้ ดังนั้น องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครควรพิจารณาความเหมาะสมในการบริหารจัดการ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการจัดโปรแกรมการทำกิจกรรม กับเวลาที่เสียไปกับการเดินทาง หรือการประสานงานในด้านต่างๆ ที่เอื้ออำนวยต่อการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ โอลิเวอร์ (จิตตินันท์ เดชะคุปต์. 2543: 19 ; อ้างอิงจาก Oliver. 1980: 460 A Cognitive Model of the Antecedents and Consequences of Satisfaction Decisions) ที่กล่าวว่า การเข้าถึงบริการได้สะดวก เมื่อลูกค้ามีความต้องการย่อมก่อให้เกิดความพึงพอใจต่อบริการ ทำเลที่ตั้งและการกระจายสถานที่บริการให้ทั่วถึงเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ลูกค้าจึงเป็นเรื่องสำคัญ อีกทั้ง นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่า ค่าใช้จ่ายในการทำกิจกรรมมีราคาไม่สูง ยังมีความคุ้มค่าในการทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรม ดังเช่นที่ บราวน์และมอร์ริสัน (Brown & Morrison, 2003) กล่าวว่า การท่องเที่ยวรูปแบบอาสาสมัครเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นกิจกรรมการ

ท่องเที่ยว ที่มีการคำนึงด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยมีค่าใช้จ่ายที่ไม่สูงเกินไปและมีจุดมุ่งหมายในการเดินทางท่องเที่ยว พร้อมกับการทำกิจกรรมอาสาสมัครด้วย

2. นักท่องเที่ยวมีความคาดหวังต่อการเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครสูงกว่าความพึงพอใจทั้ง 4 กิจกรรม เป็นผลมาจาก ความคาดหวังของบุคคลเบื้องต้นย่อม มีการตั้งความคาดหวังให้สูงไว้ก่อน แต่เมื่อบุคคลได้รับการปฏิบัติหรือได้ลงมือกระทำแล้ว พบว่าการคาดหวังที่ตั้งเอาไว้ในเบื้องต้น จะไม่ถูกตอบสนองในทุกๆ ข้อ จึงส่งผลให้ความพึงพอใจที่ได้รับมานั้น แม้ว่ามีความพึงพอใจมากก็ตามแต่ก็จะน้อยกว่าสิ่งที่คาดหวังเอาไว้ แต่นั่นไม่ได้หมายความว่า นักท่องเที่ยวไม่มีความพึงพอใจในกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ (ศรีนิตย์ บุญทอง, 2521: 10-11) กล่าวว่า การที่บุคคลจะกำหนดความคาดหวังของตนเองนั้นจะต้องประเมินความเป็นไปได้ ทั้งนี้เพราะความคาดหวังเป็นความรู้สึกนึกคิดและคาดการณ์ของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยสิ่งอื่นๆ อาจจะเป็น รูปธรรม หรือนามธรรมก็ได้ ความรู้สึกนึกคิดหรือคาดการณ์นั้นๆ จะมีลักษณะเป็นการประเมินค่า โดยมาตรฐานของตนเอง เป็นเครื่องวัดการคาดการณ์ของแต่ละบุคคล แม้จะเป็นการให้ต่อสิ่งที่ เป็น รูปธรรมหรือนามธรรมชนิดเดียวกัน ก็อาจจะแตกต่างกันออกไปได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับภูมิหลัง ประสบการณ์ความสนใจ และการเห็นคุณค่าความสำเร็จของสิ่งนั้นๆ

อีกประการหนึ่ง คือ นักท่องเที่ยวที่มาร่วมกิจกรรมนั้นมีความหลากหลายในวัยวุฒิ คุณวุฒิ อาชีพ ประสบการณ์และการรับรู้ จึงทำให้มีความคาดหวังที่หลากหลายต่างกัน จะเห็นได้ว่า ปัจจุบันนักท่องเที่ยวอาสาสมัครที่เข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครส่วนใหญ่เป็นพนักงาน บริษัทเอกชนและนักเรียน/นักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ เรมอนด์และฮอลล์ (Raymond & Hall, 2008) ที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครเป็นการผสมผสานกันระหว่างรูปแบบการท่องเที่ยวกับการ สมัครใจไปทำงานที่เป็นประโยชน์ และพบว่าการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครกำลังเป็นเรื่องที่ได้รับความนิยมแผ่ขยายในวงกว้างในสังคมขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งการขยายตัวของการท่องเที่ยวในลักษณะนี้ เริ่มเป็นที่นิยมในหมู่นักศึกษา หรือคนทำงานโดยใช้เวลาวันหยุดของตนไปเพื่อให้เกิดประโยชน์และเพื่อหาความสุขให้กับตนเองในขณะเดียวกันก็ได้ มอบความสุขให้คนอื่นในเวลาเดียวกันด้วย ทางด้าน สถานภาพของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังเป็นโสดไม่มีภาระทางครอบครัว ทำให้มีเวลาในการเข้าร่วม กิจกรรมอาสาสมัคร จึงเลือกใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์โดยการหากิจกรรมยามว่างเป็นการ ท่องเที่ยว ประกอบกับช่วงอายุส่วนใหญ่ของนักท่องเที่ยว อยู่ในกลุ่มช่วงอายุ ต่ำกว่า 24 ปี – 37 ปี ซึ่งสอดคล้อง อาทิตยา พิเชษฐพันธ์ (2548) ได้พบว่า นักท่องเที่ยว มีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี ซึ่งเป็นวัยที่ยังมีพลังกำลังในการอุทิศตนและบำเพ็ญประโยชน์ ดังนั้นกิจกรรมที่เหมาะสมที่สุดก็คือ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร (Voluntourism) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะผสมผสาน ระหว่างการท่องเที่ยวในรูปแบบความสนใจพิเศษกับการทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในพื้นที่ ท่องเที่ยวที่ได้ไปเยี่ยมเยือน

ดังนั้นความพึงพอใจที่ได้รับก็จะถูกตอบสนองไปตามความคาดหวังของบุคคลแต่ละคน ไม่เท่ากัน ซึ่งสอดคล้องกับ (สุรางค์ จันทน์เอม. 2529:55) กล่าวว่า iva ความคาดหวัง คือความ

เชื่อถือว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งน่าจะเกิดขึ้นและสิ่งใดไม่น่าจะเกิดขึ้น ความคาดหวังจะเกิดขึ้นตรงความเชื่อถือ หรือการคาดการณ์ล่วงหน้าหรือไม่นั้นย่อมขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละคน และสอดคล้องในเรื่องของปัจจัยที่ทำให้เกิดความคาดหวัง ซึ่งมี 4 ปัจจัยสำคัญ คือ ความต้องการส่วนบุคคล การบอกแบบปากต่อปาก ประสบการณ์ในอดีตของบุคคลและการโฆษณาประชาสัมพันธ์

3. ในการให้ความหมายและขอบเขตกิจกรรมที่ได้จากนักทอ่งเที่ยว ทั้ง 4 กิจกรรม สรุปได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครเป็นการท่องเที่ยวที่ได้บำเพ็ญประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยวต่อชุมชนหรือสังคมโดยความสมัครใจ ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดจิตสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม เป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบของการพัฒนา มีการเรียนรู้ไปพร้อมกับการปฏิบัติและยังได้ท่องเที่ยวไปพร้อมกับการรักษาธรรมชาติรวมถึงการช่วยเหลือสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ เรมอนด์และฮอลล์ (Raymond; & Hall. 2008) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร เป็นการผสมกันระหว่างรูปแบบท่องเที่ยวกับการสมัครใจไปทำงานที่เป็นประโยชน์ ไม่ใช่แค่การได้รับการพัฒนาในตัวบุคคล แต่ผลทางตรงที่จะได้รับทั้งด้านสังคม ธรรมชาติและการมีส่วนร่วมในเชิงบวก และสอดคล้องกับ บราวน์และมอร์ริสัน (Brown; & Morrison. 2003) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร ไว้ว่า การท่องเที่ยวรูปแบบอาสาสมัคร เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งนักท่องเที่ยวจำนวนมากในปัจจุบันกำลังมองหากิจกรรมที่สามารถที่จะทำในวันหยุด โดยมีค่าใช้จ่ายที่ไม่สูงเกินไปและมีจุดมุ่งหมายในการเดินทางท่องเที่ยว พร้อมกับการทำกิจกรรมอาสาสมัคร เช่น การสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น รวมทั้งนิยามที่ให้ไว้ของนินอส (Ninos. 2006) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร เป็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเป็นการสร้างโอกาสสำหรับเด็กและบุคคลในครอบครัวถึงสิ่งที่ค้นพบ ด้านขีดความสามารถของมนุษย์โดยผ่านกระบวนการ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาของชุมชน

ในความหมายและขอบเขตของการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครที่ให้ไว้ โดยนักวิจัยชาวต่างชาติจะเห็นได้ว่า ถึงแม้ว่าจะเป็นคนละเชื้อชาติ ต่างศาสนา ต่างวัฒนธรรม พื้นที่การทำกิจกรรมต่างกัน แต่สิ่งที่ได้จากการให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร มีลักษณะเหมือนกัน ไม่แตกต่างกัน เพราะเป็นการท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์เดียวกัน คือ นักท่องเที่ยวไปด้วยความสมัครใจและไปแล้วได้บำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชน สังคม ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานหรือการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะเป็น 2 ส่วน คือ

1. ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร ผู้วิจัยขอเสนอแนะ ดังนี้

1.1 จากการสอบถามนักท่องเที่ยวพบว่า การจัดกิจกรรมอาสาสมัครนั้นมีเวลาน้อยเกินไป เพราะฉะนั้นในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครครั้งต่อไป ควรจะเพิ่มเวลาจัด

มากกว่าหนึ่งวัน เพื่อสร้างความคุ้นเคยในการทำความรู้จักกันของนักท่องเที่ยว และสร้างความสัมพันธ์กับคนในชุมชน การมีส่วนร่วมให้เกิดประโยชน์กับพื้นที่และได้เรียนรู้วัฒนธรรมของพื้นที่ด้วย

1.2 จากการเก็บข้อมูลของนักท่องเที่ยว พบว่า การทำกิจกรรมในสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงและมีคนเข้ามาเที่ยวมาก ทำให้ความสนใจในกิจกรรมลดน้อยลง มีการจัดการที่ยากขึ้น เพราะฉะนั้นการจัดกิจกรรม ควรจะจัดในสถานที่ๆ เป็นสัดส่วนหรือเป็นพื้นที่ที่จัดเฉพาะสำหรับกิจกรรมนั้นๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยว ได้ทำกิจกรรมอาสาสมัครอย่างเต็มที่ และสนใจในกิจกรรม

1.3 จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลและสัมภาษณ์ในการทำงานวิจัย ในด้านการท่องเที่ยว ในการจัดให้นักท่องเที่ยวไปทำกิจกรรมในแต่ละครั้ง ควรจะมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจและมีชื่อเสียงอยู่ในพื้นที่โดยรอบบริเวณ เพื่อให้เกิดแรงจูงใจสำหรับนักท่องเที่ยว ที่จะเข้าร่วมในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครแต่ละครั้ง

1.4 ปัญหาที่พบจากนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรม ในด้านการเตรียมตัวทำกิจกรรม นั้นมีน้อย ควรมีการสื่อสารหรือการส่งข่าว ให้นักท่องเที่ยวทราบก่อนการเดินทางมากขึ้น เพื่อเป็นข้อมูลในการเตรียมความพร้อมกับสิ่งที่จะต้องเจอ เช่น ลักษณะกิจกรรมที่จะต้องไปทำ สภาพภูมิประเทศของสถานที่ สภาพภูมิอากาศ นักท่องเที่ยวอาสาสมัครจะได้เตรียมเสื้อผ้า อุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อมสำหรับการทำกิจกรรมและแสดงถึงความพร้อมของผู้จัดกิจกรรมด้วย

1.5 จากผลการศึกษาของผู้วิจัย ในด้านสัดส่วนของการทำกิจกรรมและการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครไม่ควรให้น้ำหนักส่วนหนึ่งส่วนใดมากเกินไป ดังนั้นกิจกรรมที่จัด ควรจะแบ่งช่วงเวลาในการทำกิจกรรมและการพักผ่อนหรือท่องเที่ยวให้เหมาะสม นั่นคือ มีการให้น้ำหนักของเวลาการทำกิจกรรมและการท่องเที่ยวพักผ่อนเท่าๆ กัน เพราะการมาทำกิจกรรมในแต่ละครั้งมาเพื่อความผ่อนคลายและมาทำให้เกิดประโยชน์กับพื้นที่ไป

1.6 จากการสังเกตการณ์และสอบถามนักท่องเที่ยวแต่ละกิจกรรม ในด้านเครือข่าย การทำความรู้จักกันเบื้องต้นของอาสาสมัครนั้นเป็นสิ่งจำเป็น ควรมีกิจกรรมสร้างความคุ้นเคยกันสำหรับอาสาสมัครกับอาสาสมัครและเจ้าหน้าที่กับอาสาสมัคร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพที่ดีในการทำกิจกรรมแต่ละครั้ง และเป็นการลดช่องว่างระหว่างวัย ระหว่างเพศ ลดความประหม่าจากการเจอกันในครั้งแรกได้ เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในแต่ละครั้งจะได้เกิดแรงกระตุ้นและอยากจะทำกิจกรรมในกิจกรรมครั้งต่อไป เกิดความต่อเนื่องของอาสาสมัครที่มาทำกิจกรรมและมีการชักชวนผู้อื่นให้มาทำกิจกรรมและท่องเที่ยวไปพร้อมๆ กัน เป็นการสร้างเครือข่ายของการท่องเที่ยวลักษณะนี้ได้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

2.1 จากข้อสรุปของผลการวิจัยในงานครั้งนี้ ในการใช้ข้อมูลตัวชี้วัดในความคาดหวังและความพึงพอใจ ควรจะใช้ตัวชี้วัดที่เป็นเรื่องเดียวกัน เพื่อเป็นการตอบโจทย์จากนักทอ่งเที่ยวได้ว่าเมื่อมีความคาดหวังในเรื่องนั้นแล้วความคาดหวังถูกตอบสนองหรือไม่ ถ้าถูกตอบสนองแสดงว่าเกิดความพึงพอใจจากการเข้าร่วมกิจกรรม และสามารถวัดผล แสดงออกมาในรูปแบบเชิงปริมาณได้

2.2 จากการวิจัยครั้งนี้ ศึกษาจากกิจกรรมที่ไม่เหมือนกันทำให้มีความแตกต่างในคำตอบ ไม่สามารถวัดผลด้านใดด้านหนึ่ง ดังนั้น งานวิจัยครั้งต่อไปควรจะใช้กิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งในการศึกษา เพื่อเปรียบเทียบระหว่างกิจกรรมกับสถานที่ที่ไปจัดกิจกรรมว่ามีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช. (2552). แนวกันไฟ. สืบค้นเมื่อ 13 ตุลาคม 2552, จาก http://www.dnp.go.th/ForestFire/FIRESCIENCE/lesson%204/lesson4_2.htm
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2541). แผนปฏิบัติการท่องเที่ยวแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: บริษัท อัลซา จำกัด.
- กัลยกร คุณเจริญ. (2550). เหตุผลที่ทำให้อาสาสมัครเข้ามาปฏิบัติงานในองค์กร กรณีศึกษาอาสาสมัครมูลนิธิสืบนาคะเสถียร(มะขามป้อม) กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.บ. (การพัฒนารวมชน). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- เครือข่ายจิตอาสา. (2552). เทียวเพื่อคนอื่น. สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน 2552, จาก <http://www.volunteerspirit.org/node/383>.
- จารุณี แก้วประภา. (2552). สร้างจิตสำนึกให้อาสาสมัคร กศน. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2552, จาก <http://www.volunteerspirit.org/node/1557>.
- จิตตินันท์ เดชะคุปต์. (2543). จิตวิทยาการบริหารอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุฑารัตน์ คชรัตน์. (2549). มาตรฐานการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กตามความคาดหวังของบุคคลในชุมชน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จักรพงษ์ ธรรมพงษ์วร. (2547). ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดกิจกรรมนันทนาการของรีสอร์ทในจังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การจัดการนันทนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ฉลอมศรี พิมลสมพงษ์. (2542). การวางแผนและพัฒนากิจการตลาดท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- เฉลิมพล พันธุ์บัว. (2549). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมด้านแรงจูงใจ และการติดต่อสื่อสารกับบทบาทของผู้บริหารในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธีระพัฒน์ โยธจักร. (2549). แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาและการออกกำลังกายของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมในเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (วิทยาศาสตร์การกีฬา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- นพรัตน์ บำรุงรักษ์. (2535). การปลูกป่าชายเลน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียน สโตร์.
- นฤมล บำรุงวงศ์ไทย. (2551). ความพึงพอใจและแนวโน้มพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวต่อการใช้บริการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ *Trekkingthai.com*. สารนิพนธ์ บธ.ม. (การจัดการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เนตรชนก นามเสนาะ. (2549). แรงจูงใจในการทำงานอาชีพเลขานุการสถานทูตฯ. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542). การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปกรณ์ ปริยากร. (2530). ทฤษฎี แนวคิด และกลยุทธ์เกี่ยวกับการพัฒนา. กรุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พงษ์พันธ์ ตระกูลศรีชัย. (2547). ความคาดหวังและการรับรู้ของผู้บริโภคที่มีต่อพฤติกรรมการใช้สินค้าและบริการของร้านโนเกียชอปในเขตกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ บธ.ม. (การจัดการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เพชรี हालाภ. (2538). ความคาดหวังของผู้บังคับบัญชาระดับกลางที่มีผลต่อบทบาทการปฏิบัติงานของผู้บังคับบัญชาระดับล่างในโรงงานอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์พลาสติก. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาอุตสาหกรรม) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ภาวิดา ดำรงอดิภา. (2549). ความคาดหวังและการรับรู้ต่อคุณภาพการบริการร้านทรูเคาเตอร์เซอร์วิสของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ บธ.ม. (การตลาด). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มิศรา สามารถ. (2543 มีนาคม). การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : รายงานผลการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. (2539). จิตวิทยาการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2526). หลักการพัฒนาชุมชนและหลักการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: ไทยอเนกธาระห์.
- วรรณพร วณิชชานุกร; วรรณวิภา จิตชัย; และมาลี บุษยะมา. (2541). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

- วรารกร จันทรเสนา. (2549). การศึกษาทรัพยากรและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามลักษณะภูมิประเทศในพื้นที่กว๊านพะเยาและบริเวณโดยรอบ. ปรินูญานิพนธ์ วท.ม. (การวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิชัย พรหมเมศ. (2537). ความคาดหวังของนักศึกษาสายอาชีพสังกัดกรมอาชีวศึกษาต่อการทำงานภาคอุตสาหกรรม. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาอุตสาหกรรม) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- วิมลวรรณ สุธิบุตร. (2551). ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการธุรกิจนำเที่ยวของบริษัทหนุ่มสาวทัวร์ จำกัด. ปรินูญานิพนธ์ วท.ม. (การจัดการนันทนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วีระพงษ์ เณลิมจิระรัตน์. (2539). คุณภาพในงานบริการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ประชาชนจำกัด.
- วัชร ชูรักษา. (2551). รายงานผลการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจและจากข้อมูลเพิ่มเติมจากงานวิชาการและการส่งเสริมการขายของบริษัทนำเที่ยว Voluntourism ทั้งในประเทศและต่างประเทศ. จุลสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- วัฒนา เพ็ชรวงศ์. (2542). พฤติกรรมและความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการใช้บริการ. วิทยานิพนธ์ บธ.ม. (การตลาด). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. ถ่ายเอกสาร.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2534). อาสาสมัครกับการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์. กรุงเทพฯ: โครงการวิจัยเสริมสูตร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กรมประชาสัมพันธ์. (2552). ศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริ ฯ . สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2552, จาก http://www.prd.go.th/p_2549/ecothai_.php?center=649
- ศูนย์วิทยุพระราม 9 ศูนย์ประสานงานช่วยเหลือประชาชน. (2552). คำจำกัดความและความหมายของคำว่า อาสาสมัครกู้ภัย. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2552, จาก <http://rama9rescue.forumotion.net/forum-f3/topic-t134.htm>
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2539). โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนแม่บทพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2542). รายงานขั้นสุดท้าย การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- สุธาสนี พัดโรสง. (2547). ความคาดหวังและการรับรู้ของลูกค้าชาวไทยที่มีต่อคุณภาพการบริการของโรงแรมอิมพีเรียลแมปิง เชียงใหม่. สารนิพนธ์ บธ.ม. (การตลาด). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- สุรางค์ จันทร์เอม. (2529). จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อักษรบัณฑิต.
- สนธิ อักษรแก้ว; สนใจ หะวานนท์; และชาติรี มากนวล. (2536?). *คู่มือการปลูกพันธุ์ไม้ป่าชายเลน*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนพันธ์ี่พับบลิชิ่ง.
- สมชาย เลี้ยงพรพรรณ. (2541). รายงานการวิจัย การศึกษาทรัพยากรนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในบริเวณทะเลน้อย ทะเลหลวง และทะเลสาบสงขลา. สงขลา: ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สมพร เทพสิทธา. (2539). *แนวคิดและทิศทางการพัฒนางานอาสาสมัครในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: อัดสำเนา
- ส่วนส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลน สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. (2549). *คู่มือความรู้เรื่องป่าชายเลน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ชุมชุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- อภิวันท์ วีระเดโช. (2552). ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อการจัดกิจกรรมนันทนาการของศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร (ไทย - ญี่ปุ่น). ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. (การจัดการนันทนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อาทิตยา พิเชษฐพันธ์. (2548). ความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. สารนิพนธ์ วท.ม. (การวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- Elize Marguerite Raymond; & C. Michael HALL (2008) The Development of Cross- Cultural (Mis) Understanding Through Volunteer Tourism. *Journal of Sustainable Tourism*. Vol. 16: 5.
- Enwin William. (1978). *Participation Management : Concept Theory and Implementation*. Atlanta Ga : Georgia State University.
- Los Ninos. (2004-2005). *Annual Report*, retrieved September , 2009, from <http://www.losninosinternational.org>
- Parasuraman; A.; Zeithaml, Valarie A.; & Leonard, Berry L. (1990). *Delivery quality service : balancing customer perceptions and expectations*. New York: A Division of Macmilan,Lnc
- . (1998). SERQUAL : A multiple-item scale for measuring customer perceptions of service quality. *Journal of retailing* 64: 12-40
- Richardson, Janet. (1993). *Ecotourism & Nature based Holidays*. Sydney: Australian Print Group.
- Sabin, T.R. (1994). *Constructing the Social*. New York: McGraw-Hill.

- The Australian Department of Tourism. (1994). *National Ecotourism Strategy*. Canberra: Australian Government Publishing Service.
- The Ecotourism Society. (1991). *Ecotourism: A Guide for Planners & Managers* edited by Lindberg Kreg and Donald E. Hawkins. North Bennington, Vermont.
- Wearing S. (2001) *Volunteer Tourism: Experiences That Make a Difference*. Oxon: CABI.
- , (2001) *Volunteer Tourism: Experiences That Make a Difference*. Wallingford: CABI.
- Wearing,; & Neil, J. (2003) Refiguring self and identity through volunteer tourism. *Society and Leisure*. 23(2): 389-419.
- Western, D. (1993). Defining ecotourism, in K. Linberg and D. Hawkins (eds), *Ecotourism: A Guide for Planners & managers*, Vermont: The Ecotourism Society.
- WHO/UNICEF. (1978 April). Report of the international conference on Primary Health Care.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์ เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง ความคาดหวังและความพึงพอใจ ของนักท่องเที่ยว ที่มีต่อกิจกรรมท่องเที่ยว
เชิงอาสาสมัคร

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

อาชีพ.....

วันที่.....

ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร

1. ทราบไหมว่าการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครเป็นอย่างไร

.....
.....

2. สิ่งที่คุณคาดหวังที่จะได้รับการมาทำกิจกรรม ครั้งนี้

.....
.....

3. ท่านรู้สึกอย่างไรกับการทำกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร

.....
.....

4. กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร มีอะไรบ้าง

.....
.....

5. การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครจะได้อะไร

.....
.....

6. ท่านต้องการอะไรจากการท่องเที่ยวครั้งนี้

.....
.....

แบบสัมภาษณ์

หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร

1. การท่องเที่ยวครั้งนี้ท่านได้ทำอะไรบ้าง

.....

.....

2. สิ่งใดบ้างที่ท่านคาดว่าจะทำแต่ไม่ได้ทำ

.....

.....

3. ท่านมีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวครั้งนี้อย่างไร

.....

.....

4. หากมีครั้งต่อไปท่านคิดว่าจะปรับปรุงอะไร อย่างไร

.....

.....

5. ท่านอยากให้จัดแบบไหน และที่ใด

.....

.....

6. ท่านมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครครั้งนี้มากน้อยเพียงใด

มาก	5	4	3	2	1	น้อย

ภาคผนวก ข

แบบสอบถาม เพื่อการวิจัย

แบบสอบถาม

กิจกรรมที่ ลำดับที่   เรื่อง ความคาดหวังและความพึงพอใจ ของนักท่องเที่ยว ที่มีต่อกิจกรรมท่องเที่ยว
เชิงอาสาสมัคร

ตอนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หรือเติมข้อความที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน
มากที่สุด

1. เพศ

( ) 1.ชาย ( ) 2.หญิง

2. อายุ.....ปี

3. สถานภาพครอบครัว

( ) 1. โสด ( ) 2. สมรส ( ) 3. หม้าย หย่าร้าง

4. การศึกษา

( ) 1. ต่ำกว่ามัธยมศึกษา ( ) 2. มัธยมศึกษาตอนต้น

( ) 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. ( ) 4. อนุปริญญา / ปวส.

( ) 5. ปริญญาตรี ( ) 6. สูงกว่าปริญญาตรี

5. อาชีพ

( ) 1. นักเรียน / นักศึกษา ( ) 2. พนักงานบริษัท ( ) 3. รับราชการ

( ) 4. รับจ้างทั่วไป ( ) 5. เกษตรกร ( ) 6. ค้าขาย

( ) 7. พนักงานรัฐวิสาหกิจ ( ) 8. ประกอบธุรกิจส่วนตัว ( ) 9. ข้าราชการ

บำนาญ

6. รายได้ (โดยประมาณ).....บาทต่อเดือน

7. จังหวัดที่พักอาศัยอยู่

(โปรดระบุ) .....

ตอนที่ 2 : ข้อมูลเกี่ยวกับความคาดหวังในการเข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบท่องเที่ยวเชิง
อาสาสมัคร

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

1.การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

มาก	5	4	3	2	1	น้อย

2.การได้รับความรู้จากการทำกิจกรรม

มาก	5	4	3	2	1	น้อย

3.การรู้จักเพื่อนใหม่

มาก	5	4	3	2	1	น้อย

4.การมีส่วนร่วมกับชุมชนหรือเจ้าหน้าที่

มาก	5	4	3	2	1	น้อย

5.มีส่วนช่วยพัฒนาสถานที่

มาก	5	4	3	2	1	น้อย

6.กิจกรรมที่ได้ทำช่วยกระตุ้นเตือนให้คนอื่นๆ ได้ตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม

มาก	5	4	3	2	1	น้อย

7. กิจกรรมมีส่วนช่วยในการลดปัญหามลพิษ หรือลดโลกร้อน

มาก	5	4	3	2	1	น้อย

8. ได้ท่องเที่ยวไปพร้อมกับการทำประโยชน์ให้กับพื้นที่

มาก	5	4	3	2	1	น้อย

9. ได้ทำกิจกรรมมากกว่าการไปท่องเที่ยว

มาก	5	4	3	2	1	น้อย

ตอนที่ 3 : ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบท่องเที่ยวเชิง
อาสาสมัคร

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ด้านสถานที่

1. พื้นที่ในการจัดกิจกรรม

เหมาะสม	5	4	3	2	1	ไม่ เหมาะสม

2. ระยะเวลา

เกินไป	5	4	3	2	1	เกินไป

3. การเดินทางเข้าถึง

สะดวก	5	4	3	2	1	ลำบาก

ด้านกิจกรรม

1. ลักษณะที่กิจกรรมที่ทำ

เหมาะสม	5	4	3	2	1	ไม่ เหมาะสม

2. ความสนุกสนานในกิจกรรม

สนุก	5	4	3	2	1	น่าเบื่อ

3. ความปลอดภัยในการทำกิจกรรม

ปลอดภัย	5	4	3	2	1	อันตราย

4. ความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรม

มี ประโยชน์	5	4	3	2	1	ไร้สาระ

5. กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

สร้าง ความสัม พันธ์	5	4	3	2	1	เกิดการ แตกแยก

6. ระยะเวลาในการทำกิจกรรม

มากไป	5	4	3	2	1	น้อยไป

ด้านบุคลากร

1. การเอาใจใส่ของบุคลากร

เอาใจใส่	5	4	3	2	1	ละเอียด

2. เจ้าหน้าที่มีความรู้ความสามารถ

เก่ง	5	4	3	2	1	ไม่เก่ง

3. การดูแลและให้ความปลอดภัย

ดี	5	4	3	2	1	ไม่ดี

4. ความเป็นกันเองและอัธยาศัย

ดี	5	4	3	2	1	ไม่ดี

ด้านการบริหารจัดการ

1. การบริหารจัดการภาพรวม

เหมาะสม	5	4	3	2	1	ไม่เหมาะสม

2. ความประทับใจในการบริการ

ดี	5	4	3	2	1	ไม่ดี

3. ความคุ้มค่าของค่าใช้จ่าย

ประหยัด	5	4	3	2	1	ฟุ่มเฟือย

4. การประสานงาน

มีประสิทธิภาพ	5	4	3	2	1	ไม่มีประสิทธิภาพ

ตอนที่ 4 : เป็นคำถามให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ

1. ปัญหาที่พบในการทำกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

.....

2. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณสำหรับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

ที่ ศธ 0519.19/๒3

สาขาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยว
เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ตูปุมวิท 23 กรุงเทพมหานคร 10110

23 กุมภาพันธ์ 2553

เรื่อง ขออนุญาตเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน หัวหน้าสถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 6 (เพชรบุรี)

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นายพงษ์วัช ศรีจันทร์ นิติระดับปริญญาโท วิชาเอก การจัดการและการวางแผนการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ที่มีต่อกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร” โดยมี ผศ.ดร.ไพฑูริย์ อ่อนมั่ง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ในกรณีนี้ นิติ มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนา เครื่องมือการวิจัย โดยขอให้นักท่องเที่ยว ที่เข้าร่วมกิจกรรมเชิงอาสาสมัคร เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม ความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ที่มีต่อกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร ในระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ – เดือนมีนาคม 2553

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ นายพงษ์วัช ศรีจันทร์ ได้เก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์สุภาพร สุกดีเหล็ก)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

สาขาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยว ฯ

สาขาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
โทรศัพท์ โทรสาร 0 2204 2165

หมายเหตุ : ถ้าต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิติ โทรศัพท์ 08 1481 1496

ที่ ศร 0519.19/24

สาขาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยว
เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพมหานคร 10110

23 กุมภาพันธ์ 2553

เรื่อง ขออนุญาตเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้จัดการองค์พัฒนาเอกชน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นายพงศ์วัช ศรีจันทร์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอก การจัดการและการวางแผนการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ที่มีต่อกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร” โดยมี ผศ.ดร.ไพบุตย์ อ่อนมั่ง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ในกรณี นิสิต มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนา เครื่องมือการวิจัย โดยขอให้นักท่องเที่ยว ที่เข้าร่วมกิจกรรมเชิงอาสาสมัคร เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม ความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ที่มีต่อกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร ในระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ – เดือนมีนาคม 2553

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ ได้โปรดพิจารณาให้ นายพงศ์วัช ศรีจันทร์ ได้เก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์สุภาพร สุกสีเหลือง)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

สาขาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยว ฯ

สาขาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
โทรศัพท์ โทรสาร 0 2204 2165

หมายเหตุ : ถ้าต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 08 1481 1496

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายพงศ์วัช ศรีจำนอง
วันเดือนปีเกิด	16 มกราคม 2518
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	403 ซอยลาดพร้าว 101 ถนนลาดพร้าว แขวงวังทองหลาง เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ 10310
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน สถานที่ทำงานปัจจุบัน	เจ้าหน้าที่นักสำรวจและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว บริษัท เดอะแมปเปอร์ จำกัด อาคารอุทยานวิทยาศาสตร์ประเทศไทย ตึก INC1-102 เลขที่ 131 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 12120
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2531	มัธยมศึกษาตอนต้น จาก โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชู อ.เมือง จ.สงขลา
พ.ศ.2534	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นต้น (ปวช.) สาขาวิชาช่างกลโลหะ แผนกวิชาช่างกลโรงงาน จากวิทยาลัยเทคนิคหาดใหญ่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา
พ.ศ. 2539	บริหารธุรกิจบัณฑิต (บธ.บ.) สาขาวิชา การเงินการธนาคาร จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ. 2553	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วท.ม.) สาขาวิชาการวางแผนและ การจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ